

SÁROSPATAK TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVE

2. A SZERKEZETI TERV LEÍRÁSA

2.1 A területfelhasználás: HÉSZ 1-es számú melléklete szerint

A- területfelhasználás módja:

Lásd: Szerkezeti és szabályozási tervlapok

Lakóterületek:

Nagyvárosias lakóterület

Kisvárosias lakóterület

Kertvárosias lakóterület

Falusias lakóterület

Vegyes területek:

Településközpont vegyes

Intézményterület vegyes

Üdülőterület:

Üdülőházas üdülőterület

Hétvégiházas üdülőterület

Gazdasági terület:

Kereskedelmi, szolgáltató

Ipari

Erdőterület:

Védelmi

Gazdasági

Közjóléti

Mezőgazdasági

Általános mezőgazdasági

Mezőgazdasági terület – tanya

Kertes mezőgazdasági terület

Különleges beépítésre szánt terület:

Repülőtér

Különleges beépítésre nem szánt terület:

Bánya

Zöldterület:

Közpark

Közterület

2.2. A tájrendezés és természetvédelem (12. pont a 2014 február hónapban dokumentált építész írásos munkarész szerint)

1.12. Táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1. Természeti adottságok

Sárospatak a Zempléni-hegység keleti lejtői előtt, a Bodrog partján fekszik. Ily módon területe két, illetve három földrajzi kistájat is érint. Ezek: Bodrogek, Hegyalja, Központi-Zemplén (DÖVÉNYI 2010). Az utóbbi kistáj csak két, Vágáshuta felé eső lejtőn érintett, ezért ennek jellemzésével nem foglalkozunk, azonban a Bodrogek és a Hegyalja kistájak természetföldrajzi viszonyait az igen nagyméretű kiterjedés miatt részletesen mutatjuk be. A leírásokban a forrás anyagából a település területére vonatkozatható részeket emeltük ki.

1.12.11- Bodrogek

A vizsgálati terület legnagyobbbrészt ezen a kistájon fekszik. A táj karaktere szerint alluviális síkság, melyet a holocén kezdetén elsősorban a Zemplénből lefutó patakok hordalékkúpjai határoztak meg, ám a Nyírségi-plató felbillenésével, így a Bodrog és a Tisza medreinek nyugatra tolódásával már ezek alakították ki a kistáj mai képét. Ennek eredményeképp a kistáj 90%-át újholocén öntéshordalék , illetve ezen kialakult képződmények borítják (homok, réti agyagok, láp és kotu) (DÖVÉNYI 2010)

A kistáj meteorológiai viszonyaira a következők jellemzőek:

klímakarakter:	mérsékelt meleg, mérsékelt száraz
éves középhőmérséklet:	9,5 – 9,7°C
nyári átlagos középhőmérséklet:	16,7 – 17°C
napfényes órák száma: éves:	1800 óra
nyár:	740 – 750 óra
tél:	170 óra
fagymentes napok száma:	185 – 190 nap
fagymentes időszak tartama:	április 10 – 15 – október 20
átlagos legmagasabb hőmérséklet:	33,5 – 34°C
átlagos legalacsonyabb hőmérséklet:	-16 – -17°C
átlagos csapadék:	550 – 580mm
vegetációs időszak csapadéka:	350mm
ariditási index:	1,20
átlagos szélirány:	ÉK
átlagos szélesebesség:	2,5 m/s

A terület száraz és vízhiányos (DÖVÉNYI 2010), ám ennek ellenére a tavaszi belvizek levezetésére a kistájban összesen 500 km hosszúságú csatornát építettek és tartanak fenn. A talajvíz 1-4 m mélységben található. A legnagyobb vízfolyás a Bodrog, melynek Sárospataknál mért vízjárási adatait az 1. táblázatban közöljük, DÖVÉNYI (2010) nyomán.

Min. vízállás	Max. vízállás	Min. vízhozam	Köz. vízhozam	Max. vízhozam
14	686	6,05	122	1250

1. táblázat: a Bodrog Sárospataknál mért vízjárási adatai. A vízhozam adatok m³/s-ben értendők.

A terület talajviszonyait kettősség határozza meg: egyrészt a régi térképeken látható, a folyó közelségéből pedig sejthető a vízhatás erőteljes jelenléte, másrészt az elmúlt évszázadok vízszabályozási, lecsapolási munkái következtében a másodlagos folyamatok érvényesülnek ma.

A kistájban legnagyobb kiterjedésben **régi talajokkal** találkozunk (45% területi borítás), melyek agyagosak és erősen savanyúak, szervesanyagtartalmuk csökkent, átlagosan 4% közelében áll. (DÖVÉNYI 2010).

Öntés réti talajok: a kistáj 15%-át fedik, fizikai féleségük változatos, elsősorban savanyúak.

A **tőzegtalajok** a régi lapok, mélyebb területek maradványain lelhetők fel.

A folyó mellett kis arányban **nyers öntéstalajokat** is találhatunk.

A Bodrog magaspártjától feljebb eső részeken **barnaföldek** fekszenek, melyek erősen savanyúak és legtöbbször erodáltak.

A síkságon kisebb-nagyobb homokhátak teszik lehetővé a kistáj központi részén a gyümölcsstermesztést, igaz, ezek előfordulása sporadikus.

A kistáj potenciális (jelen pillanatban az emberi hatások kizárása esetén létrejövő növényzet) növényzete döntően erdős volna, a magasabb térszíneken gyertyános-tölgyesekkel, keményfaligetekkel, az alacsonyabbakon pedig puhafaligetekkel. Azonban az I. Katonai Felmérés tanulsága szerint a terület nagyrészt vizes laposokkal, mélyedésekkel, nedves-vizes rétekkel volt borított, ami már jelzi, hogy nagyon nagy átalakulások voltak az elmúlt 100-200 évben. A régen volt vizes területek helyén ma legtöbbször szántókkal találkozunk, a mélyebb fekvésű, régen lápos élőhelyek helyén pedig ma nedves-vizes gyepeket találunk. A régi vízvilág nyomait a holtágak, és a Bodrog keskeny hullámtere őrzik. Erdőkkel leginkább a hullámtérben találkozunk, a mentett oldalon csak nemesnyárültetvények formájában látható összefüggő magasabb növényzet. Az értékes területeken számos védett növényfajt találunk.

A területrészt főleg északon, a Bodrog mentén erősen veszélyeztetett invazív növényfajokkal.

1.12.12. Hegyalja

A terület képét elsősorban a fekvése határozza meg; a Központi-Zemplén vulkáni kúpjaitól távolabb esik, ezen a területen az aktív vulkánosság kevésbé volt jellemző, azonban közelségéből adódóan a riolitvulkánok tufaesőjének ki volt téve, valamint az utolóvvulkáni tevékenységek (gáz- és hőforrások, kitörések) is sűrűn jelentkeztek, így az itteni képződmények sajátosak, egyszerre vannak jelen a puhább, könnyen málló, köpenyképző tufás üledékek, és a kovással 'átfőzött', hővel 'átsütött', keményebb plakkok is (pl.: Megyer-hegy). Így az erózió által kipreparálódó, keményebb anyagú hegyek közt a Zemplénből lefutó patakok könnyen vájtak mély árkokat, völgyeket a puha tufákba. Erre az összletre jött később a jégkorszakok hulló lösze (DÖVÉNYI 2010)

A vulkanikus és posztvulkanikus hosszantartó geológiai folyamatok számos eleme kimutatható a térségében, melyek egy részét már a középkorban is bányászták és hasznosították.

Bár „kistájilag” nem ide tartoznak a 37-es út és a Bodrog közt levő kisebb vulkáni kúpok (Páncél-hegy, Mandulás, Szemince-hegy, Somlyód), de genetikailag igen, így adottságaikat tekintve ezeket is itt tárgyaljuk

A térség legjellemzőbb kőzetei:

Andezit, andezit származékok: A miocén vulkáni tevékenység során a kovással átalakulása révén alakult ki. Színe a szürkétől a feketés változatokig terjed. Kőzete finom szemcsészetű ásványokat tartalmaz. Az egyes kőzettípusok ásványtartalmuk alapján (piroxenek, amfibolok, földpátok) határozhatók meg. Leggyakrabban piroxinandezittel és amfibolandezittel találkozhatunk. A kemény kőzetet elsősorban útépitésre és vízügyi célokra használják. (Páncél-hegy, Szemince-hegy, Mandulás)

Riolittufa : vulkanikus törmelékanyagból keletkező, könnyen faragható, szürkésfehér, világossárga kőzet, mely alapközeténél, a riolitnál jóval puhább. Könnyű faraghatósága miatt építkezéseknél szívesen használják. Ugyanez okból rétegeibe pincesorokat vájnak. (Megyer-hegy)

Hidrokvarcit: A hidrokvarcit vulkáni utóműködések forró vizeiből kivált kova (SiO₂) kőzet. Feltűnő jellegzetessége színbeli változatossága: a vörös és sárga szín vas, míg a fekete mangán jelenlétére utal. Üregeinek falát gyakran kék kalcedon és színtelen kvarckristályok borítják. A nagyon kemény kőzet környezetéből kipreparálódva hosszan elnyúló hátakat alkot. (Megyer-hegy, Király-hegy, Bot-kő)

Riolit: az egykori vulkánkitörésekkor a felszínre került savanyú magmás kőzet, mely a sűrűn folyó felszínre tört lávából üveges szerkezettel dermedt meg. A magmás kőzetek közül ez tartalmazza a legtöbb szilícium-dioxidot, savanyú, túltelített kőzet. Mindig tartalmaz szabad kvarcot, mivel a magma lehűlésekor a szilícium-túltengés miatt a többi ásványos összetevő kiválása után is marad elegendő a kvarckristályok kialakulásához. (Somlyód)

Egyéb, előforduló ásványok:

Megyer-hegy: alunit, hematit, kaolinit, kvarc, vasoxidok

Király-hegy: opál, alunit, barit, goethit, hematit, kaolinit, kvarc, mangánoxidok, pirit

Bot-kő:	gejzirit, alunit, barit, hematit, kvarc, opál, pirit, vasoxidok, kaolinit
Páncél-hegy:	crystalit, kvarc, mangánoxidok, montmorillonit, opálok, pirit, vasoxidok
Szemince-hegy:	montmorillonit, apatit, biotit, cristobalit, goethit, hematit, kalcit, kvarc, magnetit, mangánoxidok, opál, tridimit
Somlyód:	riolit, kvarc, földpátok, kaolinit, montmorillonit, pirit

A kistáj meteorológiai viszonyaira a következők jellemzőek:

klímakarakter:	mérsékelt hűvös, mérsékelt nedves
éves középhőmérséklet:	8 – 9,5°C
nyári átlagos középhőmérséklet:	15 – 16,5°C
napfényes órák száma: éves:	1850 óra
nyár:	730 óra
tél:	170 óra
fagymentes napok száma:	180 nap
fagymentes időszak tartama:	április 20 – október 15-20
átlagos legmagasabb hőmérséklet:	32 – 33°C
átlagos legalacsonyabb hőmérséklet:	-16 – -17°C
átlagos csapadék:	600 – 620mm
vegetációs időszak csapadéka:	380 – 400mm
ariditási index:	1,05 – 1,1
átlagos szélirány:	É
átlagos szélesebbesség:	2 m/s

A területen számos, a hegyekből lefutó patak található, melyek közül a kistájban Sárospatak térségében a Hercegkúti patak a legjelentősebb. Talajvíz a kistájban csak a völgytalpakon található elérhető mélységben.

A kistáj talajai közül legnagyobb kiterjedésben (55%) az **agyagbemosódásos barna erdőtalajok** találhatók meg, ám többször már erodált minőségükben (DÖVÉNYI 2010).

A délibb, szárazabb, valamint az alacsonyabb térszíneken **barnaföldek** borítják a táj nagy részét (39%). Ezek nagy része is erodált, köszönhetően a szőlőtermesztésnek, valamint a szántóföldi gazdálkodásnak.

A kistáj alapvetően a zárt tölgyes – erdősztyepp zóna határán helyezkedik el. Potenciális vegetációját tekintve az északi kitettségű lejtőkön zárt tölgyesek, gyertyános tölgyesek is megjelenhetnek, a nyugati és déli oldalakon az erdőtakaró felszakadozik, a patak völgyekben égerligetek volnának jellemzőek.

A kistájban évszázadok óta legjelentősebb területhasználó a mezőgazdaság, elsősorban a szőlők érdemesek említésre, de a települések környékén az alacsonyabb térszíneken szántókat, a patakok völgyeiben pedig kaszálókat találunk.

Természetvédelmileg értékesek a felhagyott szőlőparcellák helyén kialakult sztyeppék, valamint a patakmenti égerligetek maradványai.

Ebben a kistájban helyezkedik el Sárospatak egyik természetvédelmi nevezetessége, a Megyer-hegyi malomkőbánya, illetve a bányaudvarban kialakult tó.

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

A rövid bevezetőből is nyilvánvaló, hogy a két táj egészen eltérő karakterrel bír, és magukon, a tájakon belül is ellentétek vannak.

Adott a Bodroghöz, melyen az 1800-as évek második felében végezték el az ármentesítési beavatkozásokat, így a korábbi, vízzel jól ellátott, ám a mezőgazdaság növénytermesztés céljaira nem alkalmas területet lecsapolták. A hullámtérben jellemző a tavaszi magas árvíz, és a nyári kisvíz, mely kihat a mentett oldalra is; hiszen itt tavasszal intenzíven kell védekezni a belvíz ellen, ám nyáron már ugyanazokon a táblákon aszály pusztít. A régi vízivilág apró nyomai csak a morotvákban, holtágakban maradtak fenn, ma a terület nagy része intenzív agrártáj.

A hegylábak régen tölgyesek borította oldalain nagyrészt szőlőt termelnek, az évszázadok között variáló intenzitással; jelenleg éppen egy hullámvölgy alján vagyunk, ami ezt a művelési ágat illeti, rengeteg, főleg kisparcella felhagyásának lehetünk tanúi, míg a nagyüzemi birtokok intenzív szőlői virágoznak. A felhagyott szőlőparcellák helyén, a felhagyás idejét elég pontosan datálhatóvá teszi a rájuk visszatelepedett életközösségek szerkezete. Megvannak a már beállt, nagyon szép sztyepprétek, melyek a filoxéra miatti felhagyások idején jelentősen gyarapodtak, és a friss, még erősen gazos, cserjés állományok is.

A már említett, a két kistáj határán álló kisebb kúpok (Páncél-hegy, Mandulás, Szemince-hegy, Somlyód) növényzetüket tekintve elütnek mind a Hegyalja növényzetétől, mind a környező Bodroghözétől; mivel a szőlőtermesztés rajtuk már hosszabb ideje leáldozott, és az elmúlt évszázadok alatt nagyon szép, védendő értéket jelentő sztyepprétek alakultak ki rajtuk.

Sáros-patak eme kettősség metszéspontjában fekszik. Mellette, a Hegyalján a szintvonalakkal, illetve a Bodroghözben a folyóval párhuzamosan helyezkednek el a különböző használatú, felszínborítású területek. A legmagasabb térszíneken erdőket találunk, alacsonyabban a különböző korokban felhagyott szőlőparcellákat, alattuk következnek a jelenleg is művelt szőlők, illetve gyümölcsösök, majd a szántók, ezután a lakott terület, majd a Bodrog, a hullámtér erdei, holtágai, a mentett oldalon pedig a gyepek, majd a szántók.

Jegyzett, szőlészeti értékes dűlői: Vérmány, Szava, Kácsárd, Felsőgát, Alsó-gát, Tehántánc, Megyer, Cirkáló, Ciróka, Cirókanyak, Kútpatka, Király-hegy, Fürdős, Gatyalyuk, Gombos-hegy, Hosszú-hegy.

A vulkáni működés eredményeként keletkezett kőzet és ásványvagyon bányászatára vonatkozóan már a XV. szd. óta vannak írásos emlékek (Nyilazó bánya, Bot-kői bánya, Megyer-hegyi bánya, Király-hegyi bánya), de a bányászat következtében kialakult tájsebek is emlékeztetnek és figyelmeztetnek e tevékenységre.

A sáros-pataki malomkő országos híré volt. A Megyer-hegyi malomkőbánya 1907-ig működött.

Évszázadok óta művelték a Cinege-hegyi és Kishegyi riolitbánya-bányákat, a Mandulási andezitbányát (1967-ig üzemelt), a Páncél-hegyi andezit-bányát és a Bot-kői-kőbányát is.

A királyhegyi kvarcit-bányát a Sáros-pataki Kova-malomkőgyár Egylet 1835-től művelte (1994-ben zárták be). A Somlyód-hegy nyugati oldalán riolitot is bányásztak. A Nagyhegyi (Szemince-hegyi) andezitbányát a város 1875-től, a Gombos-hegyi andezitbányát Trócsányi Gyula 1889-től üzemeltette. A Várszély-testvérek Kutya-hegyi kőbányáját az államosítást követően a Betonútépítő Vállalat (1958-ig működött), a Nagy-hegyi kőbányát pedig az Északkő Vállalat (illetve jogelődjei) üzemeltették tovább.

Jelentős volt a város kaolinbányászata is: a Cirókai bánya 1569-től, a Várszély és Frits-féle Király-hegyi bánya 1924-től 1960-ig működött. Rövid ideig Végardón is bányásztak kaolint 1957-59 között egy 76 m mély aknán keresztül, valamint Bot-kőn is (1972-től).

Végardón üzemelt az un. Somlyódi riolit-kőfejtő is.

Emellett alunit-bányászat (Bot-kő, 1977-től), téglagyári agyagbányászat (a Göztéglagyár 1889-ben létesült, az agyagbányát 1990-ig művelték), és homokbányászat (Baksa-dűlő, Apróhomok, Füzes-dűlő) is folyt a város területén.

2001-ben a Carbon-Ép egyéni cég a Füzes-dűlői homokbányát újranyitotta, de 2010-ben a bánya bezárásra került.

Jelenleg a Szemince-hegyi (Colas-Északkő Kft.) és a Páncél-hegyi (Zempléncő Kft.) andezitbányák üzemelnek. (Forrás: <http://mek.oszk.hu/10000/10046/10046.pdf>)

Földhasználati térkép

Georeferált légifelvétel alapján

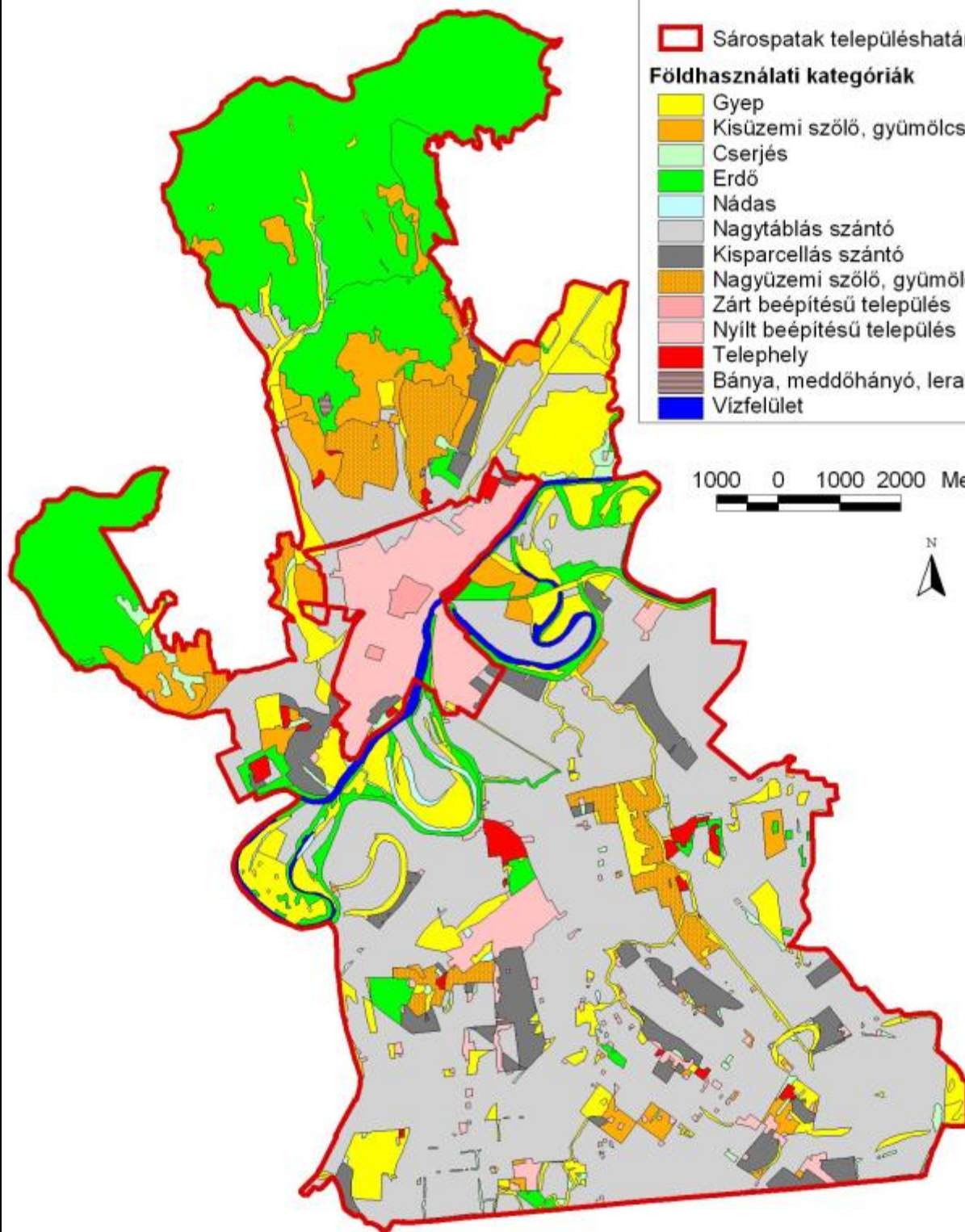
Forrás: Ökológiai Intézet Alapítvány, 2005

 Sárospatak településhatár

Földhasználati kategóriák

- Gyep
- Kisüzemi szőlő, gyümölcsös
- Cserjés
- Erdő
- Nádas
- Nagytáblás szántó
- Kisparcellás szántó
- Nagyüzemi szőlő, gyümölcsös
- Zárt beépítésű település
- Nyílt beépítésű település
- Telephely
- Bánya, meddőhányó, lerakó
- Vízfelület

1000 0 1000 2000 Meters

1.12.2.1. Tájéztörténeti vizsgálat

1.12.2.11. Források

A változások nyomon követéséhez a tájtörténet klasszikusan történeti térképeket, illetve az utóbbi évtizedekre vonatkozólag légi-, valamint műholdfelvételeket használ.

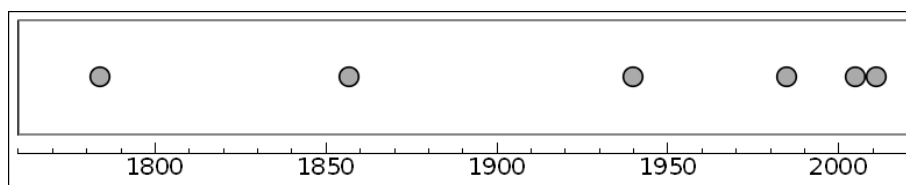
Magyarország teljes területére vonatkozóan az 1780-as évektől kezdve állnak rendelkezésünkre (néhány évtizedes lépcsőkben) térképek, a császári, később császári és királyi, valamint királyi katonai felmérések anyagai. Mi ezek közül az 1782-es I. katonai felmérés, az 1857-ben készült II. katonai felmérés, valamint az 1940-es években készült háborús katonai térképeket használtuk.

A szocializmus évtizedeinek nyomait az Egységes Országos Vetületi Rendszer – Egységes Országos Térképészeti Rendszer MA= 1:10 000 méretarányú térképei alapján térkép alapján (1980-as évek) jellemezzük.

A rendszerváltás óta tartó időszakot a 2005-ben készült légifelvételek alapján jellemezzük.

A Google Earth 2011-es műholdfotó-sorozata adja a jelenlegi állapotokhoz legközelebb álló képet, ezért ezt sem hagytuk ki a feldolgozásból.

Összesen tehát 1782-el kezdve 8 időpontból áll rendelkezésünkre a múlt változásairól tanúságot adó média (1. ábra).

1. ábra: a térképek, légifelvételek, és műholdképek készítésének időpontja

1.12.2.12. Az elemzés módszertana

Elemzésünkben elsősorban a vizsgálati terület történeti múltjában bekövetkezett változásokat próbáljuk nyomon követni, elsősorban történeti térképek, majd később légifotók és műholdképek alapján készült tematikus térképekkel. Ezek alapján feltárjuk a tájhasználatban és a felszínborításban lejátszódott változásokat, hogy ezekkel árnyaljuk a település változásának ismertebb, társadalmi-gazdasági változásairól alkotott képet. Ezek mellett a természeti környezet változásait és a jelenlegi állapotot is összefoglaljuk.

A vizsgálati terület mérete (13 000 ha), és az idő rövidsége miatt nem állt módunkban elkészíteni a teljes terület felszínborítási, illetve tájhasználati idősoros térképét, ehelyett egy más módszerhez folyamodtunk, mely, mint a későbbiekben látni fogjuk, sok szempontból előnyösebb, mint a teljes lefedés.

A terület, már bemutatott, teljesen eltérő három egységből áll (a hegylábi részek erdei és szőlei; Bodrog-ártér; valamint a Bodrogtőz tanyás részei). Mivel az utóbbi évtizedekben egyik tájrészlet tájhasználatát sem változott radikálisan, ezért is fölösleges lett volna teljesen árajzolni ezeket. Ezért kijelöltünk négy darab, 1,2x1,2 km-es mintanegyzetet. A négyzetek kijelölése szubjektíven, a területet a térképek alapján legjobban reprezentálónak látott helyeken történt. Ezen négyzetek alapján a területhasználat részletesebb minőségi elemzésére is lehetőségünk nyílik.

A mintanegyzetek közül egyet a Megyer-hegy déli lejtőin, egyet Kis-Pataktól ÉK irányba, a repülőtér környékén, egyet pedig a régi kisvasúti hídnál, az utolsót pedig a Dorkó-laposa nevű övzátonyrendszer környékén helyeztünk el.

A meyer-hegyi ponttal a hegylábi erdők és szőlőtermő területek változásait, a repülőtér, valamint a kisvasút hídjának környékét reprezentáló mintanegyzetekkel a Bodrogtőz jelenlegi hullámterét, az utolsó kvadráton pedig a régi Bodrog ártér mai intenzív agrártájává változását követhetjük nyomon.

A jelenlegi Bodrog-hullámtér felülreprezentálását a mintában az indokolja, hogy a tervezők által javasolt fejlesztések (pl. repülőtér), valamint a már létező tervek (elkerülő út) elsősorban ezt a területet vennék igénybe.

HELY	X	Y
Repülőtér	838357	333677
Kisvasút híd	835790	330364
Megyer-hegy	837113	337644
Dorkó laposa	840648	327238

1. táblázat: a mintaterületek középponti koordinátái (EOV – EOTR)

Ám emellett nem tekinthettünk el az egész területre kiterjedő áttekintő vizsgálatról, amely esetében azonban nem rajzoltuk át a felszínborítás foltjait, hanem a térképlapokon követhető minőségi változásokat írjuk le, szakértői döntés alapján (több, vagy kevesebb lett-e az egyes művelési ágakból, területileg és domborzatilag merre húzódtak az egyes ágak).

ID	Élőhely kód	Élőhely neve
1	Ac	álló és lassan áramló vizek hínárnövényzete
2	B1a	nem tűzegképző nádasok, gyékényesek, tavikákások
3	B45	magassásos rétek
4	BA	fragmentális mocsári és hínárnövényzet mozaik, szegély
5	D34	mocsárrétek
6	D5	patakparti és lápi magaskórósok
7	J3	folyómenti bokorfüzesek
8	J4	fűz-nyár ligeterdők
9	J6	keményfaligetek
10	K	üde lomboserdők
11	OB	jellegtelen üde gyepek
12	OC	jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
13	P2	cserjések
14	P2a	üde és nedves cserjések
15	P2b	galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
16	P3	újjonnan létrehozott, fiatal ősh. Vagy idegenhonos erdősítés
17	RA	őshonos fajú facsoport, fasor, erdősáv
18	RB	őshonos fafajú puhafás jellegtelen, pionír erdők
19	S2	nemesnyarasok
20	T1	egyéves, intenzív szántóföldi kultúra
21	T10	fiatal parlag és ugar
22	T7	intenzív szőlők és gyümölcsösök
23	T8	extenzív szőlők és gyümölcsösök
24	T9	kiskertek
25	U1	belvárosok, nagymértékben beépített lakott területek
26	U3	falvak, falvas jellegű kisvárosok
27	U4	telephely, roncssterület, hulladéklerakó
28	U6	nyitott bányafelületek
29	U8	folyóvizek
30	U9	állóvizek
31	U10	tanyák

2. táblázat: a térképeken jelölt élőhelykódok szöveges értelmezése

1.12.2.2. Tájhasználat értékelése

1.12.2.21. Megyer-hegyi mintaterület

I. Katonai Felmérés (1782)

A hegyen ebben az időben a felmérés tanulsága szerint erősen dominált a szőlőtermesztés, mely a térképek jelei szerint a hegycsúcsra is felhúzódott. Erdőt csak egy kis foltban valószínűsít a térképlap. A terület közepén lefutó patak mentén fasor és kaszálók helyezkedtek el. A hegyen elvileg a XV. század óta működő kőbányáról a térképen nincs ábrázolás.

Talán itt érdemes elmondani, hogy az első katonai felmérésből mennyiségi következtetéseket levonni semmilyen esetben sem szabad, és helyenként a felszínborítási kategóriákat sem szabad készpénznek venni; egységes vetületről sem beszélhetünk, a járhatatlan, vagy egyszerűen csak kényelmetlenül bejárható vidékek ábrázolása teljesen megbízhatatlan, egy-egy hegycsúcsra felkapaszkodva, vagy a mocsarak, folyók magaspartjain megállva mértek és térképeztek, akár kilométernyi távolságokra is. Ennek ellenére, feltételekkel ugyan, de ábrázolásokból értékes információkat nyerhetünk.

II. Katonai Felmérés (1857)

A fő felszínborítási kategória itt is egyértelműen a szőlőé, de már az északi lejtőről előtör az erdő, ez arra utal, hogy a hegy felsőbb régióiban levő szőlőparcellákat valamikor az 1800-as évek elején hagyhatták fel. A térképen ebben az esetben látszik a kőbánya udvara, habár alakja erősen eltér a valóságtól. A délre futó patak mellett ebben az esetben nem jelez mesgyét a térkép, ellenben a délnyugati sarokban feltűnik egy kis darab szántóföld.

Az előző állapothoz képest látszik, hogy a szőlőtermelés intenzitása jelentősen csökkent, ám kiterjedt cserjés, vagy gyepes sáv, ami a frisebb felhagyásokra utalna, nem található meg.

Háborús Katonai Felmérés (1942)

Az erdő határai módosultak, néhány kisebb parcellát a hegy keleti lejtőin újra művelésbe vettek, de az arányok alapvetően nem módosultak. Ezen a térképe látszanak először a prэшázak és pincék.

EOV-EOTR MA= 1:10 000 (1985 körül)

Ennek a térképnek a felbontása már finomabb, a szocializmus utolsó évtizedére kialakult állapotokról kaphatunk képet. Az erdő nagyjából megőrzi az előző felmérésen látható kiterjedését, ám az alatta levő magassági övben kezd kialakulni az a cserjeöv, ami a frisebb felhagyások következtében alakul ki. A – feltételezhetően – magántulajdonú kisparcellás szőlők nagy arányban fordulnak elő a magasabb részeken. A prэшázak 40 évvel azelőtti tömege a térképen nem lelhető fel. Új elem a terület déli részén a nagy kiterjedésű, intenzív szőlőterület, ami szövetkezeti művelésben állt. A délnyugati sarokban levő szántót időközben felhagyják.

Új elem az előző korokhoz képest a cserjések megjelenése, amik friss és folyamatos felhagyásokat jelentenek. Ezek felrajzolását egyrészt a térkép minőségének javulása teszi lehetővé, ám másrészt tagadhatatlanul a társadalmi-gazdasági változásokat tanúsítják.

FÖMI légifelvétel (2005)

A '90-es években a felhagyások üteme fokozódik, ezt mutatja az erdő alatti cserjesáv szélességének növekedése, a friss parlagok pedig a jelenség folyamatosságát bizonyítják. A terület középső sávjában maradnak még művelt kisparcellák. Az egybefüggő volt szövetkezeti szőlőterület ebben az időpontban is aktívan művelt.

Google Earth műholdfelvétel (2011)

A terület középső részén a felhagyás folytatódik, az erdő kiterjedése egyre nő, ahogy a cserjések alatt felnőtt fiatal fák eléri ezen kategória magasságát. Két kisebb telepítés látszik az előző időponthoz képest a terület közepén és keleti részén, a többi helyen, az extenzív kisparcellák felhagyása folyamatos. Úgy tűnik a fő szerepet a nagytáblás szőlőparcellák kapják, a felsőbb régiókban a kisebb szőlőparcellák megléte vagy elmúlása az egyéni tulajdonosok, gazdálkodók életében fennáll, a további sorsuk pedig egyelőre kérdéses.

A kisparcellás szőlők kultúrája ezen a területen sajnos egyértelműen a múlté. A frisebb telepítések is inkább a közepes birtokméret, és az intenzívebb művelés felé mennek el.

A többi területen az erdő nő fel, és kap egyre nagyobb teret.

A parcellák közti mesgyék és cserjesávok az utóbbi 26 évben folyamatosan szorulnak vissza, ami az élővilág számára egyértelműen káros folyamat.

1.12.2.22. Repülőtéri mintaterület

A legnagyobb eltéréseket a mai állapotokhoz képest a síkvidéki helyszíneken találjuk.

I. Katonai Felmérés (1782)

A legnagyobb eltérés a mai állapotokhoz képest, hogy a Bodrog ebben az időpontban még a mai Kis-Pataktól északkeletre folyt, a mai repülőtér és környékének területe pedig ártéri terület volt, melyet számos kisebb érrel szabdalt, valamint nagy kiterjedésű ártéri cserjések és nedves-vizes gyepek borították. Kis-Patak már ebben az időben is létezett, ám inkább kisebb házak, szellős telkeken jellemezték az állapotokat.

II. Katonai Felmérés (1857)

Ebben az időpontban a folyó még mindig az előzőekben jelzett mederben folyik, az ármentesítési munkálatok még nem kezdődtek meg. Nagy területet borítanak, főleg az északi részen a különböző puha- illetve keményfaligetek. Érdemes megfigyelni a terület középső részén levő erdő formáját, amelyet ma egy kiskertes övezet garádjaként láthatunk viszont. Az ártéri cserjések eltűntek, viszont bejelölésre került egy morotva, mely erősen feltöltve ma is megtalálható.

Háborús Katonai Felmérés (1942)

Az ármentesítési munkálatok befejezése utáni első pillanatkép (ebben a feldolgozásban). Az erdők teljesen eltűntek a tájrészletből, csak fasorok, illetve facsoportok maradtak meg. Az Ó-Berek nevű részen kiskertek figyelhetők meg. A döntő részt gyepek borítják, melyek legelőként szolgáltak.

EOV-EOTR MA= 1:10 000 (1985 körül)

A szocializmus végére a nagy gyeptömb feldarabolódott, a terület délkeleti sarkában nagy kiterjedésű szántók találhatóak, kiépült a már említett kiskertes övezet, melynek garádjá természetesen nem azonos (növényzetileg) a régi galériaerdő növényzetével. Az északi részen levő kert-zóna viszont átalakul, egyre több felhagyás látható. Újra megjelennek az erdők, ám ezek már túlnyomóan nyárültetvények, az alsó szintjükben spontán megtelepedő őshonos (vénciszil), és invazív (zöldjuhar, amerikai kőris, gyalogakác) fásszárú fajokkal. Az előző térképeken nem látszottak a gyeptömbbe zárt régi ér- és fokmaradványok.

FÖMI légifelvétel (2005)

A területen újra a gyepek az uralkodó felszínborítási kategória, és a természet az északi, kiskertes övezetben is előtört, a parcellák felhagyása fokozódik, csakúgy, mint a hegyaljai mintaterületen. Itt elsősorban idegenhonos, invazív cserjék és fák (gyalogakác, zöldjuhar, amerikai kőris) újulnak erőteljesen. Az Ó-Berek morotvája már teljesen feltöltött állapotban leledzik ebben az időpontban. Megjelenik eddigre a repülőtér jellegzetes gypsávja is.

Google Earth műholdfelvétel (2011)

Újra nagyobb területeket szántanak, erről ottjártunkkor is meggyőződünk, az északi kiskertes zóna teljesen felhagyott, becserjésedett, a középén látható kiskertes zónában pedig számos elhanyagolt parcellát láttunk.

1.12.2.23. Kisvasút hídja mintaterület

I. Katonai Felmérés (1782)

A folyó a maitól erősen eltérő mederben folyt, a terület nyugati oldalán kiterjedt szántóföldek voltak, a folyót cserjések, puhafaligetek kísérték, a keleti részen inkább a nedves gyepek, különböző magasságú növényzettel, valamint ártéri cserjések domináltak. Összefüggő erdő csak a déli részen volt meg.

II. Katonai Felmérés (1857)

a folyó az előzőhöz hasonló mederben folyik, az alsóbb régiókban levő szántóföldeket felhagyták, a keleti part összetett vegetációja egy nedves-vizes gyepre alakult, az erdő eltűnt, helyette a

meanderben alakult ki újabb, feltehetően puhafaliget. A terület északi részén még nem látszanak a pincék.

Háborús Katonai Felmérés (1942)

Az ármentesítési munkálatok befejezése után állunk, megjelenik az árvízvédelmi töltés, a kisvasút hídja és töltése. A mentett oldalon, és a töltés alatt is szántókat látunk, a kisvasúti híd előtt megjelenik a ma is látható pincés udvar. Az összefüggő erdőterületek teljesen eltűnnek, helyüket különböző nedves gyepek veszik át.

EOV-EOTR MA= 1:10 000 (1985 körül)

A gát alatt megjelennek az erdők, telepített nemesnyarasok formájában, a mentett oldal szántóin pedig láthatóvá válnak a belvízelvezető csatornák. A szántók terjeszkedése tovább folytatódott az előző állapothoz képest, a nyugati részeken figyelhetők meg új feltörések. Az északkeleti csücsökben fekvő szántót viszont felhagyták. A kisvasút ebben az időben már csak nyomaiban áll (a földművek és a híd látszanak, a sínek már nincsenek meg). A terület délnyugati részén levő, volt főmederben gyepek, kaszálók láthatóak.

FÖMI légifelvétel (2005)

A helyzet változatlan, a pincés udvar környéke egyre elhanyagoltabb, a felhagyott területeken a természetes szukcesszió folyamatai érvényesülnek. A gyepek, kaszálók felhagyva, bozotosodnak, erdősülnek, ejelntős arányban invazív idegenhonos fajokkal (zöldjuhar, amerikai köris, gyalogakác).

Google Earth műholdfelvétel (2011)

Nagyobb változások ebben az időpontban sem lelhetőek fel az előzőhöz képest, a természetes szukcesszió folyamatosan halad előre, a felhagyások állandósulni látszanak. Az eredmény: a terület mintegy felén intenzív nagytáblás szántó művelési ágú területek vannak, a másik felén pedig a korábban művelt, legeltetett, kaszált gyepek becserjésednek, beerdősülnek. Ugyanaz a tájhasználat-diverzitás csökkenés megy végbe, amit a Megyer-hegyen láttunk: egyik oldalon a teljesen intenzív tájhasználat, másik oldalon a teljes felhagyás.

1.12.2.24. Dorkó laposa mintaterület

I. Katonai Felmérés (1782)

A felmérés adatai ebben az esetben különösen fenntartásokkal kezelendők, hiszen mélyen a Bodrog-ártérben fekvő területről van szó, mely nehezen volt megközelíthető.

A térkép nagyrészt vizes gypet és néhány cserje- vagy facsoportot ábrázol. Folyamatos intenzív emberi tájhasználatnak nincsen nyoma, se út, se kiépített legelő, csatorna, vagy egyéb létesítmény képében.

II. Katonai Felmérés (1857)

A térképen egyértelműen felismerhető a mai állapotok öse, nedves, nedves-vizes gyepek, csatornák, és magasabban fekvő gyepek egyaránt jellemzőek voltak a területre, melynek először itt említik a nevét is. Néhány út már látszik az ártérben, főleg a terület déli részén.

Háborús Katonai Felmérés (1942)

Az árrendezések után a táj képe drasztikusan átalakult, hét tanyaépületet lehet felfedezni a területen, az eredeti vegetáció nyomai csak a csatornák mentén fedezhetőek fel, területük legnagyobb részét átadták a szántóföldeknek, melyek ebben az időben még valószínűleg kistáblás, extenzív módon voltak művelve.

EOV-EOTR MA=1:10 000 (1985 körül)

A szocializmus végére 10 aktív tanyaépületet, és négy elhagyott tanyahelyet látunk, a terület túlnyomó része ma is szántó. Ez az első térképlap, ahol a fontos biológiai funkciót ellátó szegélyeket, mesgyéket számbavehetjük. A terület ekkorra már teljesen intenzifikált, a kisparcellák eltűnnek.

FÖMI légifelvétel (2005)

Az Erdői tanya eltűnt, helyére, a Varga tanyáig terjedően nemesnyárültetvényt telepítettek. A terület fő profilja ebben az időpontban is a szántóföldi növénytermesztés. Ekkor hat élő tanyahelyet láthatunk, három felhagyott tanyahely nyomaival együtt.

Google Earth műholdfelvétel (2011)

A helyzet megegyezik a hat évvel megelőzővel, változások nem tapasztalhatóak, az élőhelyek besorolásában maximum az évek közt változó csapadék okozhatott különbséget.

A terület egyértelműen intenzív művelés alatt van, a tanyák száma egy, a szocializmus végi erős csökkenés után stagnálni látszik, a természetes vegetáció pedig csak nyomokban létezik.

1.12.25. Általános tájtörténeti összegzés

Ebben a fejezetben a város környezetének átfogó történetével foglalkozunk, áttekintően és vázlatosan, a részletes tájtörténet részben már megadott források alapján.

Az első elemzett forrás az Első Katonai Felmérés (1782). Ez alapján erdővel csak a hegyvidék volt borított, a peremen elhelyezkedő hegyek lejtőin, kitettségétől függetlenül szőlőt termesztettek. A szántóföldek kis kiterjedésűek voltak, a hegylábakra szorultak, ritkább esetben (Bodroghalász alatt) a Bodrog magas árterében is találunk ebbe a művelési ágba tartozó földdarabokat. A szőlőműveléssel voltak hasznosítva az előhegyek is (Páncél-hegy, Mandulás). A folyó mentén kevés erdőt tüntet fel a térkép, a Halászival szemben levő, és Ardóval szemben, részben a mai Long-erdő öséről kell említést tennünk. A meanderekben cserjéseket, sűrűbb növényzetet jelölnek. A térkép világosan különbséget tesz a folyó keleti partján a mély- és a magasártér között, a kettő közti határvonalat a ma településszerkezeti is jól látható magaslatok, övzátóny-rendszerek jelentették. Érdekes az, hogy a későbbi térképek és a szintvonalak tanulsága szerint a magasabb térszínnek a folyóhoz közelebb, az alacsonyabbak a folyótól távolabb helyezkedtek el. A térkép egyetlen lakott helyet jelöl mélyen bent az ártéren, ez a Nagy Füzes-ér partján álló Császár-Homoka. A területet csak néhány út szeli át. Az ártérben ebben az időszakban az ember átalakító hatása nem tetten érhető az ábrázolások alapján; valószínűsíthetjük az extenzív legeltetést és a halászatot is. Érdekes, hogy morotvát, lefűződött folyókanyarulatot nem fedezhetünk fel a lapokon, csak kisebb ereket, fokokat látunk. Ez mutatja azt, hogy a szabályozások előtt nem volt gyors a folyó medrének vándorlása.

Összegezve: a XVIII. sz. végén a város kiterjedt szőlőterületeket művelt, szántóföldje kevés volt, ám a későbbi leírások alapján elegendő.

A Második Katonai Felmérés idején (1857) az erdőterületek előretörnek, a szőlők visszaszorulnak, már csak a jobb kitettségű dűlőkön marad meg a korábbi használat. A patakok völgyeiben kaszálókat láthatunk, a szántók kiterjedésének aránya a Bodrog nyugati partján nem változott meg, ám a folyó másik oldalán, Kis Patak körül már kiterjedtebb, újonnan művelésbe vont földeket látunk. Eltűnt ellenben a Halászi alatt levő, túlparti szántó, a helyét a „Szőlöske-erdő” foglalja el, érdekes kérdés, hogy milyen ez az erdő, hiszen, ha szántották a földet, nem lehetett túl vizenyős, de a két felmérés közt eltelt 75 évben nem nőhetett volna fel egy, a magasabb térszíneken jellemző keményfajlalat. A Dorkó-laposától nyugatra ez a térkép már kiterjedt és zezugos tőrendszert mutat. A Császár-Homoki tanya ebben az időben eltűnt, és az övzátóny-hátak is lakatlanok, az utak viszont jellemzően ezeken húzódnak.

Összefoglalva a XIX. század második harmadának általunk lenyomozott történéseit; a térség ebben az időben némi visszafejlődésen megy keresztül; a házhelyek száma általában csökken, főleg a belső, Bodrogi településeken, erről a depresszióról ad tanúbizonyságot a szőlőterületek csökkenése az erdők javára.

Az ármentesítés munkáiról képet ad Dóka (1977), adatai szerint a szabályozási munkák az 1830-as évektől a század legvégéig húzódtak a Bodrog mentén, számos megtorpanással kísérve. Az 1820-as években mederkotrást végeztek a Bodrogon, melynek eredménye gyorsan eltűnt. (Dóka K.; 1977 – A Bodrog szabályozása; Herman Ottó Múzeum Évkönyvei)

A Haborús Katonai Felmérés (1942) az ármentesítési munkálatok befejezése utáni első pillanatképet adja. Ennek tanulsága szerint a szőlőterületek felső határa maradt a korábbi állapotnak megfelelő, viszont alulról a szántóföldek kiterjedésének növelése feljebb szorította ezeket a parcellákat. A folyó már az új, mai medrében látható, lefűződött nagy kanyarulataiban a mai erdők helyén akkor inkább cserjés, nedves-vizes gyepeket láthatunk. Az immáron ármentes Bodrogi területén pedig az eltelt fél évszázad alatt drasztikusan megváltozott a táj, az eredeti, mocsaras, lápos vidéket a szabályozások után

feltörték, és szinte teljesen szántóvidékké változtatták. A kisvasúttal is megtámogatott közlekedési utak sűrűn hálózák be a területet, és a korábbi nulla helyett legalább 12, lazábban települt tanyabokor épült ki a korábban lakatlan tájon. A szántóparcellák ekkor azonban még kisebbek voltak, és az utak, mesgyék, csatornák mentén fasorokat jelöl a térkép.

Összegzésül: a táj életében évszázadok óta a legdrasztikusabb változás ment végbe a XIX. század végén. Az ármentesítés befejezése után kevesebb, mint fél évszázaddal a Bodrogtörzs teljes mértékben mezőgazdasági területté lett, az eredeti növényzet nyomokban maradhatott meg a folyóhoz közel eső holtágak környékén. Az emberi hatás a Bodrogtörzsben így óriási mértékben erősödött, ezzel ellentétben a hegylábakon csak a használat áthelyeződése történt; a szőlőterületek kárára most a szántók törtek előre.

Az EOTR térkép szelvényein (1985 körül) jól látszik, hogy a szocializmus végére az erdők alsó határa a hegylábakon nagyjából változatlan a korábbi állapotokhoz képest, ám megjelentek az eddig (a térképek hiányosságai, vagy tényleg nagyon kis arányban voltak? – nem tudjuk) ismeretlen parlagterületek. Ebben az időben még csak az látszik, hogy egyes parcellák felhagyása nyomán néhány cserjesáv ékelődik a művelt területek közé, a felsőbb régiókban. Az alsóbb régiókban viszont visszább szorultak a szántók, a szőlőterület pedig összességében növekedett. A beépítések, és a szőlők jelentőségének ismételt növekedése azt eredményezte, hogy a hegylábakon történelmi mélypontra csökkent a szántók aránya. A Bodrog partján megjelentek a fasorok, erdősávok, főleg a kanyarulatokban, és itt létesültek nemesnyár ültetvények is. A korábban legelőként, vagy kaszálóként használt hullámtéri gyepek egyre elhanyagoltabbaknak tűnnek. Az ármentes Bodrogtörzs területén a korábbi állapot (szinte teljes felszántottság) némileg konszolidálódik, sok helyen gyepek létesülnek, melyeket a környező szövetkezetek és állami gazdaságok hasznosítanak, jobbra marhalegelőként. A tanyák és bokrok egyre jobban az utak mentére szerveződnek, a távolabbi házcsoportokat elhagyják. Néhány földön már ekkor nemesnyár ültetvényeket létesítettek. A szántók kivétel nélkül nagytáblás művelésben állnak. Több parcella talajcsövezett.

Összegzésül: a szocializmus utolsó évtizedére az emberi hatások a tájban erősségükben általában nem változnak, de lokálisan áthelyeződnek: a hegylábakon kialakul a ma is látható szintezettség, az alsóbb régiókban a szövetkezetek intenzív szőlőit látjuk, a magasabb régiókban a kisebb magánparcellákat, melyek közül egyre többet hagynak fel. A Bodrog mentén a legelők és kaszálók egyre elhanyagoltabbak, teret engedve a cserjésedésnek, erdősülésnek, ellenben több volt gyeptet felszántottak. Az állattartás is áthelyeződik az ármentes Bodrogtörzs területére, ahol legeltetés folyik számos korábbi szántóterületen. A szántóparcellák összevonásra kerültek, intenzív agrártáj alakult ki.

A mai állapotokat egy mindenhol tetten érhető kettősség jellemzi: egyrészt egyes területeken a használat intenzitása emelkedik, más helyeken pedig erősen csökken; ez a hegylábakon jelentkezik a felső kisparcellák folyamatos felhagyásában, aminek eredménye az erdő és az intenzív szőlőterületek között egy széles cserjesáv kialakulása (melyből a későbbiekben erdő lehet), a lejtők alsóbb régióiban a szőlőtermesztés intenzifikált, nagytáblás, ma már jórészt magánkézben levő. A Bodrog mentén folytatódik a gyepek felhagyása, sok helyen ellenben továbbra is szántó művelési ágú területek vannak, amely természet- és környezetvédelmi szempontból egyáltalán nem üdvös. Az ármentes Bodrogtörzsben a szántók előretörése történt az elmúlt húsz évben, az EOTR térképen jelzett gyepek nagy része már eltűnt. A tanyák számának csökkenése is megfigyelhető a légifotók alapján, ezek a felhagyott tanyahelyek évtizedekkel később is gyeppoltokként láthatóak a szántókon.

1.12.3. Védett, védendő táji,- természeti értékek, területek

1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Sárospatak természeti potenciálja a három kistáj találkozási pontja miatt igen jelentős. A hegyaljai, alföldi és hegyvidéki hatások egyaránt érződnek, s ennek eredményeként a megmaradt természetközeli területek jellemzően fajgazdagok. E fajgazdagság következménye az is, hogy a művelés felhagyása után a természet viszonylag gyorsan tudja visszahódítani a területeket és stabilizálódott társulások kialakulását teszi lehetővé.

Az északi erdőségek, valamint a növénygazdag száraz-félszáraz gyepek s a délebbi, keletebbi részt meghatározó Bodrog és holtágai olyan elemi tájak alkotják Sárospatak esetében, melyek védelmére fokozottan kell ügyelni. Ilyen területek pl. a Megyer-hegyi tengerszem környezetének tölgyes erdei, a változatos mikroformációk miatt extrazonálisan megjelenő kisebb bükkös, gyertyános-bükkös foltok, a Gombos-hegy, Mandulás, Páncél-hegy és Szemince-hegy árvalányhajas, kökörtölgyes száraz gyepei, sztyepprétei, valamint a Bodrogot kísérő töredékes galériaerdők és holtágmaradványok, valamint az üde gyepek.

Néhány értékes terület már védettséget nyert, de a gazdasági érdekek érvényesülése tájhasználati konfliktusokkal is jár. Ilyen pl. a Páncél-hegyen kezdett kőbányászat, valamint a Szemince-hegy bányászata is.

Sárospatak területén a Bodrogra 3 jelentősebb patak érkezik: a Hercegkúti patak, a Suta-patak és a Ronyva. A Hercegkúti-patak törékeny füzesekkel és helyenként szép égeresekkel kísért, a Ronyva mentén kiterjedt nádasok, üde rétek és mocsarak, kisebb természetközeli füzesek találhatók. A Hercegkúti patak 37-es úttól dél-keletre eső szakasza a Mandulás hegy alatt szép égeresekkel kísért, de később egyre degradáltabb. A Suta-patak környezete igen rontott. Már a 37-es út feletti, hegy felőli szakaszán is alig van fás-cserjés kísérő növényzet, de a fő úttól keletre már gyakorlatilag csak egy csatorna. Fontos lenne ezen az állapoton változtatni, és a patak menti gazdálkodókkal megérinteni, hogy a patak környezetének rehabilitációja az ő gazdasági érdekük is (pl. jobb mikroklíma, fajgazdagság).

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

(A fejezet kidolgozásához felhasználtuk az ANPI honlapján és az I-558-3/2013 iktatószámú levélben közölt információkat)

1.12.3.21 Országos védelem alatt álló területek

1.12.3.211 Megyer-hegyi Tengerszem Természetvédelmi Terület

Törzskönyvi száma: 278/TT/97

Védetté nyilvánító jogszabály száma: 24/1997 (VIII.1.) KTM rendelet

Nemzetközi egyezmény alá eső terület sorszáma: HUBN10007-Natura 2000

A terület kiterjedése: 1.1 ha; Hrsz: 0878/2

EOTR koordináták: X =837 135, Y =337 860;

Tengerszint feletti magassága (szélső érték): max.: 290 m, min.: 250 m

Az 1997-es védetté nyilvánítás célja az országban egyedi előfordulású, volt malomkőbánya nagy jelentőségű bányatörténeti és földtani, valamint a bányászkodás befejezése óta kialakult botanikai és zoológiai értékeinek megőrzése. A csapadékvíz felgyülemelésével kialakult tengerszem sajátos botanikai, zoológiai és földtani értékeivel egyedülálló jelentőségű terület. Földtanilag a Tokaj-hegység területére jellemző

miocén vulkáni utóműködés nagyszerű szemléltetője, ahol a bányafeltárás következtében bepillantathatunk az egykori hidrotermális központ belsejébe.

A több mint 300 m magas Megyer-hegy Sárospataktól északra emelkedik, lejtőin szőlők díszlenek. A hegy kovásodott riolittufájában a XV. században nyitott, magas kőfalakkal övezett malomkőbánya ma csodálatos természeti képződmény, kedvelt látványosság, valamint geológiai feltárulás és kultúrtörténeti bemutatóhely is.

A Megyer-hegy a Király-hegy vulkáni kúpjaihoz hasonlóan fő tömegében jól megmunkálható és szilárd, átkovásodott riolittufából áll. E tulajdonsága úgy alakult ki az egyébként könnyen porló és omló riolittufának, hogy a vulkáni utóműködés során, a felfelé áramló meleg vizes oldatok, gázok, gőzök átjárták és átalakították a tufát. Kvarcsemcséi igen kemény, természetes cementáló anyagba ágyazódtak, ennek köszönhető keménysége.

Hajdan itt bányászták a gabonaörlők, érczúzók malomköveit. A bányászat még a XV. században kezdődött itt el; az itteni, kovával átitatódott riolittufa rendkívül alkalmasnak bizonyult malomkönek, mivel nemcsak elegendően kemény volt, hanem az őrlés során kissé meg is pörkölődtek a búzaszemek, ami kellemes ízt kölcsönzött a lisztnek. A Megyer-hegyen bányászott kövek külföldön is keresettek voltak, egészen az 1800-as évekig. (Hazánkban a paprikamalmokban is szívesen használták ezeket.) Kezdetben egészben bányászták a köveket (melyeket először "cirkalommal", azaz óriási körzőhöz hasonló eszközzel rajzoltak meg a sziklában) - rendszerint párosával, hogy a malomban majd jól "összedolgozzanak". Később a jóval méretesebb darabokat hasítottak ki, melyeket utóbb illesztettek össze. A malomkőbányászat a XIX. századtól a közeli Botkő-dombon folytatódott, ahol egykori gejzírkúpok maradványai is láthatók. (Az említett bányák környékén megkövült állati és növényi maradványok, szép kvarckristályok és az opál különböző fajtáit lehet fellelni.)

A Megyer-hegyi bányató üregét mára esővíz töltötte ki, így jött létre az állandó vizű, festői szépségű tó, melynek legnagyobb mélysége kb. 6m, a sziklafalak helyenként 70 méterre magasodnak a víztükör fölé. A banyaőr barlangja, a sziklába vájt egykori kovácműhely, a kibányászott malomkövek és az elszállításukra kivágott "kanyon" szintén érdekes látványt nyújtanak.

Látogathatóság: a terület egész évben látogatható.

Megközelítés: Sárospatak felől gépkocsival, kerékpárral és gyalogosan

1.12.3.212 Long-erdő

Törzskönyvi száma: 274/TT/96

Védetté nyilvánító jogszabály száma: 27/1996. (X. 9.) KTM rendelet

Nemzetközi egyezmény alá eső terület sorszáma: HUBN1007 és HUBN 20081- Natura 2000

A terület teljes kiterjedése: 1123,2 ha, azonban Sárospatak közigazgatási területét csak a 063, 069, 091/1, valamint a 092/2 hrsz-ú ingatlanokon érinti.

Tengerszint feletti magassága (szélső érték): max.:100 m; min.91 m;

A védetté nyilvánítás célja a Bodrog-folyó mentén, a holtágakkal határolt területen, a már csak meglévő, természetszerű, ártéri erdőtársulások, valamint a gazdag növény- és állatvilág megőrzése.

A terület ártéri szintű síkság. A horizontális felszabdaltság a Bodrog mederváltozásai, a morotvák, holtágak következtében jelentős mértékű. A mélyebb és magasabb fekvésű térszinteket jól jelzik az ártéri fűz-nyár és a tölgy-kőris-szil ligeterdő, illetve síksági gyertyános-kocsányos tölgyesek maradványainak egymás melletti mozaikos előfordulásai. Az őshonos erdők helyét erősen átalakított, valamint nem őshonos fajokból (nemes nyárok, fekete dió) és hazai fűz, nyár klónokból álló ültetvények foglalják el. A természetvédelmi terület flórájának sajátos arculatát kettősség határozza meg: az Alföldön általánosan elterjedt vízi és mocsári növények, ártéri nedves rétek fajainak, valamint az üde gyertyános-tölgyes erdő sík vidéken ritka montán elemeinek egymás melletti előfordulása. A hínár- és mocsári társulások kiemelkedően fajgazdagok és jelentős számban találhatók védett fajok is.

A Long-erdőt csaknem egészében árvízvédelmi töltés veszi körül. A töltés menti kubikgödörökben változó fajösszetételű, a fűz-nyár ligetekre emlékeztető erdőfoltokat találunk. A töltés oldalában másodlagos, de elég fajgazdag, az ártéri kaszálókhoz hasonló összetételű gyepek tenyésznek. A rókasásos-ecsetpázsitos réteken olyan védett fajok is fellelhetők, mint pl. a tiszaparti margitvirág (*Chrysanthemum serotinum*), a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), vagy éppen a mocsári lednek (*Lathyrus palustis*).

A morotvákban dúsan tenyésznek a különböző lebegő és gyökerező hínárok; előbbiek az időszakos vízállásokban is megjelennek. Viszonylag kevés fajból álló, egyszerű szerkezetű, ma is természetes állapotukban meglévő társulások ezek számos ritka és védett fajjal pl: a keresztes békalencse (*Lemna trisulca*) bojtos békalencse (*Spirodela polyrhiza*), fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*), sulyom (*Trapa natans*), rucaöröm (*Salvinia natan*), vagy az ugyancsak harasztokhoz tartozó metyefű (*Marsilea quadrifolia*).

A Long-erdő jelentőségét növeli, hogy területén több kárpáti faunaelem is fellelhető.

A vizes területek értékes madárvilágnak is otthont adnak, egyebek között a vörös gémnek, kis kócsagnak és a fekete gólyának.

1989-ben a Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzet és a Bodrog teljes magyarországi szakaszát kísérő ártere, benne a Long-erdő Természetvédelmi Területtel, valamint a Zempléni-hegység teljes területe a szorosan hozzá kapcsolódó kistájakkal (a Szerencsi-dombság kivételével) felkerült a nemzetközi szinten szerveződő, fontos madárélőhelyek (IBA) listájára, amelyek ha megfelelő védelemben részesülnek, biztosíthatják Európa madárfaunájának fennmaradását. Az Európai Unió egyes tagállamaiban az IBA minősítés jelenti a különlegesen védett területek kijelölésének alapját.

Kiemelendő a morotvákban, kubikgödörökben, csatornáknak egyaránt előforduló réti és kövi csík (*Misgurnus fossilis*, *Cobitis taenia*).

A ritkább emlősfajok közül pedig a vadmacska, a hermelin és a vidra fordul elő.

(Forrás: anp.nemzetipark.gov.hu/long-erdo-termeszetvedelmi-terulet)

1.12.3.22. Helyi védett terület

1.12.3.221. Mandulás-hegy

Védetté nyilvánító jogszabály száma: 24/2007. számú (X.1.) Képviselő Testületi rendelet

Nemzetközi egyezmény alá eső terület sorszáma: HUBN20075-Natura 2000

A terület kiterjedése: 8,59 ha Hrsz: 0769/1, 0770, 0771/2, 0771/3, 0771/6

EOTR koordináták: X=835 205, Y=334 180;

Tengerszint feletti magassága (szélső érték): max.: 150m

A Bébaltavári felszín szigetszerű tagja, egy kiterjedtebb lávaár roncsának tekinthető sárospataki Mandulás, mely a Kistáj Kataszter szerint a Bodrogtörzs része, de genetikailag a Hegyaljához kapcsolható.

Az alig 150 m magas domb alapkőzete Baskói Andezit Formációhoz sorolt savanyú piroxénandezit, melyen barna erdőtalaj alakult ki.

Klíáját és éghajlatát tekintve a terület inkább a Tokaji-hegyhez hasonlóan mérsékelt meleg-mérsékelt száraz, szubkontinentális erős pannon hatással. Az évi napfénytartam 1900 óra, az évi középhőmérséklet 9,7-9,9 °C. Évente 600-630 mm csapadékra lehet számítani.

A területen vízfolyás és forrás nincs.

Az egykori bányászat során két kisebb barlangra is fény derült.

A helyi védettség alatt is álló terület (24/2007. számú (X.1.) Képv. Test. Rend) – mely alig 30 méterrel magasodik a környezete fölé – kopárain fajgazdag lejtősztyepp-rétet (6240) őriz. Ezek a vegetációtípusok Tokaj-Hegyalja egykori növényzetének maradványai, mely a dombtetőt fedő sziklás, sekély talajrétegnek köszönheti fennmaradását. Itt ugyanis nem volt érdemes szőlőt telepíteni. Ide szorultak vissza a környező szántóföldi művelés elől a síksági részek sztyeppfajai is.

Jellegzetesek a hegyi- és a leánykökösör (P. zimmermanni, P. grandis), a macskahere (*Phlomis tuberosa*), hosszúlevelű- és csinos árvalányhaj (*Stipa tirsia* és *S. pulcherrima*).

Nagy egyedszámban él itt a selymes boglárka (*Ranunculus illyricus*), de megtalálható a magyar kőhúr (*Minuartia frutescens*) is. A névadó ültetett mandulafáknak mára csak 1-2 képviselője maradt fenn.

A hegylábi kökényes cserjésben él a ritka Natura 2000-es jelölőfaj a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*).

A cserjésekben fészkelő madárvilágból kiemelendő töviszúró gébics (*Lanius collurio*) és a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

A terület sekély talaja és köves-sziklás jellege miatt nem alkalmas művelésre. Rajta üzemtervezett erdő nem található. A Mandulásba hatalmas tájsebet vájt az egykori kőbánya, melyet a XX. század közepén nyitottak, majd felhagyás után lőtérként hasznosították. A bánya épületei még ma is a bányaudvarban vannak. A területen lefektetett bányatelek található.

A domb lábánál számos szemétlerakást találunk, valamint a cserjésekben elhullott állati tetemeket, melyek valószínűleg a közeli állatmenhelyről származnak.

A domb szoknya részén ma is kisparcellás szőlő és gyümölcsstermesztés folyik, és nem kizárt, hogy a tetőt legeltették is.

A csúcs közelében álló kereszt zarándokhely.

A domb mai vegetációját leginkább a cserjésedés, a tüzek és az akácosodás veszélyezteti.

Látogathatóság: a terület egész évben látogatható.

Megközelítés: Sárospatak felől gépkocsival, kerékpárral és gyalogosan.

1.12.3.222. Várkert

Törzskönyvi szám: 4/19/TT/77

Érintett földrész helyrajzi száma: 169

EOV koordináták: X: 836 854; Y: 333 264

Védettségi szint: helyi jelentőségű

Védelmi kategória: TT

Kiterjedése: 6,7 hektár

Ebből fokozottan védett: 0 hektár

Hatályba lépés éve: 1977

A magyar szabadságharc kiindulási pontja a sárospataki Rákóczi-vár, melynek kertjét a XVI. századtól említik a források. A terület lelkes gondozója volt Lorántffy Zsuzsanna, aki itt egy reneszánsz kertet alakíttatott ki. Ő hozta létre az egykori narancskertet, mert szívesen foglalkozott az ún. „olasz fákkal”: narancs, citrom, gránátalma, amelyek számára üvegházat is építtetett, ahol a növények a telet töltötték. A jó idő beköszöntével pedig ismét visszatelepítették a déli gyümölcsfákat. Az itt termelt gránátalmát Rákóczi Ferencnek is elküldte törökországi száműzetésébe. 1826-ban a Bretzenheim-család felkérésére – Henri Cavet tervei alapján – angolkertet alakítottak ki, amely ma is meghatározza a kert szerkezetét. A szentimentalista kertrészletek közül kiemelendő objektumok voltak a múdomb és az ágyúdomb a kerti házzal, a hidacsák a várárok felett. A várfalak tövében pálmaház is épült.

Ma az egykori kert emlékét csak az öreg fák őrzik: találunk itt 515 cm törzskerületű fehérakácot (*Robinia pseudoacacia*), és itt él az országban a második legnagyobb, 406 cm törzskerületű japánakác (*Sophora japonica*). A 360 és 375 cm törzskerületű virágos kőrisek (*Fraxinus ornus*) is megérdemlik a matuzsálem megnevezést. Szépen díszlenek rajtuk kívül a platánok (*Platanus x hybrida*), a hegyi juharok, (*Acer pseudoplatanus*), hársak (*Tilia spp.*), mezei juharok (*Acer campestre*), vadgesztenyék (*Aesculus hippocastanum*), bugás csörgőfák (*Koeleruteria paniculata*), szívlevelű szivarfák (*Catalpa bignonioides*). A kert botanikai értékét jelzi a természetvédelmi oltalom, mely kiterjed a Borostyán Szálló borostyánjaira, valamint a templomot a várral összekötő Kádár Kata-sétány növényeire is.

(Forrás: <http://www.feketegolyak.hu/index.php/hu/helyi-vedett-teruletetek>)

1.12.3.223. Iskolakert

Törzskönyvi szám: 4/35/TT/81

Érintett földrész helyrajzi száma: 1790

EOV koordináták: X: 836 970; Y: 334 281

Védettségi szint: helyi jelentőségű

Védelmi kategória: TT

Kiterjedése: 7,5 hektár

Ebből fokozottan védett: 0 hektár

Hatályba lépés éve: 1981

A Sárospataki Református Kollégiumot 1531-ben alapították. Iskolakertje a kollégium főbejáratával szemközt, egy csaknem 7 hektáros park, mely a Kossuth Kollégium, az Erdélyi Kollégium és a régi iskolakert területét magába foglaló természetvédelmi terület. Az iskolakertben – melyben a fásítások az 1860-as években kezdődtek – eredetileg tanítás folyt. A kert idős növényállománya a Fűvészkert maradványa, illetve a XX. század közepének parképítési emléke. Az első fásításból maradt meg 3 magas kőris (*Fraxinus excelsior*) és 9 hársfa (*Tilia spp.*). Növényállományában exóta fajokat is találunk (pl. kislevelű hársak (*Tilia cordata*), fekete dió (*Juglans nigra*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), tiszafa (*Taxus baccata*), ezüsthárs (*Tilia tomentosa*) -fasor). A park délkeleti részében álló kislevelű és ezüsthársak fajtahibridje Wagner János dendrológus szerint az országban egyedülálló. Másik különleges, itt megtalálható hársfa a *Tilia cordata varietas Major*. Mindezekon kívül a magas kőris szomorú változata és egy 100 éves tiszafa is díszlik a kertben. A park területén kialakított szoborparkban az egykori híres pataki diákok szobrait találjuk: Lorántffy Zsuzsanna, Palóczy Horváth Mária és Simon, II. Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos, Erdélyi János, Kazinczy Ferenc, Kazinczy Lajos, Kazinczy Gábor, Csokonai Vitéz Mihály, Tompa Mihály, Tóth Ede, Komáromi János, Mórícz Zsigmond. Az iskolakert közepén található a kollégium tornacsarnoka. A tornatér mellett két feketefenyő (*Pinus nigra*) áll, ezek az eredeti telepítéskor kerültek a parkba. Ma az állomány leginkább korai juharfákból (*Acer platanoides*) áll, a kert peremén 60 éves ezüsthársakból (*T. tomentosa*) álló fasor halad körbe.

A parkban ma mintegy 50 fa- és cserjefajt találunk, a faállományban dominál a hárs (*Tilia spp.*), vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*), hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*), előfordul ezüstfenyő (*Picea pungens*), nyírfa (*Betula pendula*), kőris (*Fraxinus spp.*), gyertyán (*Carpinus betulus*). Az ezüsthárs- és nagylevelű hárs-fasorok életkora meghaladja a 70 évet.

(Forrás: <http://www.feketegolyak.hu/index.php/hu/helyi-vedett-teruletetek>)

1.12.3.23. Natura 2000 Különleges Madárvédelmi területek

Az Európai Unió Bird Direktívája alapján különleges madárvédelmi területek kerültek kötelezően kijelölésre, amelyeken meghatározott közösségi jelentőségű madárfaj, valamint meghatározott vonuló madárfaj jelentős állománya illetve élőhelye található, különös tekintettel a nemzetközi jelentőségű és egyéb vizes élőhelyekre.

Az érintett helyrajzi számokat a 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet tette közzé. Natura 2000 területekre vonatkozó szabályozásokat a 275/2004. (X.8.) Korm.rendelet tartalmazza. A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól a 269/2007. (X.18.) Korm. Rendelet ad részletes tájékoztatást.

Sárospatak közigazgatási területét két madárvédelmi terület érinti:
(A hrsz-okat mellékletben közöljük.)

1.12.3.231. Bodrozug-Kopasz-hegy-Taktaköz (HUBN 10001)

1.12.3.232. Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel (HUBN10007)

1.12.3.24. Natura 2000, Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Területek

Az Európai Habitat Direktíva alapján különleges, illetve kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek kerültek kötelezően kijelölésre a területükön található élőhelyek, illetve fajok miatt.

Az érintett helyrajzi számokat a 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet tette közzé. Natura 2000 területekre vonatkozó szabályozásokat a 275/2004. (X.8.) Korm.rendelet tartalmazza. A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól a 269/2007. (X.18.) Korm. Rendelet ad részletes tájékoztatást.

Sárospatak közigazgatási területén a következő természetmegőrzési területek találhatók:
(A hrsz-okat mellékletben közöljük.)

1.12.3.241. **Bodrozug és Bodrog-hullámtér (HUBN20071)**

1.12.3.242. **Long-erdő (HUBN20081)**

1.12.3.243. **Sárospataki Mandulás (HUBN20075)**

1.12.3.25. Ex lege védett területek

A védett és fokozottan védett területekre vonatkozó szabályokat a természet védelméről szóló 1992. évi LIII. Törvény tartalmazza. Az 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi láp, forrás, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom és földvár.

Területükre a fenti törvényben az országosan védett természeti területekre vonatkozó természetvédelmi előírások érvényesek.

Sárospatak közigazgatási területén az Aggteleki Nemzeti Parknak ilyen objektumokról még nincs nyilvántartása, de a felmérések folyamatban vannak.

A Mandulás hegy bányászása során két barlangot is feltártak (Alsó- és Felső barlang), melyekre szintén vonatkozik a védett státusz.

1.12.3.26. ESA (Természetileg érzékeny) területek

Potenciális ÉTT célterületek azok, melyek környezetérzékenységi térképek alapján átlag feletti sérülékenységet mutatnak. Az ÉTT területeket három kategóriába soroljuk:

I. A kiemelt területeken nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő természeti értékek jelentős állománya fordul elő, melyek fennmaradása 5-10 év távlatában is kétséges, amennyiben a természetkímélő gazdálkodás nem részesül támogatásban.

II. A fontos területeken országos viszonylatban jelentős természeti, táji értékek fordulnak elő, melyek fennmaradása, vagy állapotuk javítása érdekében természetkímélő gazdálkodás támogatása szükséges.

III. A lehetséges területek azok, ahol jelentős az extenzív élőhelyek száma, az értékek jelentősége kisebb, illetve, ahol az extenzív gazdálkodás ösztönzésével növelhető lenne a terület természeti értéke.

Az ESA területek környezetbarát fenntartására kiemelt támogatási rendszert dolgoztak ki, melyek először a mintaterületeken válnak elérhetővé.

Sárospatak az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról szóló 2/2002. (I.23.) Köm-FVM együttes rendelet melléklete alapján a **II. (fontos) kategóriába** került besorolásra.

1.12.3.261. **Bodrogek - Érzékeny Természeti Terület**

A Bodrogek Érzékeny Természeti Terület Sárospatak közigazgatási határát is magában foglalja.

A Bodrog környék illetve a Tisza folyók által közrezárt területen több természetvédelmi terület is található. A 64 települést magában foglaló ÉTT közös jellemzője a két határoló folyó hatására kialakult sajátos nedves- illetve a tokaji térség gazdálkodása által létrehozott élőhelyek sorozata. A rendkívül változatos terület számos fajnak biztosít menedéket.

A területen élő növény és állatvilág sok nemzetközi jelentőségű értékkel bír. A Bodrozugban, a Bodrogekben és közvetlen környékükön költ az ország egyik legerősebb hársléve állománya, de kiemelkedő értékűként megtalálható a területen a parlagi sas is.

A nemzetközi jelentőségű vizes élőhely sok vízmadár zavartalan fészkelő, vonuló, táplálkozó helye.

Védett emlősei közül kiemelendők a denevérek, a terület fokozottan védett emlőse a vidra.

A területen megvalósuló MTÉT programok támogatásának legfőbb célja a változatos élőhelyszerkezet és az ehhez kapcsolódó, a tájra jellemző hagyományos gazdálkodási formák megőrzése, továbbá az élőhelyek fejlesztése érdekében a védett fajok számára kedvező gyephasznosítási formák, a legeltető állattartás újbóli elterjesztése.

1.12.3.27. Védelemre tervezett/javasolt területek

1.12.3.271. Országos védelemre tervezett területek

Sáros-patak közigazgatási területén az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatósága két védetté nyilvánítást tervez.

Az Urbéri-legelő ezek egyike, amely a Long-erdő TT-hez csatlakozna, másik a

Tokaj-Bodrogszeg Tájvédelmi körzet bővítése.

A védetté nyilvánítás folyamata még kezdeti fázisban van, a területekről hrsz szintű lehatárolással az ANPI még nem rendelkezik.

1.12.3.272. Tervezett természeti területek

Tervezett természeti területek, azaz természetszerű élőhelyek, természetvédelmi szempontból jelentős területekről aktuális helyrajzi számos nyilvántartás nem áll rendelkezésre, az ANPI-nál csupán a határokat jelző térképek érhetők el. A kijelölés a miniszteri rendelet megjelenéséig nem tekinthető véglegesnek.

Kihirdetés után a természeti területeken a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. Törvény 21. §-ában foglaltakat kell érvényre juttatni. Ezek szerint „természeti területen az illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség engedélye szükséges:

- a). a gyepek és nádas művelési ág megváltoztatásához
- b). a gyepek, valamint a nád és más vízi növényzet égetéséhez

1.12.3.273. Helyi védelemre javasolt területek

Szemince-hegy

A Zempléni-hegység északkeleti peremterületének botanikai szempontból igen értékes kiemelkedése.

Ez a magaslat (csakúgy, mint a környező hegyek) valójában domb, mivel magassága meg sem közelíti a tengerszint feletti 300 métert.

Alapkőzete a vulkanikus eredetű andezit, amelynek felszínén az egykori erdősztyepp-vegetáció maradványait, valamint északi lejtőjén a sziklagyepek jellemző lágyszárúit, köztük sok védett flóraelemet fedezhetünk fel (pl. leány- és hegyi kökörcsin, több nőszirmfaj, budai imola, selymes boglárka, árvalányhajak).

A terület állatvilágának teljes feltérképezéséhez még további kutatások szükségesek, de az eddigi megfigyelések, terepbejárások nappali lepkéket, hüllőket és kételtűeket, valamint énekes madarakat összegyűjtő fajlistái figyelemre méltóak.

A terület védetté nyilvánítása folyamatban van. Természetvédelmi szempontból indokolt a meglévő gyepterület további csökkenésének megállítása, a kőfejtő terjeszkedésének korlátozásával.

1.12.3.28. Egyedi tájértékek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 6.§-a szerint egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény, és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó

elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

A természetvédelmi törvény 7.§-a és a 347/2006. (XII. 23.) Korm. Rendelet 28/A §. c. pontja alapján kihirdetésük után az egyedi tájértékekkel kapcsolatos eljárásokba az illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőséget szakhatóságként be kell vonni.

Sárospatak közigazgatási területén 2003-ban (külterület) és 2012-ben (belterület) megtörtént az egyedi tájértékek előzetes felmérése, azonban kihirdetésükre még nem került sor.

1.12.3.3. Ökológiai hálózat

A védett természeti területekhez hasonlóan a megmaradt nem védett természetes és természetközeli élőhelyek sem lehetnek elszigetelt egységek, mivel kis kiterjedésük miatt nem biztosíthatják hosszú távon az élővilág fennmaradását, nem akadályozhatják meg a fajok további eltűnését. Erre a szakmai megfontolásra az "ökológiai hálózat" rendszerének elismerése épült, amely a 90-es évek elején kulcsfontosságú szakmapolitikai hangsúlyt kapott a nemzetközi, de különösen az európai természetvédelemben.

1999 áprilisában Genfben elfogadták a Páneurópai Ökológiai Hálózat (PanEuropean Ecological Network) kialakítására vonatkozó irányelveket. A PEEN lényegében az egyes országok ökológiai hálózatából tevődik össze. Magyarországon a Nemzeti Ökológiai Hálózat tervezése 1993-ban kezdődött meg az IUCN szervezésében.

Hazánkban a nemzeti park-igazgatóságok szakembereinek közreműködésével készültek el az egyes igazgatóságok illetékességi területéhez tartozó regionális ökológiai hálózatok.

A feltáró munkában a meglévő dokumentációk, adatbázisok, térképek, kutatási eredmények, terepi tapasztalatok segítettek, mint pl. a Páneurópai Ökológiai Hálózat kritériumrendszere, a 1:500 000 méretarányú előzetes átnézeti ökológiai hálózat térképe, a védett területek dokumentumai, térképmellékletei, az "ex lege védett" szikes tavak és lápok katasztere, a természeti területek katasztere, a hullámterek nyilvántartásai, az erdészeti ütemtervek adatbázisa, a Corine-Landcover 1: 100 000 és helyenként 1: 50 000 méretarányú digitális felszínborítási térképek, a SPOT-4 műholdfotók eredeti vektorizált, geokódolt felvételei, a 1:25 000 ill. 1:50 000 méretarányú Gauss-Krüger topográfiai térképek, a fontos magyarországi madárélőhelyek (IBA területek), a NATURA 2000 területek kritériumai és eddig tervezett területei, függelékes fajainak élőhelyei, a Natura 2000 területek kijelölését megelőző adatbázisok (a Corine Biotopes és a Corine Habitats felmérések eredményei), az érzékeny természeti területek stb.

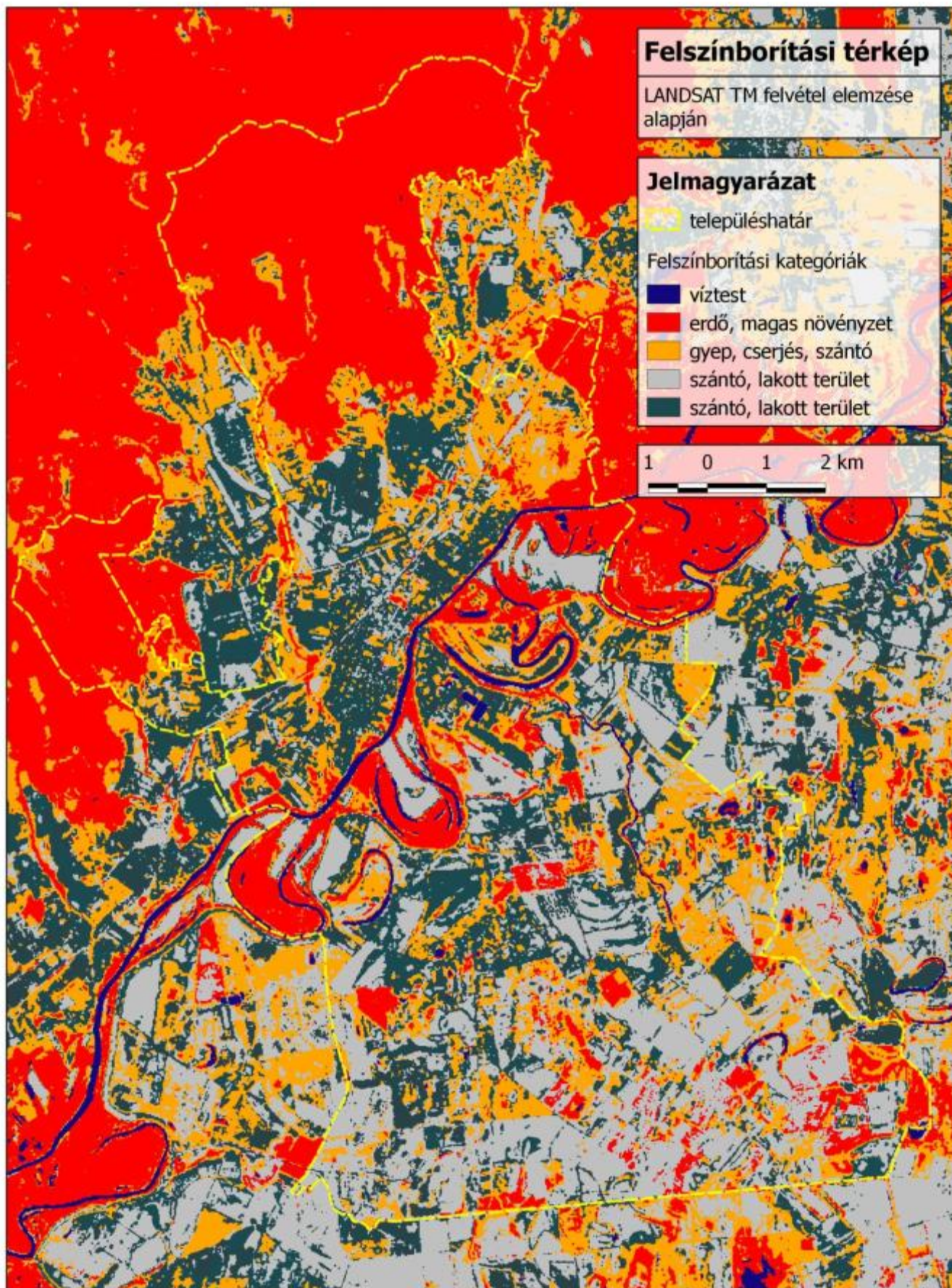
A Nemzeti Ökológiai Hálózat hálózatos jellegéből adódóan területileg számos jellegű szabályozással átfed, így több jogszabályban rögzítették az ide vonatkozó szabályozásokat:

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről (53. §)

2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről (4., 9., 12., 13., 19. és 22. §-ok)

132/2003. XII. 11. OGY határozat a II. Nemzeti Környezetvédelmi Programról

46/1999. (III.18) Korm. rendelet a hullámterek, parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról (6. §)

A Nemzeti Ökológiai Hálózat három, eltérő funkciójú és eltérő szabályozással bíró alapelemből épül fel, ezek: **magterület** – szándék szerint egybefüggő, természetes vagy természetközeli területek, melyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont.

ökológiai folyosó – kisebb, életközösségek folyamatos fennmaradását önmagában nem lehetővé tevő élőhelyfolt, mely vagy több, kisebb, egymáshoz közel levő darabból áll (lépegetőkövek), vagy elnyújtott alakú, lineáris kiterjedésű. Eredete szerint lehet természetes (folyók, vízfolyások és a kísérő növényzet) vagy mesterséges (mesgyék, csatornák). Alkalmasak az ökológiai hálózatba tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, puffterületek) közötti biológiai kapcsolat biztosítására

pufferzóna – a magterület és a folyosó védelmét garantáló zóna, mely feladatát a környező, ezen jogszabályi hatály alá nem tartozó területek felől érkező környezeti terhelések, veszélyeztetések tompításán keresztül látja el.

Az ökológiai hálózat helyrajzi számos adatbázisa még nem áll rendelkezésre, de a melléklet térképen a területek elhelyezkedése jól látható.

Beépítési és fejlesztési szabályok a Területrendezési törvény (2003. évi XXVI.) szerint:

Magterület övezete

Az övezetben beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

- a) a települési területet a magterület vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és
- b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

Az előző bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e a magterület, a magterület és az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek a magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhetők el.

Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

Ökológiai folyosó övezete

Az ökológiai folyosó övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

- a) a települési területet az ökológiai folyosó vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és
- b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

Az előző bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhetők el.

Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

Pufferterület övezete

Pufferterületen a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhet ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti.

1.12.3.31. Táj adottságok

A település külterülete a természetföldrajzi fejezetben tárgyaltak szerint három, jelenleg eltérő képű, állapotú és használatú zónában fekszik. Ezek a Hegyalja, a Bodrog és holtágai, valamint az ármentes Bodrogtó.

Fontos leszögeznünk, hogy ebből a hármas egységből kettőnek, a Hegyaljának és a Bodrognak országos jelentősége van a fajok megőrzésében, ugyanis közvetlen kapcsolatot jelentenek a hegyvidék és az Alföld között, közvetve pedig a Kárpátok és az Alföld között. Ez a jelentőség a felmelegedés előrehaladtával nőni fog, ugyanis a fajok ilyen folyosók mentén vonulnak vissza, illetve –a másik irányból– törnek előre. Ezek közt nem csupán, a társadalom többsége számára csak eszmei értéket hordozó élőlények vannak, hanem komoly gazdasági jelentőséggel bírók is (gondoljunk pl. a különféle kártevőkre és azok természetes ellenségeire).

A Hegyalja esetében a természetes vegetációt az erdők, a felhagyott szőlők, illetve az apróbb mozaikokban előforduló gyepek jelentik. A fő élőhely tömbszerű, folyamatos kapcsolattal a Központi-Zemplén erdei felé. Ezt övezetesen veszi körül a cserjés, felhagyott sáv. Innen indul a Hercegháti-patak, és a Suta-patak. Ezek helyi jelentőségű folyosóknak tekintendők.

A Bodrog mentén maga a folyó, a sokszor keskeny, és általában rossz természetességi állapotú erdők, fasorok, nedves gyepek fontosak. Mint a mellékletben látható, öt kiterjedtebb erdőből, illetve nedves-vizes gyeptől álló sziget kapcsolódik a folyóhoz. Ezek főleg a nyolc holtág körül találhatók meg. A Bodrog maga nemcsak lokális, hanem regionális, országos jelentőségű folyosóként tekintendő.

Az ármentes Bodrogtó nevezett táj, amely az árrendezések előtt a Bodroggal egy egységet alkotott, mára nagyon kevés természetes, vagy természetsszerű vegetációval bír, nagy részét felszántották. Észak-déli irányban szeli át a Nagy-Füzes-ér. A mellékletben ebben az esetben a színeződés félrevezető, a legtöbb narancssárga folt itt szántó, a jelen állapotok szerint.

1.12.3.32. Területi érintettség

Sáros-patak közigazgatási határán belül mind a három besorolásban találunk területeket.

Magterületek: a Zempléni-hegység tömbje, két részletben, nagyjából követve a hegylábi szőlők felső határait, illetve a Bodrog és kapcsolódó élőhelyek lettek ebbe a kategóriába besorolva. Összesen 4196 ha területet fed le.

Folyosók: a Hercegháti-patakot, mintegy 9 km hosszan, a Nagy-Füzes eret, illetve az ármentes Bodrogtó néhány holtágát és kisebb-nagyobb természetsszerű élőhelyfoltját (Nyugodó-Nyárfás, Kengyel-tó, Tökés-ér, Török-éri fűcsatorna) sorolták ebbe a kategóriába, összesen 597 ha területet lefedve.

Pufferterületek: a hegylábi részek, főleg intenzív, nagyábrás szőlők a 37-es út nyomvonaláig, kisebb kertek, megművelt foltok a magterületeken belül. Összesen 1197 ha pufferterületet jelöltek ki.

1.12.3.33. Diagnózis

Magterületek:

Hegyalja: a foltok állapota az erdők esetében kielégítőnek mondható, a felhagyott szőlők lassú szukcessziója folyamatos, néhol idegenhonos invazív fajokkal akadályozott.

A Bodrog-mente: a foltok állapota változó. Az országos jelentőségű, értékes Long-erdőtől kezdve a rossz, felhagyott nemesnyaras ültetvényeken át az özönfajokkal borított volt kaszálókig minden előfordul. Nagyon fragmentálisak ezek a foltok, sok esetben még közéjük ékelt szántókkal is találkozunk, amelyek a műtrágyázás és vegyszerezés miatt komoly veszélyt jelentenek a holtágakra, néhol magára a Bodrogra is.

A Bodrog medre egyenes, a sarkantyúk kivételével egyhangú, és kifogásolható, hogy a parti erdősáv majdnem minden esetben nagyon keskeny.

Ökológiai Hálózat

A Nemzeti Ökológiai Hálózat
alapján

Jelmagyarázat

□ Településhatár

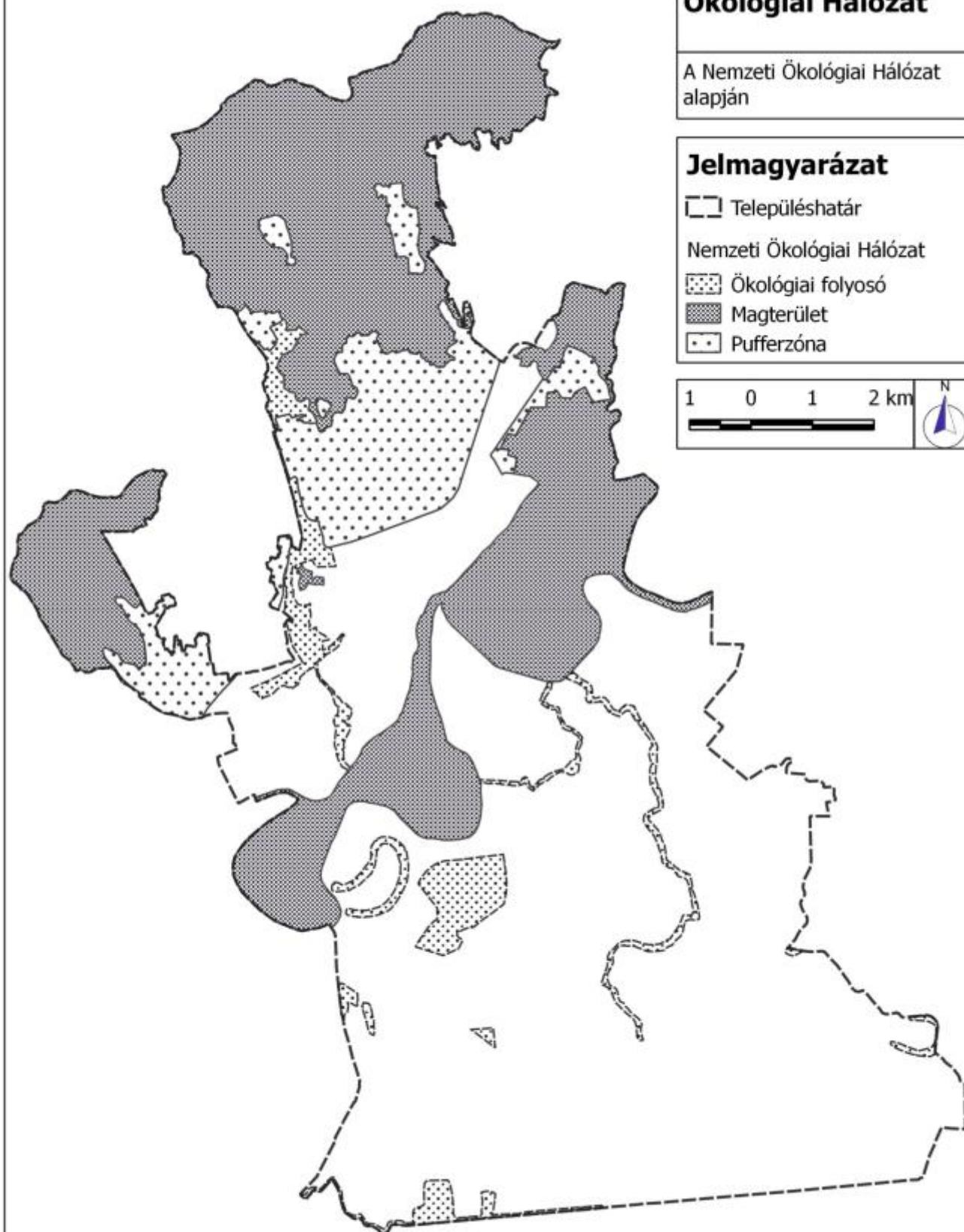
Nemzeti Ökológiai Hálózat

••• Ökológiai folyosó

■ Magterület

•• Pufferzóna

1 0 1 2 km

Folyosók:

A folyosók állapota általában kifejezetten rossz: A Hercegkúti-patak (összesen 13,2km) a felsőbb szakaszain jó állapotnak örvend, megfelelő szélességű cserje, valamint fasor kíséri. Az állapot a Király-hegy alatt változik meg drasztikusan, onnantól keskeny árokban, néhány fától kísérvé folyik dél felé. A Mukrica-völgyben a helyzet a környező növényzetet tekintve javul, a mederjellemzők nem (két méter mély, három méter széles meder). A belterület határát elérve az állapot rosszabbodik, betonozott meder és kevesebb növényzet van jelen. A patak ilyen módon nem képes folyamatos kapcsolatot biztosítani a hegység és a Bodrog közt, nem látja el egyik, igen fontos ökológiai funkcióját.

Az ármentes Bodrogközben húzódó folyosórendszer „folyosói” feladatát jelen állapotában nem látja el, a szántóföldek között több élőhelyfoltra (gyep, cserjés foltok, erdők – a nemesnyárültetvény ökológiai szempontból nem erdő, hanem ültetvény!) lenne szükség.

Pufferterületek:

A pufferterületek egyedül a Hegyalja sávjában vannak kijelölve, a Bodrog-menti magzónában puffersáv egyik oldalon sincsen, ami súlyosan kifogásolható. Nincs meg a sáv az ármentes Bodrogköz kijelölt foltjaiban sem, ami nem felel meg a PEEN egyezményben lefektetett alapelveknek.

Aggályos a hegyaljai pufferterületek esetében, hogy a beeső szőlőterületek nagyrészt intenzíven műveltek.

1.12.3.34.Veszélyeztető tényezők

Magterületek:

Hegyalja: a zónában a nem megfelelő erdőgazdálkodási tevékenység okoz gondokat. A jövőbeni bányászati tevékenység ezen a területen mindenáron elkerülendő. A települések távolsága és az egyéb használatok visszaszorulása miatt jelen ismereteink szerint egyéb veszélyeztető tényező nem áll fenn.

Bodrog-mente: a zónában súlyos veszélyeztető tényezők: a puffersáv hiánya, a közvetlenül a magzóna szomszédságában és a magzónán belül folytatott intenzív szántóföldi növénytermesztés, a nemesnyárgazdálkodás, és az invazív fajok terjedése. Az élőhelyek diverzitását jelentősen csökkenti a régi tájhasználati formák eltűnése (pl. legeltetés, kaszálás hiányában az értékes mocsárrétek becserjésednek, beerdősödnek).

Folyosók:

A folyosók esetében döntő többségben nem teljesül a pufferzónával való határoltság kívánalma, a területük kicsi, nem alkot összefüggő hálózatot, különösen igaz ez az ármentes Bodrogközre.

A folyosókat keresztező létesítmények (utak, vasúti pálya) a területen fokozottan jelen vannak, a folyosók funkcionálását a műtárgyak jelenlegi formájukban erősen akadályozzák, helyenként lehetetlenné teszik. Kiemelendően aggályosak jelen formájukban a Hercegkúti-patakot keresztező három nagy közlekedési pálya: a 37-es út, a vasúti pálya, és az Arany János út hídjai.

Pufferterületek:

A pufferterületek aránya a kívánatoshoz képest igen kicsi (1:4 a belső zónák javára, ellentétben az 1:1, vagy annál nagyobb mértékben a pufferterületek felé billenő aránytól), eloszlásuk nagyon egyenetlen, a megfelelő mérettől (Hegyalja) a teljes abszenciáig (Bodrog-menti magterületek, ármentes Bodrogköz folyosói). A pufferterületeken a gazdálkodás intenzitása nem minden esetben teszi lehetővé, hogy a zóna feladatát ellássa.

1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

Az ember tájátalakító szerepe, s ezáltal a tájhasználati konfliktusok Sárospatak környezetében is fellelhetők. Az eredeti természetes viszonyokról csupán vízióink lehetnek, de az elmúlt 200 évben a korábbiakhoz képest különösen felerősödtek a tájba való beavatkozások. Részletesebben a korábbi, tájtörténeti fejezetben már foglalkoztunk e folyamattal, most csupán ki szeretnénk említeni néhány, a várost érintő jelenséget, s konfliktust.

Sárospatak hegyvidéki területén az erdőirtások, s az irtásterületek legelőként, majd szőlőként majd

esetenként újból legelőként való hasznosítása szegényítette, de gazdagította is a tájat. A nyílt felületek kialakításával és folyamatos fenntartásával fajokban gazdag gyepek jöhettek létre, melyek egy része ma is komoly természetvédelmi értéket képvisel. Más részről viszont csökkent az erdők kiterjedése, mely a talajok erodálódásához, a hegyből jövő patakok vízjárásának hektikussá válásához és a mikroklíma változásához vezetett. A felszínalakítás mellett a technológiák változása, „korszerűbbé válása” (növényvédelem, műtrágyázás, drasztikus talajmunka, stb.) a környezet élővilágát szegényítette, s a talajok leromlását is erősítette (erózió, humuszveszteség, szerkezetromlás).

A bányászat által keletkezett tájsebek nemcsak mint negatív formák (Megyer-hegy) jelennek meg, hanem vizuális, esztétikai konfliktust is okoznak (Páncél-hegy). Ugyanakkor e beavatkozások eredményeként feltáródhatnak korábban nem ismert értékek (Mandulás barlangjai), vagy létrejönnek olyan különös jelenségek, mint a Megyer-hegyi tengerszem, melyek természeti és turisztikai jelentőséggel is bírnak. Az üzemmódok is tájhasználati konfliktust jelentenek (porzás, hanghatás, szállítással járó zavarások, stb.)

A Bodrog medrének áthelyeződése és szabályozása szinte teljesen átalakította a bodrogi tájat. A még látható medermaradványok és ártéri erdő foltok a környező kultúrtájja alakított térben fokozott értéket kell, hogy képviseljenek, és azzal is tisztában kell lenni, hogy sérülékenyséjük is fokozott. A túlnyomórészt szántókkal jellemezhető délkeleti terület egyhangúságát a csatornák, utak, kisebb tanyák, jellegtelen faültetvények és még itt-ott meglévő gyümölcsösök ugyan megtörik, de a szabályozást megelőző táj és tájhasználat végképp a múlté. Azonban itt is megfigyelhetjük azt a konfliktust, melyet a Bodrog és a megmaradt holtágai menti tájhasználat okoz: a holtágak és a folyó kiváló pihenőhely és élőhely, s mint ilyen, sokan, sok időt szeretnének itt eltölteni, s ezért házakat építenek a holtág (Berek) partjára. Azonban a közművek és a természettel való együttélés képességének hiánya miatt az áhított természeti környezet fokozatosan pusztul, értéktelenedik (természeti esztétikai és társadalmi értelemben egyaránt), s ennek a vízszennyezés csupán egy vetülete. A Berekben egykor kiparcellázott területek egy része már felhagyott, műveletlen.

A bányászat az alföldi jellegű tájat sem hagyta érintetlenül, hiszen Kispatlak délkeleti részén a bányászat eredményeként alakultak ki szabályos tavak, s most mint horgásztó funkcionálnak.

A hullámtérbe és a mentett oldalra telepített erdők látszólag és statisztikailag erdőnek hatnak, de ökológiai szempontból nem összevethetők a természetes erdőkkel.

A település területén minden eddigi emberi beavatkozás ellenére számos természeti érték maradt fenn, vagy honosult meg, aminek megóvása az intézményesült természetvédelem feladata. A jelenleg hatályos természetvédelemmel kapcsolatos jogszabályok szerint Sárospatakot több, védettséggel járó korlátozás is érinti, melyek ugyancsak konfliktust jelentenek a gazdasági szereplők és a természetvédelem (pl. Natura2000 területekre, vagy ökológiai folyosókra vonatkozó korlátozások, stb.), illetve a gazdasági szereplők és a város lakossága, mint társadalom (pl. Páncél-hegyi bányanyitás, Szemince-hegy bányászata és a védettség igénye) között.

A tervezett, a várost délről elkerülő főút eddig nem tapasztalt terhelést jelent majd a Csere-dűlő, Nagy-Homok és a Hosszú rét környezetében, azonban tehermentesíti a belvárost.

Látható, hogy a beavatkozások pozitív, illetve negatív hatással is bírnak, azonban a területrendezési célok megfogalmazása során szükséges a kompromisszum-keresés, és iránymutató szempont kell legyen, hogy mindig a biológiailag aktív jellegű tájalkotó elemeket kell előnyben részesíteni a biológiailag inaktív művekkel szemben.

A tisztán látást és a pontos tervezést azonban nehezíti, hogy a település kataszteri adatai finoman fogalmazva is hiányosak. Míg a légifelvételek alapján készített földhasználati térképen pl. a szőlő és gyümölcsös terület 468ha (intenzív), addig a szőlő, gyümölcsös művelésmód a tulajdoni lapok szerint 57,65ha szőlő és 195ha gyümölcsös. (A kiskertek, kis szőlők és zártkertek külön kategóriában szerepelnek.) A földhasználati térkép elemzése alapján a szántók közel 6600ha-t tesznek ki, míg a tulajdoni lapok nyilvántartása szerint 5175ha ennek a művelésmódnak a kiterjedése. Ebben az esetben a különbséget főként a gyepek beszántása, szántóként való használata okozza. Érdekes eltérések az erdők esetében is vannak, hiszen az Úrbéri legelő és a Nagy-Nyilas keleti részén a hrsz-hez kapcsoltnak „erdő” szerepel a nyilvántartáson.

Natura2000 területek Sárospatak település területén

(Forrás: 14/2010. (V.11) KvVM rendelet Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről)

1. Különleges madárvédeli területek**Bodrozug-Kopasz-hegy-Taktaköz**

(HUBN 10001)

1, 029, 030, 031, 032/3, 032/7, 032/8, 032/9, 032/10, 032/11, 032/12, 032/13, 032/14, 032/15, 032/16, 032/17, 032/18, 032/19, 032/20, 033, 034, 035, 036/1, 036/2, 036/3, 036/4, 036/5, 036/6, 036/7, 037, 038, 039/1, 039/2, 039/3, 040, 041/1, 041/2, 041/3, 042, 043/2, 043/3, 043/4, 043/5, 044, 045, 046, 047/1, 047/3, 047/4, 047/5, 047/6, 048/1, 048/2, 048/3, 049, 050, 051, 052/1, 052/2, 052/3, 052/4, 053, 054, 055/1, 055/2, 055/3, 056, 057, 058, 059/1, 059/2, 059/3, 060, 061, 062, 063, 064/2, 065, 066, 067, 068, 069, 070, 071, 072, 073, 074, 075, 076, 077, 078, 079/4, 080/2, 081/4, 081/5, 082, 083, 084, 085/2, 086, 087, 088/3, 088/4, 088/5, 088/6, 088/7, 088/8, 088/9, 088/10, 088/11, 088/12, 088/13, 088/14, 088/15, 088/16, 088/17, 088/18, 088/19, 088/20, 088/21, 088/22, 088/25, 088/26, 088/27, 088/28, 088/29, 088/30, 089/1, 089/2, 090/4, 090/9, 090/10, 090/11, 090/12, 090/13, 090/14, 090/15, 090/16, 090/17, 090/18, 090/19, 090/20, 090/21, 090/22, 090/23, 090/24, 090/25, 090/26, 090/27, 090/28, 090/29, 090/30, 090/31, 090/32, 090/33, 090/34, 090/35, 090/36, 090/37, 090/38, 090/39, 090/40, 090/41, 090/42, 090/43, 090/44, 090/45, 090/46, 090/47, 090/48, 090/49, 090/50, 090/51, 090/52, 090/53, 090/54, 090/55, 090/56, 090/57, 090/58, 090/59, 090/60, 090/61, 090/62, 090/63, 090/64, 090/65, 090/66, 090/67, 090/68, 090/69, 090/70, 090/71, 090/72, 090/73, 090/74, 090/75, 090/76, 090/77, 090/78, 090/79, 090/80, 090/81, 090/82, 090/83, 090/84, 090/85, 090/86, 090/87, 090/88, 090/89, 090/90, 090/91, 090/92, 090/93, 090/94, 090/95, 090/96, 090/97, 090/98, 090/99, 090/100, 090/101, 090/102, 090/103, 090/104, 090/105, 090/106, 090/107, 090/108, 090/109, 090/110, 090/111, 090/112, 090/113, 090/114, 090/115, 090/116, 090/117, 090/118, 090/119, 090/120, 090/121, 090/122, 090/123, 090/124, 090/125, 090/126, 090/127, 090/128, 090/129, 090/130, 090/131, 090/132, 090/133, 090/134, 090/135, 090/136, 090/137, 090/138, 090/139, 090/140, 090/141, 090/142, 090/143, 090/144, 090/145, 090/146, 090/147, 090/148, 090/149, 090/150, 090/151, 090/152, 090/153, 090/154, 090/155, 090/156, 090/157, 090/158, 090/159, 090/160, 090/161, 090/162, 090/163, 090/164, 090/165, 090/166, 090/167, 090/168, 090/169, 090/170, 090/171, 090/172, 090/173, 090/174, 090/175, 090/176, 090/177, 090/178, 090/180, 090/181, 090/182, 090/183, 090/184, 090/185, 090/186, 090/187, 090/188, 090/189, 090/190, 090/191, 090/192, 090/193, 090/194, 090/195, 090/196, 090/197, 090/198, 090/199, 090/200, 090/201, 090/202, 090/203, 090/204, 090/206, 090/207, 090/208, 090/209, 090/210, 090/211, 090/212, 090/213, 090/214, 090/215, 090/216, 090/217, 090/218, 090/219, 090/220, 090/221, 090/222, 091/2, 091/4, 091/6, 091/7, 091/8, 091/10, 091/11, 091/12, 091/13, 091/14, 091/15, 091/16, 091/17, 091/18, 091/19, 091/20, 091/21, 091/22, 091/23, 091/24, 091/25, 091/26, 091/27, 091/28, 091/29, 091/30, 098, 0670, 0671, 0672, 0673/2, 0673/3, 0673/4, 0673/5, 0673/6, 0673/7, 0673/8, 0673/10, 0673/11, 0673/12, 0674, 0675, 0676, 0677/1, 0677/2, 0677/3, 0677/4, 0677/5, 0678, 0679/1, 0679/2, 0679/3, 0679/4, 0679/5, 0679/6, 0680, 0681/3, 0681/4, 0681/5, 0681/6, 0681/7, 0681/8, 0681/9, 0681/10, 0681/11, 0681/12, 0681/13, 0682, 0683/1, 0694, 4249/3, 4249/4, 4249/5, 4249/6, 4249/7, 4249/8, 4249/9, 4249/10, 4249/11, 4249/12, 4249/13, 4249/14, 4249/15, 4249/16, 4249/17, 4249/18, 4249/19, 4249/20, 4249/21, 4249/22, 4249/23, 4249/24, 4249/2, 4249, 5001/4, 5002, 5003, 5004, 5005, 5006, 5007, 5008, 5009, 5010, 5011, 5012, 5013, 5014, 5015, 5016, 5017, 5018/1, 5018/2, 5019, 5020, 5021, 5022, 5023, 5024, 5025, 5026, 5027, 5028, 5029, 5030, 5031, 5032, 5033, 5034, 5035, 5036, 5037, 5038, 5039, 5040, 5041, 5042, 5043, 5044, 5045, 5046, 5047/1, 5047/2, 5048, 5049, 5050, 5051, 5052, 5053, 5054, 5055, 5056, 5057, 5058, 5059, 5060, 5061, 5062, 5063, 5064, 5065, 5066, 5067, 5068, 5069, 5070, 5071, 5072, 5073, 5074, 5075, 5076, 5077/1, 5077/2, 5079, 5080, 5081, 5082, 5083, 5084, 5085, 5086, 5087, 5088, 5089, 5090, 5091, 5092, 5093, 5094, 5095, 5096, 5097, 5098, 5099, 5100, 5101, 5102, 5103, 5104, 5105, 5106, 5107, 5108, 5109, 5110, 5111, 5112, 5113, 5114, 5115, 5116, 5117, 5118, 5119, 5120, 5121, 5122, 5123, 5124, 5125, 5126, 5127, 5128, 5129, 5130, 5131, 5132, 5133, 5134, 5135, 5136, 5137, 5138, 5139, 5140, 5141, 5142, 5143, 5144, 5145, 5146, 5147, 5148, 5149, 5150, 5151, 5152, 5153, 5154, 5155, 5156, 5157, 5158, 5159, 5160, 5161, 5162, 5163, 5164, 5165, 5166,

5167, 5168, 5169, 5170, 5171, 5172, 5173, 5174, 5175, 5176, 5177, 5178, 5179, 5180, 5181, 5182, 5183, 5184, 5185, 5186, 5187, 5188, 5189, 5190, 5191, 5192, 5193, 5194, 5195/1, 5195/2, 5196, 5197, 5198, 5199, 5200, 5201, 5202, 5203, 5204, 5205, 5206, 5207, 5208, 5209, 5210, 5211, 5212, 5213, 5214, 5215, 5216, 5217, 5218, 5219, 5220, 5221, 5222, 5223, 5224, 5225, 5226, 5227, 5228, 5229, 5230, 5231, 5232, 5233, 5234, 5235, 5236, 5237, 5238, 5239, 5240, 5241, 5242, 5243, 5244, 5245, 5246, 5247, 5248, 5249, 5250, 5251, 5252, 5253, 5254, 5259, 5260, 5261, 5262, 5263, 5264, 5265, 5266, 5267, 5268, 5269, 5270, 5271, 5272, 5273, 5274, 5275, 5276, 5401, 5402, 5403, 5404, 5405, 5406, 5407, 5408, 5409, 5412, 5413, 5414, 5415, 5416, 5417, 5418, 5419, 5420/1, 5420/2, 5420/3, 5420/4, 5420/5, 5420/6, 5421, 5422, 5424, 5425, 5426, 5427, 5428, 5429, 5431, 5432, 5433, 5434, 5435, 5436, 5437, 5438, 5439, 5442, 5443, 5444, 5445, 5446, 5447, 5448, 5449, 5450, 5451, 5452, 5453, 5454, 5455, 5456, 5457, 5458, 5459, 5460, 5461, 5462, 5463/1, 5463/2, 5464, 5465, 5466, 5467, 5468, 5469, 5470, 5471, 5472/1, 5472/2, 5472/3, 5473, 5474, 5475/1, 5475/2, 5476, 5477, 5478, 5479, 5480, 5481, 5482/1, 5482/2, 5483, 5487, 5488, 5489, 5490/1, 5490/2, 5491, 5492, 5493, 5494, 5495, 5497, 5498, 5499, 5500, 5501, 5502, 5503, 5504, 5505, 5506, 5508, 5509, 5510, 5511, 5512, 5513, 5514, 5515, 5516, 5517, 5518, 5519, 5520, 5521, 5522, 5523, 5524, 5525, 5526, 5527, 5528, 5529, 5530, 5531, 5532, 5533, 5534, 5535, 5539, 5540, 5541, 5542, 5543, 5544, 5545, 5546, 5547, 5548

2. Különleges madárvédelmi területek

Zempléni-hegység a Szerencsi-dombsággal és a Hernád-völgygel (HUBN10007)

0741, 0742, 0743, 0744/1, 0744/2, 0746, 0747, 0748/1, 0748/2, 0748/3, 0749, 0750, 0751, 0752, 0753/1, 0753/2, 0753/5, 0753/6, 0753/7, 0753/8, 0753/9, 0753/10, 0753/11, 0753/12, 0753/13, 0753/14, 0753/15, 0753/16, 0753/17, 0753/18, 0753/19, 0753/20, 0753/21, 0753/22, 0753/23, 0753/24, 0753/25, 0753/26, 0753/27, 0753/28, 0753/29, 0753/30, 0753/31, 0753/32, 0753/33, 0753/34, 0753/35, 0753/36, 0753/37, 0773, 0774, 0775/4, 0775/5, 0775/6, 0775/7, 0775/8, 0775/9, 0775/10, 0775/11, 0775/12, 0775/13, 0776, 0778, 0779, 0780, 0781, 0782/1, 0782/2, 0782/3, 0782/4, 0783, 0784, 0785/1, 0785/2, 0785/3, 0785/4, 0785/5, 0785/6, 0785/7, 0785/8, 0786, 0787/2, 0787/4, 0787/5, 0787/6, 0787/7, 0787/8, 0787/9, 0787/10, 0787/11, 0787/12, 0787/13, 0787/14, 0787/15, 0787/16, 0787/17, 0787/18, 0787/19, 0787/20, 0787/21, 0787/22, 0787/23, 0787/24, 0787/25, 0787/26, 0787/27, 0787/28, 0787/29, 0787/30, 0787/31, 0787/32, 0787/33, 0787/34, 0787/35, 0787/36, 0787/37, 0787/38, 0787/39, 0787/40, 0787/41, 0787/42, 0787/43, 0787/44, 0787/45, 0787/46, 0787/47, 0787/48, 0787/50, 0787/51, 0787/52, 0787/53, 0787/54, 0787/55, 0787/56, 0787/57, 0787/58, 0787/59, 0787/60, 0787/62, 0787/63, 0787/64, 0787/65, 0787/66, 0787/67, 0787/68, 0787/69, 0787/70, 0787/71, 0787/72, 0787/73, 0787/74, 0787/75, 0787/76, 0787/77, 0787/78, 0787/79, 0787/80, 0787/81, 0787/82, 0787/83, 0787/84, 0787/85, 0787/86, 0787/87, 0787/88, 0787/89, 0787/90, 0787/91, 0787/92, 0787/93, 0787/94, 0787/95, 0787/96, 0787/97, 0787/98, 0787/99, 0787/100, 0787/101, 0787/102, 0787/103, 0787/104, 0787/105, 0787/106, 0787/107, 0787/108, 0787/109, 0787/110, 0787/111, 0787/112, 0787/113, 0787/114, 0787/115, 0787/116, 0787/117, 0787/118, 0787/119, 0787/120, 0787/121, 0787/122, 0787/123, 0787/124, 0787/125, 0787/126, 0787/127, 0787/128, 0787/129, 0787/130, 0787/131, 0787/132, 0787/133, 0787/134, 0787/135, 0787/136, 0787/137, 0787/138, 0787/139, 0787/140, 0787/141, 0787/142, 0787/143, 0787/144, 0787/145, 0787/146, 0787/147, 0787/148, 0787/149, 0787/150, 0787/151, 0787/152, 0787/153, 0787/154, 0787/155, 0787/156, 0787/157, 0787/158, 0787/159, 0787/160, 0787/161, 0787/162, 0787/163, 0787/165, 0787/166, 0787/167, 0787/168, 0787/169, 0787/170, 0787/171, 0787/172, 0787/173, 0787/174, 0787/175, 0787/176, 0787/177, 0787/178, 0787/179, 0787/180, 0787/181, 0787/182, 0787/183, 0787/184, 0787/185, 0787/186, 0788, 0789/1, 0789/2, 0789/3, 0789/4, 0789/5, 0789/6, 0789/7, 0789/8, 0789/9, 0789/10, 0789/11, 0789/12, 0789/13, 0789/14, 0789/15, 0789/16, 0789/17, 0789/18, 0790, 0791, 0792, 0793/2, 0793/3, 0793/4, 0793/5, 0793/6, 0793/7, 0793/8, 0793/9, 0793/10, 0793/11, 0793/12, 0793/13, 0793/14, 0793/15, 0793/16, 0793/17, 0793/18, 0793/19, 0793/20, 0793/21, 0793/22, 0793/23, 0793/24, 0793/25, 0793/26, 0794, 0795/1, 0795/2, 0795/3, 0795/4, 0795/5, 0795/6, 0795/7, 0796, 0797/1, 0797/2, 0798, 0799/2, 0799/3, 0799/4, 0799/5, 0799/8, 0799/9, 0799/10, 0799/11, 0799/12, 0799/13, 0799/16, 0799/17, 0799/18, 0800, 0801, 0802/1, 0802/2, 0803, 0804/2, 0804/3, 0804/4, 0804/5, 0804/6, 0804/8, 0804/9, 0804/10, 0804/11, 0804/12, 0804/14, 0804/15, 0804/16, 0804/17, 0804/18, 0804/19, 0804/20, 0804/21, 0804/22, 0804/23, 0804/24, 0804/25, 0804/27, 0804/28, 0804/29, 0804/30, 0804/31, 0804/32, 0805, 0806, 0807, 0808, 0809, 0811, 0812, 0813, 0814, 0815/1, 0815/2, 0815/3, 0815/4, 0815/5, 0815/6, 0815/7, 0815/8, 0815/9, 0816, 0817/2, 0817/3, 0817/4, 0817/5,

0817/6, 0817/7, 0818, 0819/1, 0819/2, 0820, 0821, 0822, 0823, 0824, 0825, 0826/1, 0826/3, 0826/4, 0826/5, 0826/6, 0826/7, 0826/8, 0826/9, 0826/10, 0827, 0828, 0829, 0830, 0831/1, 0831/2, 0831/3, 0831/4, 0832, 0833/3, 0833/4, 0833/5, 0833/6, 0833/7, 0833/8, 0833/9, 0833/10, 0833/11, 0833/12, 0833/13, 0833/14, 0833/15, 0833/17, 0833/18, 0833/19, 0833/20, 0833/21, 0833/23, 0833/24, 0833/25, 0833/26, 0833/27, 0833/28, 0833/29, 0833/30, 0833/31, 0833/33, 0833/34, 0833/35, 0833/36, 0834, 0835/1, 0835/2, 0836, 0837, 0838/1, 0838/2, 0838/3, 0838/4, 0838/5, 0839, 0840, 0841, 0842, 0843/1, 0843/2, 0844, 0845, 0846, 0847, 0848, 0849, 0850, 0851, 0852, 0853, 0854/1, 0854/2, 0855, 0856, 0857, 0858, 0859/1, 0859/2, 0859/3, 0860, 0861/2, 0861/3, 0861/4, 0861/5, 0861/6, 0861/7, 0861/8, 0862/1, 0862/2, 0863, 0864, 0865, 0866, 0867/1, 0867/2, 0868/1, 0868/2, 0868/3, 0868/4, 0868/5, 0869, 0870, 0871, 0872, 0873, 0874/1, 0874/2, 0875, 0876/2, 0876/3, 0876/4, 0877, 0878/2, 0878/6, 0878/8, 0878/9, 0878/10, 0879, 0880, 0881, 0882, 0883, 0884, 0885, 0886, 0887/1, 0887/2, 0888, 0889, 0890, 0891, 0892, 0893, 0894, 0895, 0896, 0897, 0898/2, 0898/3, 0898/4, 0898/5, 0899, 0900, 0901, 0902, 0903, 0904, 0905, 0906, 0907, 0908, 0909, 0910, 0911, 0912, 5801, 5802, 5803, 5804, 5805, 5806, 5807, 5808, 5809, 5810, 5827, 5859, 5860, 5861, 5862, 5863, 5864, 5865, 5866, 5867, 5868, 5869, 5870, 5871, 5872, 5873, 5874, 5875, 5876, 5877, 5878, 5879, 5880, 5881, 5882, 5883, 5884, 5885, 5887, 5888, 5889, 5890, 5891, 5892, 5893, 5894, 5895, 5896, 5897, 5898, 5899, 5900, 5901, 5902, 5903, 5905, 5906, 5907, 5908, 5909, 5910, 5911, 5912, 5913, 5914, 5915, 5916, 5917, 5919, 5920, 5921, 5922, 5923, 5924, 5925, 5926, 5927, 5928, 5929, 5930, 5931, 5932, 5933, 5934, 5935, 5936, 5937, 5938, 5939, 5940, 5941, 5942, 5943, 5944, 5945, 5946, 5947, 5948, 5949, 5950, 5951, 5952, 5953, 5955, 5956/1, 5956/2, 5957, 5958, 5959, 5960, 5961, 5962, 5963, 5964, 5965, 5966, 5967, 5968, 5969, 5970, 5971, 5972, 5973, 5974, 5975, 5976, 5977, 5978, 5979, 5980, 5981, 5982, 5983, 5984, 5985, 5986, 5987, 5988, 5989, 5990, 5991, 5992, 5993, 5994, 5995, 5996, 5997, 5998, 5999, 6000, 6001, 6003, 6004, 6008, 6009, 6010, 6011, 6012, 6013, 6014, 6015, 6016, 6017, 6018, 6019, 6020, 6022, 6023/1, 6023/2, 6024, 6025, 6026, 6027, 6028, 6029, 6030, 6031, 6032, 6033, 6035, 6036, 6037, 6040, 6041, 6042, 6043, 6044, 6045, 6046, 6047, 6048, 6049, 6050, 6051, 6052, 6053, 6054, 6055, 6056, 6057, 6058, 6059, 6060, 6061, 6062, 6063, 6064, 6065, 6066, 6067, 6068, 6069, 6070, 6071, 6072, 6073, 6074, 6075, 6076, 6077, 6078, 6079, 6080, 6081, 6082, 6083, 6084, 6085, 6086, 6087, 6088, 6089, 6090, 6091, 6092, 6093, 6094, 6095, 6096, 6097, 6098, 6099, 6100, 6101, 6102, 6103, 6104, 6105, 6106, 6108, 6112, 6113, 6114, 6115, 6116, 6117, 6118, 6119, 6120, 6121, 6122, 6123, 6124, 6125, 6126, 6127, 6128, 6129, 6131, 6143, 6145, 6146, 6147, 6149, 6151, 6152, 6153, 6154, 6155, 6156, 6157, 6158, 6159, 6160, 6161, 6162, 6163, 6164, 6165, 6166, 6167, 6168, 6169/1, 6169/2, 6169/3, 6169/4, 6169/5, 6169/6, 6172, 6173, 6174, 6175, 6176/1, 6176/2, 6177, 6178, 6179/1, 6179/2, 6179/3, 6180, 6181, 6182/1, 6182/2, 6183, 6184, 6185, 6186, 6187, 6188, 6189, 6190, 6191/1, 6191/2, 6192/1, 6192/2, 6193, 6194, 6195, 6196, 6197, 6198, 6199, 6200, 6201, 6202, 6203, 6204, 6205, 6206, 6207, 6208, 6209, 6210, 6211, 6212, 6213, 6214, 6215, 6217, 6218, 6219, 6220, 6221, 6222, 6223, 6224/1, 6224/2, 6224/3, 6224/4, 6224/5, 6225, 6226, 6227, 6228, 6229, 6230, 6231, 6232, 6233, 6234, 6235, 6236, 6237, 6238, 6240, 6241, 6242, 6243, 6244, 6245, 6247, 6248, 6249/1, 6249/2, 6249/3, 6250, 6251, 6252, 6253, 6254, 6255, 6256, 6257, 6258, 6259, 6260, 6261, 6262, 6263, 6264, 6265, 6266, 6267, 6268, 6269, 6270/1, 6270/2, 6271, 6272, 6273, 6274, 6275, 6276, 6277, 6278, 6279, 6280, 6281, 6282, 6283, 6284, 6285, 6286, 6287, 6288, 6289/1, 6289/2, 6290, 6291/1, 6291/2, 6291/3, 6292, 6293, 6294, 6295, 6296, 6297, 6298, 6299, 6300, 6301, 6302, 6303, 6304, 6305, 6306, 6307, 6308, 6309, 6310, 6311, 6312, 6313, 6314, 6315, 6316/1, 6316/2, 6317/1, 6317/2, 6318, 6319, 6320, 6321, 6322, 6325, 6326, 6327, 6328, 6331, 6333, 6334, 6337, 6338, 6339, 6340, 6341, 6342/1, 6342/2, 6343, 6344/1, 6344/2, 6346, 6347, 6350, 6352, 6353, 6354, 6355, 6356, 6357, 6358, 6359, 6360, 6361, 6362, 6363, 6364, 6365, 6366, 6367, 6368, 6369, 6370, 6371, 6372/1, 6372/2, 6372/3, 6373, 6374, 6375, 6376, 6377/1, 6377/2, 6378, 6379/3, 6380, 6381, 6382, 6383, 6385, 6387, 6388, 6389, 6390/1, 6390/2, 6391, 6392, 6393, 6394, 6395, 6397, 6398, 6399/1, 6399/2, 6400, 6401, 6402, 6403, 6404, 6405, 6406, 6407, 6408, 6409, 6410, 6411, 6412, 6413, 6414, 6416, 6417, 6419, 6420, 6421, 6422, 6423, 6424, 6901, 6902, 6903, 6904, 6905, 6906, 6907, 6908, 6909, 6910, 6911, 6913, 6914, 6916, 6917, 6918, 6919, 6920, 6921, 6922, 6923, 6924, 6925, 6926, 6927/1, 6927/2, 6928, 6930, 6931, 6932, 6933, 6934, 6935, 6936, 6937/6, 6937/7, 6937/8, 6937/9, 6938/1, 6938/2, 6939, 6940, 6941/1, 6941/2, 6942, 6944, 6946, 6947, 6948, 6949, 6951, 6952, 6954, 6955, 6956, 6957, 6958, 6959, 6960, 6961, 6963, 6964, 6965, 6966, 6967, 6968, 6970, 6971, 6972, 6973, 6974, 6977, 6978, 6979, 6981, 6982, 6983, 6984, 6985, 6987, 6988, 6989/1, 6989/2, 6990, 6991, 6992, 6993, 6994, 6995, 6996, 6997, 6999, 7000, 7001, 7002, 7003, 7004, 7005, 7006, 7007, 7008, 7009, 7010, 7011, 7013, 7014, 7017, 7018, 7019, 7020, 7021, 7022, 7023/1, 7023/2, 7023/3, 7024, 7025, 7027, 7029, 7030, 7031, 7032, 7033, 7034, 7035, 7036, 7037,

7038, 7039, 7040, 7041, 7042, 7043, 7045, 7046/1, 7046/2, 7048, 7049, 7050, 7051, 7052, 7056, 7057, 7058, 7059, 7060, 7061, 7063, 7064, 7065, 7066, 7201, 7202, 7203, 7204, 7205, 7208, 7209, 7212, 7213, 7214, 7218, 7219, 7220, 7221, 7222, 7224, 7225, 7226, 7227, 7229, 7231, 7232, 7233, 7234, 7236, 7237, 7238, 7240/1, 7240/2, 7242, 7243, 7244, 7249, 7256, 7257, 7259, 7260, 7261, 7262, 7263, 7264, 7265, 7266, 7267, 7268, 7269, 7270, 7271, 7273, 7274, 7275, 7276/1, 7276/2, 7279, 7280, 7281, 7282, 7283, 7284, 7285, 7286, 7287, 7290, 7291, 7292, 7295, 7296, 7297, 7298, 7299, 7300, 7301, 7302, 7303, 7305, 7307, 7308, 7309, 7310, 7311, 7312, 7313, 7315, 7316, 7317, 7318, 7319, 7320, 7321, 7323, 7324, 7325, 7326, 7328, 7329, 7330, 7331, 7332, 7336, 7337, 7338, 7339, 7340, 7341, 7343, 7344, 7345, 7346, 7347, 7349, 7350, 7351, 7352/1, 7352/2, 7353, 7355, 7356, 7357, 7358, 7359, 7360, 7361, 7362, 7363, 7364, 7366, 7368, 7370, 7371, 7373, 7374, 7376, 7377, 7378, 7379, 7380, 7381, 7382, 7384, 7385, 7386, 7388, 7389, 7390, 7391, 7392, 7393, 7394, 7395, 7396, 7397, 7398, 7399, 7400, 7401, 7402, 7403, 7404, 7405, 7407/1, 7407/2, 7407/3, 7408/1, 7408/2, 7409, 7410, 7411, 7412, 7413, 7414, 7415, 7416, 7417, 7418, 7419, 7420, 7421, 7422, 7423, 7424, 7425, 7426, 7427/1, 7427/2, 7428, 7429, 7430, 7431, 7432, 7434/1, 7434/2, 7435, 7436, 7437, 7438, 7439, 7440, 7441, 7442, 7443, 7444, 7445, 7446, 7447, 7448, 7449, 7450/1, 7450/2, 7451, 7452, 7457, 7462, 7465/1, 7465/2, 7466, 7467, 7468, 7470, 7471, 7472, 7473, 7475, 7476, 7477, 7478, 7479, 7480, 7482, 7483, 7484, 7485, 7486, 7487, 7488, 7490, 7492/1, 7492/2, 7493/1, 7493/2, 7494, 7495, 7496/1, 7496/2, 7498, 7499, 7500, 7501, 7502, 7503, 7504, 7506/1, 7506/2, 7508, 7512, 7513, 7514, 7515, 7516, 7517, 7518, 7519, 7521/1, 7521/2, 7522, 7523, 7525, 7528, 7529, 7530, 7531, 7534, 7535, 7536, 7540, 7541/1, 7541/2, 7542, 7543/1, 7543/2, 7544/1, 7544/2, 7545, 7546, 7547, 7548, 7549, 7550, 7551, 7552, 7553, 7554, 7555, 7556, 7557, 7559, 7562, 7563, 7564, 7565, 7566, 7567, 7569, 7570, 7571, 7572, 7573, 7574, 7575, 7576, 7577, 7578, 7579, 7582, 7583, 7584, 7585, 7586/1, 7586/2, 7587, 7588, 7589, 7590, 7591/1, 7591/2, 7591/3, 7592, 7593, 7594, 7595, 7596, 7597, 7598, 7599, 7600, 7601, 7602, 7603, 7604, 7605, 7607, 7608, 7609, 7610, 7611, 7612, 7613, 7614, 7615, 7616, 7617, 7618, 7619/1, 7619/2, 7619/3, 7619/4, 7620, 7621, 7622, 7623, 7624, 7625, 7626, 7627, 7628, 7629, 7630, 7631, 7632, 7634, 7635, 7636, 7637, 7638, 7639, 7640/1, 7640/2, 7641, 7642, 7643/1, 7643/2, 7644, 7645, 7646, 7647, 7648, 7649, 7650, 7651, 7652/1, 7652/2, 7652/3, 7653, 7654, 7656, 7658, 7659, 7660, 7661, 7662, 7663, 7664, 7665, 7666, 7667, 7668, 7669, 7670, 7671, 7672, 7673, 7674/1, 7674/2, 7675, 7676, 7677, 7678, 7679, 7680, 7681, 7682, 7683, 7684/1, 7684/2, 7685, 7686, 7687, 7688, 7689/2, 7689/3, 7689/4, 7689/5, 7690, 7691, 7692, 7693, 7694, 7695, 7696, 7697, 7698/1, 7698/2, 7699, 7700, 7701, 7702, 7703, 7704, 7706/1, 7706/2, 7707, 7708, 7709, 7710, 7711, 7712, 7713, 7714, 7715, 7716, 7717, 7718, 7719, 7720, 7721, 7722, 7723, 7724, 7725, 7726, 7727/1, 7727/2, 7728, 7729, 7730, 7731, 7732, 7733, 7734, 7735, 7736, 7737, 7738, 7739, 7740, 7741, 7742, 7743, 7744, 7745, 7746/1, 7746/2, 7746/3, 7746/4, 7746/5, 7746/6, 7747, 7750, 7751, 7752, 7753, 7754, 7755, 7756, 7757, 7762, 7763, 7764, 7765, 7766, 7767, 7768, 7769, 7770, 7771, 7772, 7773, 7774/1, 7774/2, 7775, 7776, 7777, 7778, 7779/1, 7779/2, 7779/3, 7780, 7781, 7782/1, 7782/2, 7783, 7784, 7785, 7786, 7787, 7788, 7789, 7790, 7791, 7792, 7793, 7794, 7795, 7796, 7797, 7798/1, 7798/2, 7799, 7800, 7801, 7802, 7803, 7804, 7806/1, 7806/2, 7807, 7808, 7809, 7810, 7811, 7812, 7813, 7814, 7815, 7816/1, 7816/2, 7817, 7818/1, 7818/2, 7819, 7820, 7821, 7825, 7826, 7827, 7828, 7829, 7830, 7831/1, 7831/2, 7832, 7833, 7834, 7835, 7836, 7837, 7838, 7839, 7840, 7841, 7842, 7843, 7844, 7845, 7846, 7847, 7848, 7849, 7850, 7851, 7852, 7853, 7854, 7855, 7856, 7857, 7858, 7859/1, 7859/2, 7860, 7861, 7862, 7863, 7864, 7865, 7866, 7867, 7868, 7869, 7870, 7871, 7872, 7873, 7874, 7875, 7876, 7877, 7878, 7879, 7880, 7881, 7882, 7883/1, 7883/2, 7883/3, 7884, 7885, 7886, 7887, 7888, 7889, 7890, 7891, 7892, 7893, 7894, 7896, 7898, 7899, 7900, 7901, 7903, 7904, 7905, 7906, 7907, 7908, 7909, 7910, 7911, 7914, 7915, 7916, 7917, 7918, 7919, 7920, 7921, 7922, 7926, 7927, 7928, 7929, 7930, 7931, 7932, 7933, 7934, 7935, 7936, 7937, 7938, 7939, 7940, 7941, 7942, 7943, 7944, 7945, 7946, 7947, 7948, 7949, 7950, 7951, 7952/1, 7952/2, 7953, 7954, 7955, 7956, 7957, 7958, 7959, 7960, 7961, 7962, 7963, 7964, 7965, 7966, 7967, 7968/1, 7968/2, 7968/3, 7969, 7970, 7975, 7976, 7977, 7978, 7979, 7980, 7981, 7982, 7983, 7984, 7985/1, 7985/2, 7986, 7989, 7991, 7992, 7993, 7994, 7995, 7996, 7997/1, 7997/2, 7998, 7999, 8000/1, 8000/2, 8001, 8002, 8003, 8004, 8005/1, 8005/2, 8005/3, 8006, 8007, 8008, 8009/1, 8009/3, 8009/4, 8009/5, 8009/6, 8009/7, 8010/3, 8010/7, 8010/8, 8010/9, 8010/10, 8010/12, 8010/13, 8010/14, 8010/15, 8010/16, 8010/17, 8010/18, 8010/19, 8010/20, 8010/21, 8010/22, 8010/23, 8010/24, 8010/25, 8010/26, 8010/27, 8010/28, 8010/29, 8010/30, 8010/31, 8010/32, 8010/33, 8010/34, 8010/35, 8010/36, 8010/37, 8010/38, 8010/39, 8010/40, 8010/41, 8010/42, 8010/43, 8010/44, 8011/1, 8011/2, 8011/3, 8011/4, 8011/5, 8011/6, 8011/7, 8011/8, 8011/9, 8011/10, 8011/11, 8011/12, 8011/13, 8011/14, 8011/15, 8011/16, 8011/17, 8011/18, 8011/19, 8011/20, 8011/21, 8011/22, 8011/23, 8011/24, 8011/25, 8011/26, 8011/27, 8011/28, 8011/29, 8011/30, 8011/31,

8011/32, 8011/33, 8011/34, 8011/35, 8011/36, 8011/37, 8011/38, 8011/39, 8011/40, 8011/41, 8011/42, 8011/43, 8011/44, 8011/45, 8011/46, 8011/47, 8011/48, 8011/49, 8011/50, 8011/51, 8011/52, 8011/54, 8011/55, 8011/56, 8011/57, 8011/58, 8011/59, 8011/60, 8011/61, 8011/62, 8011/63, 8011/64, 8011/65, 8011/66, 8011/67, 8011/68, 8011/69, 8011/70, 8011/71, 8011/72, 8011/73, 8020/1, 8020/3, 8020/4, 8021/1, 8021/3, 8021/5, 8021/6, 8021/7, 8021/8, 8021/9, 8021/10, 8021/11, 8021/12, 8021/13, 8021/14, 8021/15, 8021/16, 8021/17, 8021/18, 8021/19, 8021/20, 8021/21, 8021/22, 8021/23, 8021/24, 8021/25, 8021/26, 8021/27, 8021/28, 8021/29, 8049, 8050, 8051, 8052, 8053, 8054, 8055, 8056, 8057, 8058, 8059, 8060, 8061/2, 8062, 8063, 8065, 8066, 8067, 8068, 8069, 8070, 8071, 8072, 8073, 8074, 8075, 8076, 8077, 8078, 8079, 8080, 8081/1, 8081/2, 8082, 8083, 8084, 8085, 8086, 8087, 8088, 8089, 8090, 8091, 8092, 8093, 8094, 8095, 8096, 8097, 8099, 8100, 8101, 8102/1, 8102/2, 8103, 8104, 8106, 8107/1, 8107/2, 8108, 8109, 8110, 8111, 8112, 8116, 8117, 8118, 8119, 8120, 8126, 8127, 8128, 8129/1, 8129/2, 8130, 8134, 8135, 8136, 8137/1, 8137/2, 8138, 8139, 8140, 8141, 8142, 8143, 8144, 8145, 8146, 8147, 8148, 8149, 8150/2, 8151, 8152, 8153, 8154, 8155, 8156, 8157/1, 8157/2, 8157/3, 8158, 8159, 8160, 8161, 8163, 8164, 8165/1, 8165/2, 8166, 8167, 8168, 8169, 8170, 8171, 8172, 8173, 8174, 8175/1, 8175/2, 8176, 8177, 8178, 8179, 8180, 8181, 8182, 8183, 8187, 8188, 8189, 8190, 8191, 8192, 8193, 8194, 8195/1, 8195/2, 8196, 8197, 8198, 8201, 8202, 8204, 8205, 8206, 8207/1, 8207/2, 8208, 8209, 8212, 8213, 8214, 8215, 8216, 8217, 8218, 8219, 8220, 8221, 8222, 8223, 8224, 8225, 8227, 8229, 8230, 8231, 8232, 8233, 8234, 8235, 8236, 8237, 8238, 8239, 8240, 8241, 8242, 8243, 8245/1, 8245/2, 8246, 8247, 8249, 8250, 8252, 8253, 8254/1, 8254/2, 8255, 8256, 8257, 8301, 8304, 8305, 8306, 8307, 8308/1, 8308/2, 8309/1, 8309/2, 8309/3, 8310, 8311, 8312, 8313, 8314, 8317, 8318, 8319, 8320, 8321, 8322, 8323, 8324, 8325, 8326, 8327, 8328, 8329, 8330, 8331, 8332, 8333, 8334, 8335, 8336, 8337, 8338, 8339, 8340, 8346, 8349, 8351, 8352, 8354, 8359, 8360, 8361, 8362, 8363, 8364, 8365, 8366, 8367, 8368, 8369, 8370, 8371, 8372, 8373, 8374, 8375, 8376, 8377, 8378, 8379/1, 8379/2, 8501, 8502, 8503, 8504, 8505, 8506, 8507, 8508, 8509, 8510, 8511, 8512, 8513, 8514, 8515, 8516, 8517, 8518, 8519, 8520, 8521, 8523, 8524, 8527, 8530/1, 8530/2, 8531, 8534, 8535, 8536/1, 8536/2, 8537, 8538, 8539, 8540, 8541, 8542, 8544, 8545, 8546, 8547, 8548, 8549, 8550, 8551, 8553, 8554, 8555, 8556, 8557, 8558, 8560, 8561, 8562, 8563, 8564, 8565, 8566, 8567, 8568, 8569, 8570, 8571, 8572, 8573, 8574, 8575, 8576, 8577, 8578, 8579, 8580, 8581, 8582, 8583, 8584, 8585, 8586, 8587, 8588, 8590, 8591, 8594, 8595, 8596, 8597, 8598, 8599, 8600, 8601, 8602, 8603, 8604, 8605, 8606, 8607, 8608, 8609, 8610, 8612, 8613, 8614, 8615, 8616, 8617, 8618, 8619, 8620, 8621, 8622, 8623, 8624, 8626, 8630, 8631, 8632, 8636, 8637, 8638, 8639, 8641, 8642, 8644, 8645, 8646, 8650, 8651, 8652, 8656, 8657, 8658, 8659, 8660, 8661, 8662/1, 8662/2, 8663, 8665, 8667, 8668/1, 8668/2, 8668/3, 8668/4, 8669, 8801, 8802, 8803, 8804, 8805, 8806, 8807, 8808, 8809, 8810, 8814, 8815, 8816, 8817, 8818, 8819, 8820, 8821, 8822, 8823, 8824, 8825, 8826, 8827, 8828, 8829, 8830, 8831, 8832, 8833, 8834, 8837, 8839, 8840, 8841, 8842, 8844, 8846, 8847, 8848, 8849, 8850, 8851, 8852, 8853, 8854, 8855, 8856, 8857, 8858, 8860, 8861, 8862, 8863, 8864, 8865, 8866, 8868, 8869, 8870, 8873, 8876, 8878, 8879, 8880, 8881, 8882, 8883, 8884, 8885, 8886, 8887, 8888, 8889, 8890, 8891, 8892, 8893, 8894, 8895, 8896, 8902, 8904, 8905, 8906, 8907, 8908, 8909, 8910, 8911, 8912, 8913, 8914, 8915, 8916, 8917, 8918, 8919, 8920, 8921, 8922, 8923, 8924, 8925, 8926, 8928, 8930, 8931, 8932, 8933, 8934, 8935, 8936, 8937, 8938, 8939, 8940, 8941, 8943, 8944, 8945, 8946, 8947, 8948, 8949, 8951, 8952, 8953/1, 8953/2, 8954, 8955, 8956, 8957, 8958, 8959, 8960, 8961, 8962, 8963, 8964, 8965, 8966, 8967, 8968, 8969, 8970, 8971, 8972, 8973, 8974, 8975, 8976, 8977, 8978, 8983, 8984, 8985, 8986, 8987, 8988, 8989, 8990, 8991, 8992, 8993, 8994, 8995, 8996, 8997, 8998, 9001, 9002, 9003, 9004, 9005, 9006, 9007, 9008, 9009, 9012, 9013, 9014, 9015, 9017, 9019, 9021, 9022, 9023, 9024, 9025, 9026, 9027, 9028, 9029, 9030, 9031, 9032, 9033, 9034, 9035, 9036, 9037, 9038, 9039, 9040, 9041, 9042, 9043, 9045, 9046, 9047, 9048, 9050, 9051, 9101, 9102, 9103, 9104, 9105, 9106, 9107, 9108, 9109, 9110, 9117, 9118, 9119, 9120, 9121, 9122, 9123, 9124, 9125, 9127, 9128, 9129, 9130, 9131, 9132, 9133, 9134, 9135/1, 9135/2, 9136, 9137, 9138, 9139, 9140, 9141, 9142, 9143, 9144, 9145, 9146, 9147, 9151, 9152, 9153, 9154, 9155, 9156, 9157, 9158, 9159, 9160, 9161, 9162, 9163, 9164, 9165, 9166, 9167, 9168, 9169, 9170, 9171, 9172, 9173, 9174, 9175, 9176/1, 9176/2, 9177, 9178, 9179, 9180, 9181, 9182, 9183, 9184, 9185, 9186, 9187, 9188, 9189, 9190, 9192, 9193, 9194, 9195, 9196, 9197, 9198, 9200, 9201, 9202, 9203, 9204, 9205, 9206, 9207, 9208, 9209, 9210, 9212, 9214, 9215, 9216/1, 9216/2, 9217, 9218, 9219, 9220, 9221, 9222, 9223, 9224, 9225, 9227, 9228, 9229, 9230, 9231, 9233, 9234, 9235, 9236/1, 9236/2, 9237, 9238, 9239, 9240, 9241, 9242, 9243, 9244, 9245, 9246, 9247, 9248, 9249, 9254, 9255, 9256, 9257, 9258, 9259, 9260, 9261, 9262, 9263, 9264, 9265, 9266, 9267, 9269, 9270, 9271, 9272, 9273, 9274, 9275, 9278, 9279, 9280, 9281, 9282, 9283, 9284/1, 9284/2, 9285, 9286, 9287, 9288,

9289, 9290, 9291, 9292, 9293, 9294, 9295, 9296, 9297, 9299, 9300, 9301, 9302, 9303, 9306, 9308, 9312, 9313, 9314, 9315, 9321, 9322, 9323, 9325, 9326, 9327, 9328, 9330, 9331, 9333, 9334, 9335, 9336, 9337, 9338/1, 9338/2, 9339, 9340, 9341, 9342, 9343, 9344, 9345, 9346, 9347, 9348, 9349, 9353, 9354, 9355, 9356, 9357, 9360, 9361, 9362, 9363, 9364, 9365, 9366, 9367, 9368, 9369, 9370, 9371, 9372, 9373, 9374, 9375, 9376, 9377, 9378, 9379, 9380, 9381, 9382, 9383, 9384, 9385, 9386, 9387, 9388, 9389, 9390, 9391, 9393, 9394, 9395, 9397, 9398, 9399, 9400, 9401, 9402, 9403, 9404, 9406, 9407, 9408, 9409, 9410, 9411, 9412, 9413, 9414, 9415, 9416, 9417, 9418, 9419, 9420, 9421, 9422, 9423, 9424, 9425, 9426, 9427, 9428, 9429, 9430, 9431, 9432, 9433, 9434, 9436, 9438, 9439, 9440, 9441, 9442, 9443, 9444, 9445, 9446, 9447, 9448, 9449, 9450, 9451, 9452, 9453, 9454, 9455, 9456, 9457, 9458, 9459, 9461, 9462/2, 9462/3, 9462/4, 9462/5, 9465, 9466, 9467, 9468, 9469, 9470, 9471, 9472, 9473, 9474, 9476, 9477, 9478, 9479, 9480, 9481, 9482, 9483, 9484, 9485/1, 9485/2, 9486, 9487, 9490, 9491, 9492, 9493, 9494, 9495, 9496, 9497, 9498, 9499/1, 9499/2, 9499/3, 9500, 9501, 9502, 9503, 9504, 9505, 9506, 9507, 9508, 9509, 9510, 9511, 9512, 9513, 9514/1, 9514/2, 9515, 9516, 9517, 9518, 9519/1, 9519/2, 9519/3, 9520, 9521, 9522, 9523, 9524, 9525, 9526, 9527, 9528, 9529, 9530, 9531, 9532, 9533, 9534, 9535, 9536, 9537, 9538, 9539, 9540, 9541, 9542, 9543, 9544, 9545/1, 9545/2, 9546, 9547, 9548, 9549, 9550, 9551, 9552, 9553, 9554/1, 9554/2, 9554/3, 9554/4, 9555/1, 9555/2, 9556, 9557, 9558, 9559, 9560, 9561, 9562, 9563, 9564, 9565/1, 9565/2, 9566/2, 9566/4, 9566/5, 9566/6, 9567, 9568, 9569, 9570, 9571, 9572, 9573, 9574, 9575, 9576, 9577, 9578, 9579, 9580, 9581, 9582, 9583, 9584, 9585, 9586, 9587, 9588, 9589, 9590, 9591, 9592, 9593, 9594, 9595, 9596, 9597, 9598, 9599, 9600, 9601, 9602, 9603, 9604, 9605, 9606, 9607, 9608, 9611, 9612, 9613, 9614, 9615, 9616, 9617, 9618, 9619, 9620, 9621, 9622, 9623, 9624, 9625, 9626, 9627, 9628, 9629, 9630, 9631/1, 9631/2, 9632, 9633, 9636, 9637, 9638, 9639, 9640, 9641, 9642, 9643, 9644, 9645, 9646, 9647, 9648/1, 9648/2, 9649, 9650, 9651, 9652, 9653/1, 9653/2, 9653/3, 9654, 9655, 9656, 9657, 9659, 9660, 9661, 9662, 9663, 9664, 9665, 9667, 9668, 9669, 9670, 9671, 9672, 9673, 9674, 9675, 9676, 9677, 9678, 9679, 9680, 9681, 9682, 9683, 9684, 9685, 9686, 9687, 9688, 9689, 9690, 9691, 9692, 9693, 9694, 9695, 9696/1, 9696/2, 9699, 9700, 9701, 9702, 9703, 9704, 9705, 9706, 9707, 9708, 9709, 9710, 9714, 9715, 9716, 9717, 9718, 9719, 9720, 9721/1, 9721/2, 9721/3, 9726, 9731, 9732, 9733, 9734, 9735, 9737, 9739, 9742, 9743, 9744, 9745, 9746, 9747, 9751, 9752, 9753, 9754, 9755, 9756, 9757, 9758, 9759, 9760, 9761, 9762, 9765, 9767, 9768, 9769, 9770, 9771/1, 9771/2, 9772

3. Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek

Bodrogzug és Bodrog hullámtere (HUBN20071)

0417/18, 0670, 0671, 0672, 0673/2, 0673/3, 0673/4, 0673/5, 0673/6, 0673/7, 0673/8, 0673/10, 0673/11, 0673/12, 0674, 0675, 0676, 0677/1, 0677/2, 0677/3, 0677/4, 0677/5, 0678, 0679/1, 0679/2, 0679/3, 0679/4, 0679/5, 0679/6, 0680, 0681/3, 0681/4, 0681/5, 0681/6, 0681/7, 0681/8, 0681/9, 0681/10, 0681/11, 0681/12, 0681/13, 0682, 0683/1, 0694, 3610, 3612

4. Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek

Long-erdő (HUBN20081)

015/2, 015/5, 015/7, 015/8, 015/9, 015/11, 015/12, 015/13, 016, 017/1, 017/2, 018, 019, 022, 023/1, 023/2, 032/20, 033, 034, 035, 036/7, 037, 038, 039/1, 039/2, 040, 041/1, 041/2, 041/3, 042, 043/2, 043/3, 043/4, 043/5, 044, 045, 046, 047/1, 047/3, 047/4, 047/5, 047/6, 050, 051, 052/3, 053, 054, 055/1, 055/2, 055/3, 056, 057, 058, 059/1, 059/2, 059/3, 060, 061, 062, 063, 064/2, 065, 066, 067, 068, 069, 091/4, 098

5. Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek

Sárospataki Mandulás (HUBN20075)

0769/1, 0770, 0771/2, 0771/3, 0771/6

2.3. A zöldfelületi rendszer (13 pont a 2014 február hónapban dokumentált építész írásos munkarész szerint)

I. Vizsgálat

Zöldfelületi rendszer vizsgálata

A zöldfelület általános értelmezésben egy térben kibomló, három dimenzióban értelmezhető, effektív növényi felszín, ökológiai felület, településrendezési értelmezésben inkább 2 dimenzióban értelmezett alapterületű növényvel borított felület.

A **zöldfelületnek**, mit effektív növényi felszínnek, ökológiai kiegyenlítő felületnek számos - az emberi egészség, jó közérzet szempontjából is - jótékony **hatása** közismert. Fizikai, ökológiai és pszichikai szinten kondicionáló szerepük jelentős. Ennek megfelelően beszélhetünk rekreációs, ökológiai és klimatikus célú, valamint esztétikai célú, településszerkezet formáló zöldfelületekről is, de a természetű célú zöldfelületek is jelentős jótékony hatással bírhatnak.

A **zöldfelület szerepe** és jelentősége mind társadalmi, ökológiai, mind esztétikai, településtervezési, gazdasági szempontból jelentős.

Társadalmi funkcióját szabadtéri rekreációs (sport, játék) lehetőségek helyszínéként, városi élet minőségének javításával, kulturális és társadalmi események helyszínéként tölti be. Fontos szerepe van a zöldfelületeknek az egészséges életmód kialakításában, a közösség és az identitás fejlesztésében, illetve a természeti ismeretek bővítésében.

Ökológiai, környezeti szerepköre főként az élőhely és biodiverzitás megőrzése szempontjából jelentős. A zöldfelületnek tulajdonítható fontos hatás továbbá a környezeti károk csökkentése (levegő és vízszennyezettség csökkentése, rezgés és zajcsökkentés), a felszíni csapadékvíz talajba vezetése, lefolyás csökkentése, záportározás. Fontos környezeti funkciója a települési klíma javítása, ide tartozik a városi hőszigetre gyakorolt kiegyenlítő hatás, hőmérséklet-csökkentés, besugárzáscsökkentés, relatív páratartalom növelés, szél erősség-csökkentés, légcserenövelés, helyi légkörzés, gáz és por megkötés, zajcsökkentés stb. A növényzet mint környezeti tényező ökológiai hatásának értékelésére alkalmas becslés a levélfelület index, a biológiai aktivitás érték, illetve a növényzettel fedett vagy a különböző burkolatokkal burkolt felületek vízháztartási mutatóinak számítása.

A település zöldfelületének jelentős hatása van a helyi jelleg, karakter meghatározásában, az egyedi településjelleg megfogalmazásában, a városszerkezet erősítésében, a városszövet térbeli megjelenítésében, ebből kifolyólag jelentős **településszerkezeti és esztétikai** hatása van. Fontos szerepet kaphat a kedvezőtlen látványkapcsolatok elfedésében, a kedvező látványok erősítésében, hangsúlyképzésben, a tér és tömegarányok módosításában. A zöldfelület az egyes településnegyedek arculatának meghatározó eleme, jelentős hatása van a városi környezet identitásának erősítésében.

A zöldfelületek turizmus élénkítő, munkahelyteremtő, ingatlanérték-növelő, beruházást ösztönző

hatása miatt komoly **gazdasági** tényezők, melyeknek fajlagos létesítési és fenntartási költségei alacsonyak.

A **zöldfelületi rendszer** egy települési alrendszer, mely a település zöld növényzettel fedett területeinek összességét jelenti, idetartoznak a kertek, parkok, út és térfásítások, termesztő felületek és egyéb növényrel fedett területek. A zöldfelületi rendszer önálló települési egységként, alrendszerként kezelendő, mert főként természeti elemek alkotják, és így elsősorban ökológiai szempontok érvényesülnek, továbbá mert a jelentkező használati igény alapján egységet alkot és elkülönül más alrendszerektől.

A települési zöldfelületi rendszer elemei

Sárospatak zöldfelületi rendszerének kialakulását a természet földrajzi adottságok és a városformáló történelmi tényezők nagy mértékben befolyásolták. Jelentős zöldfelületi elemek létesültek az elmúlt századokban a történelmi városmagban, melyek nagyobb zöldszigetekként jelennek meg a város zöldfelületi szövetében, azonban ezek összeköttetése, zöldfolyosók megléte sok esetben hiányzik. Különösen elmondható ez a Bodrog parti zöldfelületek és a városmag zöldszigetei közti viszonyról. Az egyes zöldfelületek a bevezetőben már kifejtett jótékony hatásokat elsősorban egységesen, egymással összeköttetésben tudják kifejteni.

A városmagban találhatunk korlátlan közhasználatú, korlátozott közhasználatú (és közhasználat elől elzárt zöldfelületeket.

Korlátlan közhasználatú zöldfelületi elemek közé tartoznak az egyes közparkok, közterek, lakótelepi zöldfelületek, zöldsávok, fasorok. Jelentős számban találhatunk korlátozott közhasználatú zöldfelületi elemeket Sárospatakon, idetartozik a számos iskolakert, templomkert, temető, a várkert stb. Közhasználat elől elzárt zöldfelületek is jelentős szerepük van a város zöldfelületi rendszerében ide tartoznak például a jelentős zöldfelülettel bíró lakóterületek, mint a falusi, kertvárosi lakóterületek.

Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Fasorok

Számos helyi védelem alatt álló, száz évesnél is idősebb értékes fasor található Sárospatak történelmi városmagjában. Elsősorban alkalmazott fafaj a juharlevelű platán (*Platanus x acerifolia*), például a Kazinczy és Rákóczi utcában, de gyakran előfordul a kislevelű hárs (*Tilia cordata*) és a vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*). Az említett fasorok, azonban több helyen hiányosak, pótlásra szorulnak. Több helyen alkalmazott, azonban nem szerencsés a kitermelt történelmi hangulatú fák pótlása a merőben más megjelenésű gömbjuharral (*Acer platanoides* 'Globosum').

Közterek

Hild tér

Bár a Hild tér a városközpont egyik legintenzívebben igénybe vett köztere, zöldfelületi aránya mégis meglehetősen alacsony. A többszintes épületekkel körbevett téren jelentős a burkolt felületek aránya, zöldfelületet főként betonágyakba ültetett örökzöld cserjék jelentik.

Ady Endre tér

Jelentős kiterjedésű és kondicionáló hatású zöldfelület. Növényállomány állapota egészséges, lombkoronaszint szinte teljesen zárt, így mikroklimatikus hatása nagyon kedvező, a meleg nyári napokon akár 3-4 °C-kal is hűvösebb légkör jellemzi, mint a szomszédos beépített területeket. Jellemző fafajai a cukorjuhar (*Acer saccharinum*) valamint a kislevelű hárs (*Tilia cordata*). Ady Endre térnek a Református Tanítóképző Főiskola előkertjével történő összevonásával, az gépjármű forgalom kizárásával egy új, egységes sétáló központ alakult ki.

Szent Erzsébet tér és Béla király tere

A Vártemplomtól északra található zöldfelületet az Erdélyi János utca osztja két különálló térré. Mindkét tér jelentős zöldfelületi aránnyal rendelkezik, azonban kapcsolat nincs igazán köztük, mert a főútvonal jelentős migrációs akadály, mely még a járókelők számára is akadályozza a használhatóságot, sűrű forgalma miatt balesetveszélyes. Ugyanakkor a két tér elhelyezkedése településképi szempontból rendkívül kedvező, hiszen mind az átutazó, mind a településre érkező látogatókat dekoratív, ápolt növényegyüttes fogadja a történelmi környezetben. A Szent Erzsébet téren főként látványos szoliter növényeket, egynyári virágágyakat találunk, melyek intenzívebb

fenntartást igényelnek, míg a Béla király terén zöld juhar fák alkotnak dekoratív ligetes csoportot.

Közparkok

Várkert

A vár Magyarország legépebben megmaradt vára. Legrégebbi része, a Vörös-torony 1500 körül épült. A történelmi falak közt ma a Rákóczi Múzeum működik, és kezelésében áll a várhoz tartozó 7 hektáros várkert, mely a görögkeleti templomtól a várig vezető Kádár Kata út menti növényekkel és a Borostyán szálló oldalán futó vén borostyánokkal együtt 1977 óta helyi jelentőségű természetvédelmi terület. A várkertet a 16.-17. században a Bretzheimiek alakították ki, a kertkultúra Lorántffy Zsuzsanna idejében virágzott, ma már jóval szegényesebb képet mutat a park. A kastélypark ma Henri Cavet 1826-ban tervezett angolkert stílusú kialakítását őrzi. A Várkert növényállománya a rendszeres, szakszerű karbantartásnak köszönhetően jó állapotúnak mondható, azonban összességében véve előregedő állomány. A kert különlegessége néhány igazán idős faegyed, köztük két virágos kőris (*Fraxinus ornus*), egy 515cm törzskerületű fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), mely az ország második legnagyobb fehér akáca, és egy 406cm törzskerületű japánakác (*Sophora japonica*). Az értékes, megőrzésre érdemes, idős faegyedeknél több helyen láthatjuk a súlyosabb ágak alátámasztását. A gyepes felületek ápolat, egységes képet mutatnak. A nagy számú látogató közlekedését a jó állapotú murvás utak és a bejáratoknál elhelyezett információs táblák segítik. A Vár Bodrog felőli oldalában szabadtéri színpad és esztétikusan kialakított sétány található, mely kedvelt gyülekező hely, azonban meglehetősen kevés árnyékot adó fa kíséri a sétautakat, pihenőhelyeket. Fás növényzet elsősorban csak az ártéri ligeterdőben található, melynek fő fafaja a fehér nyár (*Populus alba*), azonban számos egyednél az előregedés jelei mutatkoznak.

Iskolakert

Az iskolakert, mely jelentős kultúrtörténeti és botanikai érték, 1981-ben lett természetvédelmi területté nyilvánítva. A kert eredeti rendeltetése a tanulók szabadtéri tanulási lehetőségének biztosítása, biológia, környezet- és természetvédelem tanítás gyakorlati területe. A kert fái több ütemben lettek telepítve, az első faültetések az 1840-es években történtek, majd 1876-ban és 1910-ben is jelentősen bővítették a kert flóráját, mely következtében számos idős, értékes, védendő egyed található ma is a park területén. Kiemelkedő értéket képvisel az a hársfa, mely a kislevelű hárs (*Tilia cordata*) és az ezüsthárs (*Tilia tomentosa*) egy olyan hibridje, mely az országban egyedülálló. Másik rendkívül értékes fa a kertben a Tompa szobor melletti 100 éves tiszafa (*Taxus baccata*). A kertet 1904-ben díszkertté alakították, ezt megelőzően tanulókerthként, biológiai géncentrumként és

faiskolaként is működött. 1931-ben a kert egy részét a Mudrány utca építésekor feláldozták.

Jelentős zöldfelületű intézmények

Iskolakertek

A Sárospataki kollégium díszkertje

Az említett Iskolakerthez csatlakozva, attól északra található az egykor országos jelentőségű Sárospataki Kollégium épülete, melynek díszkertjét neobarokk stílusban alakították ki, mely a figyelmet az impozáns épület főbejárata felé irányította. A kert fénykorát I. Rákóczi Ferenc és felesége, Lorántffy Zsuzsanna életében, a 17. század közepén élte.

Mára a kert veszített díszes jellegéből, ismét felöltötte a barokk kert jelleget, azonban szerényebb, visszafogottabb formában. Jelentősen rontja a kert képét, megjelenését a közelmúltban a díszkerttől keletre felépített műfüves sportpálya. A kert központi tengelyét díszes, nyírt növényssávok szegélyezik, és a kert széle felé haladva egyre természetesebb kialakítás teremti meg a kapcsolatot az Iskolakerttel. Két oldalt idős *juharlevelű platánok* (*Platanus x acerifolia*) és *csertölgyek* (*Quercus cerris*) adnak keretet a kertnek.

Református Gimnázium kertje

A gimnázium belső udvarának, a kertnek eredeti kialakításában nagyobb szerep jutott a növénytakarónak. Az egykori középső növénycsoport helyén ma nagy felületű burkolt terület található. A belső udvar két szélén, az épületek mellett két oldalt kislevelű hársfasor (*Tilia cordata*) állt, melyből mára már csak az egyik maradt fenn, annak is több egyede balesetveszélyessége miatt cserére szorul.

Templomkertek

Három jelentős templom található a városban, a katolikus, a református és a görög-katolikus. Két utóbbi templom kertjében értékes, idős, főként juharlevelű platánokból (*Platanus x acerifolia*) és hársakból (*Tilia* sp.) álló faállomány található. A római katolikus templom nem rendelkezik saját kerttel északról a Szent Erzsébet tér, délről parkoló és burkolt köztér csatlakozik hozzá. A templom előtti teret a kettős fasorral szegélyezett Erzsébet királyné utca köti össze a Várkerttel.

Temetők

Jelentős történelmi és kultúrtörténeti értéket képviselnek, és kiemelkedő botanikai értékkel bírnak a városban található temetők. Elrendezésük, kialakításuk, értékes idős növényállományuk mind hozzájárulnak jelentőségükhöz. XVIII. századi írásos emlékek szerint a II. Rákóczi Ferenc idejében, 1705-ben tartott országgyűlés úgy rendelkezett, hogy a város addigi temetője maradjon a katolikus egyház irányításában, és a kollégium közelében alakítsanak ki egy új területet a reformátusok temetkezési helyéül. Így jött létre a két jelentős méretű, történelmi jelentőségű zöldfelület, melynek ma is jelentős zöldfelületi, kondicionáló szerepe van. A későbbiek folyamán alakult meg a másik két jelentős temető, az izraelita és a görög-katolikus temető.

Sportpályák

Zrínyi utcai sportpálya

A történelmi városmagban, lakóházak között található sportpályát téglafal választ el környezetétől. A zajtompító hatás eléréséhez célszerűbb lenne növényesítés a kerítés mentén. Egységes, nagy kiterjedésű zöldfelületet amaga a füvesített pálya jelenti, melynek rekreációs, sportolási funkcióján túl is jelentős jótékony hatása van.

II. Javaslat

Zöldfelület-fejlesztési javaslat

Sárospatak zöldfelületi rendszeréről általánosságban elmondható, hogy a számos nagy kiterjedésű belvárosi zöldsziget nem köti össze egy egységes, összefüggő zöldfolyosó-hálózat, az ökológiai kapcsolat ezért meglehetősen korlátozott az egyes zöldfelületi elemek között. Fontos zöldfelület fejlesztési feladat ezen elszigetelt, ám magas biodiverzitással rendelkező zöldfoltok közt megteremteni a kapcsolatot zöldfolyosók kialakításával, mely elsősorban az utak menti zöldsávok, fasorok, cserjesávok kialakításával érhető el, azonban helyszükében a függőlegesen zöld növényzettel futtatott felületek is hatékony segítséget nyújthatnak. Fontos, hogy az út menti zöldsávok megjelenése ne merüljön ki csupán a gázos gyepel borított felszínekben, hanem legalább **két szintű növényzet** létesüljön, alacsony és középmagas cserjék alkalmazásával, ez a fasorok aljnövényzetének kialakításánál is fontos, mind új telepítéseknél, mind a már meglévő értékes **fasorok** egyedeinek tövénél cserjés **aláültetés** alkalmazásával, illetve a hiányzó faegyedek pótlásával. A meglévő zöldfelületek és újak kialakításánál fontos a megfelelő szakember ellátottság, mind a tervezés, mind a fenntartás tekintetében. A szárazuló klíma következtében egyre elengedhetlenebbé válik a **szakszerű**, magas színvonalon végzett **gondozás**, és az öntözés, amihez a vezetékes ivóvíz helyett célszerű a Bodrog folyóból nyerni a szükséges vízmennyiséget. Mivel a városlakóknak gyakran csak a napi közlekedési útvonaluk mentén van kapcsolatuk a zöldfelületekkel, ezért is rendkívül fontos, hogy az **út menti zöldsávok**, mind növényanyagukban, mind funkciójukban kielégítsék a minőségi zöldfelület kritériumait. A közlekedési útvonalak menti zöldfelületeken a **dekoratív, változatos**, szakszerűen gondozott **növényanyag** használata mellett **utcabútorok** (padok, szemetesek stb.) elhelyezése is javasolt.

Az egyes zöldszigetek közti kapcsolatok megoldásán túl, további fontos zöldfelületfejlesztési feladat a városi **zöldfelületek összekapcsolása a Bodrog parti ártéri növénytársulásokkal és a folyóval**. A Bodrog jobb partja bár rendkívül közel található és történelmileg is szorosan összefonódik a város történeti magjával, mégsem kapcsolódik be kellőképpen a város mai vérkeringésébe. Mind ökológiailag, mind funkciójában fontos lenne a folyópart összeköttetése a város egyéb közösségi tereivel, zöldfelületeivel.

Az erős vallási és oktatási múlttal rendelkező város több történelmi jelentőségű zöldfelülettel rendelkezik (például: Iskolakert), melyek azonban számos helyen felújításra, újratervezésre szorulnak mind funkciójukban, mind növényanyagukban és építészeti anyagukban. Ezen zöldfelületek megújításánál a történelmi értékek megőrzése végett feltétlenül fontos, hogy **kerttörténeti kutatások** előzzék meg a jövőbeni fejlesztési célok és részlettervek kidolgozását, és a kivitelezési, felújítási munkálatok annak megfelelően történjenek. Fontos ezeknek az erős vallási és

oktatási szemléletben született zöldfelületeknek az egységes kezelése, egymással összefüggésben végzett felújítása, korszerűsítése, egymással harmonizáló növényanyag és architektúra elemek megválasztása. Amellett, hogy az egyes zöldfelületek megújítása a kerttörténeti előzményeket figyelembe véve, annak híven történik, megadva a tiszteletet a város egykori nagyjainak, fontos szempont az is, hogy a mai kor emberével, annak lelkivilágával harmonizáló, valóban rekreáló hatású felületeket alakítsunk ki. Sárospatak komoly, idős és jelentőségteljes zöld parkjainak **fiatalításra**, élénkítésre van szüksége, ahol egy séta felüdülést, kikapcsolódást, feltöltődést jelent a járókelőknek. A közparkok megújításán túl, fontos új közösségi terek létrehozása, azok megtöltése új funkciókkal, illetve az egyes zöldfelületek összekapcsolása kerti architektúra elemekkel bővített, gondozott növényanyagú zöldfolyosókkal.

A mindennapi használatú zöldfelületek területét növelhetné, ha a **temetők** a kegyeleti cél szolgálata mellett közpark funkciót is betölthetnének. **Parkosítással**, rendezett növényzet, padok kihelyezésével, sétautak kialakításával, mind a hozzátartozók szeretteik sírhelyénél történő elidőzését, mind a temetőt zöldfelületként felkereső járókelők időtöltését megnyugtatóbbá, kellemesebbé lehet tenni. Mindemellett a temetők zöldfelületeinek az ökológiai hálózatban betöltött funkciója is erősítendő.

Javaslatok egyes kiemelt zöldfelületekre

Kazinczy Ferenc – Rákóczi - Arany János úti fasor

A főként platánfákból álló, egészséges, szép, látványos fasor fontos összekötő eleme a város zöldfelületi rendszerének. Néhány hosszabb szakaszon azonban hiányos, így az ökológiai kapcsolat megszakad, a fák alatt pedig szinte sehol sem találunk cserjés aláültetéseket, csupán a kitaposott, kipusztult gyepfelületeket. Fontos zöldfelületfejlesztési elem a **fák alatt** többszintes, gondozott **cserjeültetések** kialakítása, **padok** elhelyezése, a hiányzó **faegyedek pótlása**, ahol ez nem lehetséges, ott más zöldfelületi elemmel próbálva kiegészíteni a zöldfolyosót (cserje, vertikális zöldfelület stb.). Különösen fontos több zöldfelület kialakítása

Várkert

A Várkerttel zöldfelületi megújításával kapcsolatban már készültek tervek. Fontos feladat a zöldterületek szakszerű rendezése, karbantartása mind a Bodrog-parton, mind a Díszkert és a Gombos kert megújítása, a Kuczik gödör rendezése, kerttörténeti bemutatópark kialakítása, az Erzsébet tér felé vezető fasor alatti zöldfelületek rendezése, közösségi terek kialakítása, például a Várkert északi bejáratánál. Megőrzendő és gondozandó számos idős fa, mint például az 515 cm

törzskerületű fehérakác (*Robinia pseudoacacia*) és a 406 cm törzskerületű japán akác (*Sophora japonica*), illetve a Borostyán szálló oldalában futó vén borostyánok. A park jobb használhatósága érdekében szükséges a belső közlekedés szervezése, burkolatok, új gyalogos utak kialakítása.

Iskolakert

Az Iskolakert mindamellett, hogy Sárospatak egyik legnagyobb súllyal bíró zöldfelületi egysége jelentős kultúrtörténeti és botanikai érték. Erőssége, hogy nagyszámú idős növény, magas díszítő és ökológiai értékű, fajgazdag növényállomány, széles biodiverzitás jellemzi. Gyengesége azonban, hogy kezelése esetleges, növény-egészségügyi és tápanyag-gazdálkodási szempontból ellenőrizetlen, leromlott állapot jellemzi. Ez vonatkozik a gyepek állapotára, de az utak, burkolatok, kerti bútorok, világítás, és egyéb kiszolgáló létesítmények állapotára is.

A kert jó alapot biztosíthat a település egészére kiható zöldfelületi fejlesztésekhez. Komoly lehetőségeket rejt magában a kert városon belüli elhelyezkedése, hiszen a vasúti és távolsági busz pályaudvar közvetlen közelében található, ebből kifolyólag könnyen megközelíthető, turisták, kirándulók kiindulási pontjaként funkcionálhat. Turisztikai szerepkörét erősíti történelmi jelentősége. A parkban fellelhető történelmi hagyaték fontos, kiaknázandó turisztikai vonzótényező, igényes, esztétikus bemutatása elengedhetetlen. A kert területe számos közösségi programnak adhat teret. Turisztikai desztinációként és városnéző körút kiinduló pontjaként interaktív / stabil információs pontok alakíthatók ki területén.

A kert jövőjét tekintve komoly veszélyt jelent a kert szaktudás és odafigyelés nélküli, kerttörténeti szempontokat is figyelmen kívül hagyó gondozása, formálása, alakítása. A növényállomány és az architektúra elemek folyamatos romlása következtében vonzereje csökkenhet. További veszélyforrás, hogy az idők előrehaladtával a kert zöldfelületi funkcióján kívül egyéb célokra is kiharap a város fejlődése egy egy részt a kert területéből.

Sárospataki kollégium díszkertje

A történelmi jelentőségű díszkert mai állapota nem tükrözi az egykor pompázó neobarokk kert szépségét. Bár a barokk jelleg továbbra is fennmaradt, szerényebb, gondozatlanabb körülmények jellemzik. A Díszkert képében további jelentős esztétikai romlást eredményezett a közelmúltban a kert keleti oldalában kiépített műfüves focipálya, mely bár szükséges funkcióbeli fejlesztés, annak környezetbe illesztése jelentős kivetni valókat hagy maga után. A kollégium díszkertjében fontos, megoldandó zöldfelületfejlesztési feladat történeti kutatások alapján újra tervezettni, felújítani a díszkertet, díszértékét növelni és további növénytelepítésekkel megoldani a palánkos, műfüves pálya tájbaillesztését. Nem elegendő a szükséges minimális kezelés, történelmi jelentőségű kertről lévén szó, mind a tervezés, mind a fenntartás felügyelete szakembert igényel.

Béla király tere és Szent Erzsébet tér

A jelenleg a két teret egymástól elválasztó fő közlekedési útvonal jövőbeni áthelyezésével - miszerint az útvonal a Béla király terét északról kerüli majd meg - lehetőség nyílik a két zöldfelület egységesítésére. A jelenlegi nyugat-keleti útvonal keleti meghosszabbításában található üres telek említett terekhez történő hozzákapcsolásával, zöldfelületként történő hasznosításával lehetőség nyílik rá, hogy megteremtsük a Bodrog parti zöldfelületekkel a kapcsolatot. Így a két frekvenciált helyen található zöldfelületi tér és a keletről hozzájuk csatolt üres telek egy egységes, méretében is megfelelő zöldfelületet eredményez. A Szent Erzsébet teret a mellette lévő templom előtti tértől elválasztó tömör falon vágott nyíláson keresztül szabaddá válik az átjárás a vár felé, mellyel esztétikus, zöldfelülettel kísért gyalogos közlekedési útvonal alakul ki a hídtól a Várkert irányába az Erzsébet királyné utcában, melynek sétáló utcává alakítása megfontolandó lehet.

Bodrog-part

A Bodrog part városi területein 3 kisebb kikötőt és egy nagyobb, Tokaj felől érkező turista hajók fogadására is alkalmas kikötőt javasolt kialakítani. Ez utóbbi nagyobb kikötő kialakítására a Bodrog bal partján a keleti hídfőnél találunk alkalmas partszakaszt. A kisebb kikötők a jobb parton kapnak helyet, melyek közül egyik az előbb említett kikötővel átellenben a nyugati hídfőnél, mely a túlpartra vízbusszal érkező látogatók vár felőli oldalra történő átkelését segíti kisebb hajókkal, csónakokkal. További két kikötőt célszerű kialakítani a város északi, illetve déli felében, előbbit a végardói városrész, a fürdő, a kemping vízparti megközelíthetőségéhez, utóbbit pedig a Várkert délkeleti sarkán ma is megtalálható kis kikötő fejlesztésével a déli városterületek megközelítéséhez.

A Bodrog mindkét, városi területekkel érintkező partszakaszán célszerű a zöldterületek ökológiailag, természetvédelmileg is megfelelő, azonban sétáló, közpark funkciót is betöltő reprezentatív rendezése, tanösvények, sétautak kialakítása. Az említett, híd mellett található kis kikötőtől a Béla király tere és a Szent Erzsébet tér felé mind ökológiailag mind közpark funkciójában szükséges a zöldfelületi kapcsolat kialakítása. Az említett kikötőnek a Várhoz tartozó partszakasszal, a szabadtéri színházzal és kiépített sétáló résszel is kapcsolatban kell állnia funkciójában, ökológiailag és esztétikailag is. A vár melletti partszakasz egy része jelenleg szépen rendezett, sétány és

padok nyújtanak parkosított környezetet, azonban meglehetősen kevés az árnyékolt pihenőhely, sivár, csupasz képet fest így a zöldfelület.

Felhasznált
irodalom:

Szabó Dóra – Sárospatak zöldfelületi rendszerének terve 2010 (diplomaterv)

2.4. Az örökségvédelem (1.14.6.1-9 pontok a 2014 február hónapban dokumentált építész írásos munkarész szerint)

1.14.6. Az épített környezet értékei

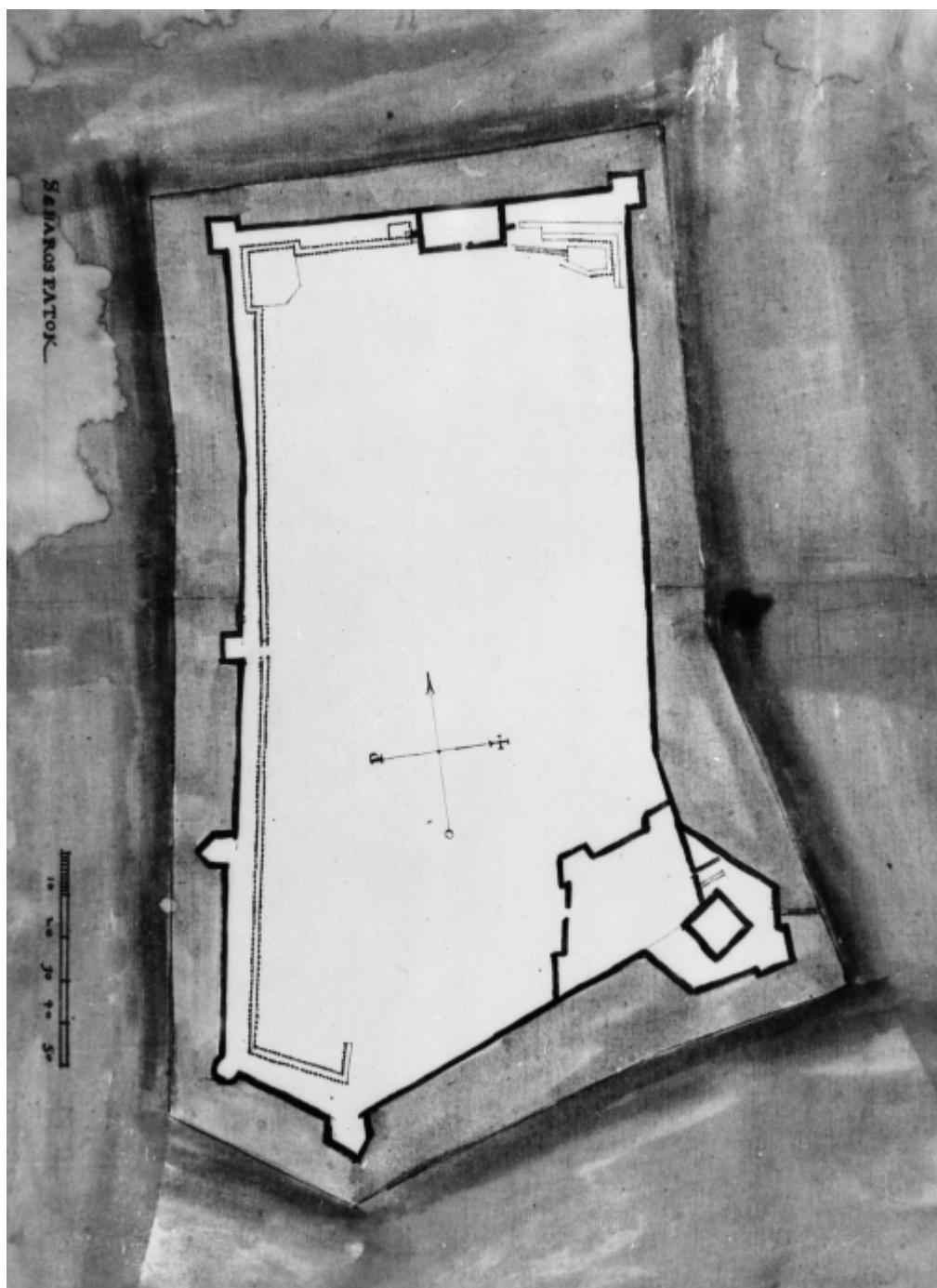
1.14.6.1. Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

A város a térségben betöltött szerepét attól kapta, hogy a Kárpátok hágóin keresztül az ország közepébe (Budára) haladó utak itt találkoznak a Bodrogon átvezető (hágó, rév, híd) útvonal Erdély felé vezető útvonalával. Ez a körülmény jelölte ki a település helyét, és határozta meg fejlődésének (településének) lehetőségeit. /Ami évszázadokon keresztül a fejlődés alapját képezte, az mára – lásd kamionforgalom a város élhetőségét nehezíti./

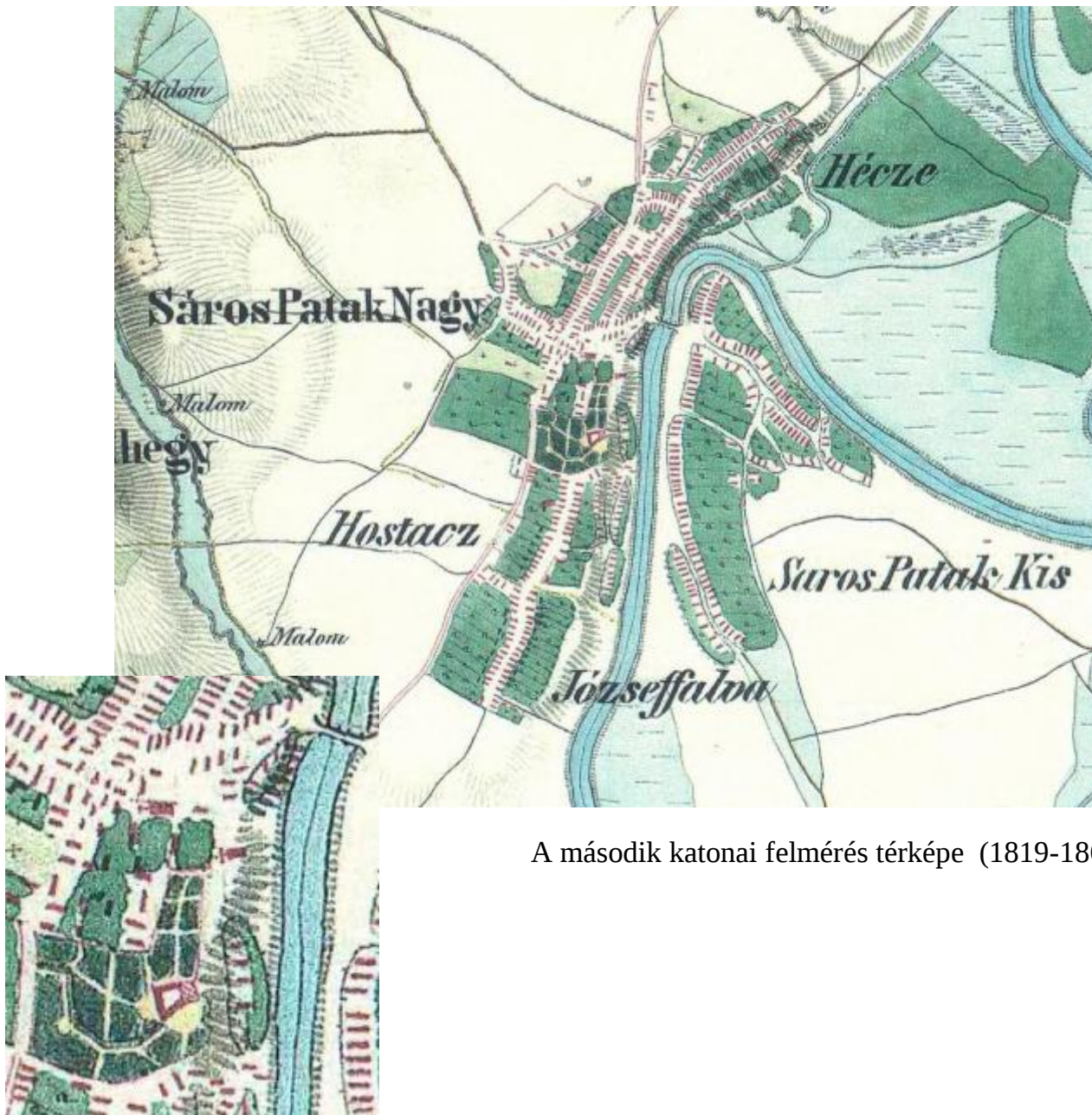
Ennek megfelelően a településmorfológiai viszonyaihoz igazodva az első Bodrog mellett vezető útvonal a mai Kossuth utca északi és déli folytatása volt. Közbe szült a történelem és ki kellett alakítani a támadások ellen védekező várat. Így áttevődött ez az útvonal az egykori Kovács utca mai nevén Rákóczi utca nyomvonalára. A későbbiekben ez az útvonal a motorizáció megjelentével a mai néven 37-es országos főközlekedési útra csúszott ki. Ennek a folyamatnak településszerkezetre mindig is módosító hatása volt.

Tehát több lépcsőben alakult ki a ma ismert település magja mely különböző értelmezések szerint vagy a várat (szűkebb és tágabb értelemben) vagy a középkori főutca Arad utcától a Szemere utcáig terjedő szakaszát jelenti. Ma már tudjuk, hogy a fő útvonalak módosulásával a ma élhető város ettől északnyugati irányba elmozdulva a Rákóczi út környezetében találta meg központját.

1.14.6.1. A) A VÁROS TÖRTÉNETE TÉRKÉPEKEN

Térkép 1573-ból – karlsruhei levéltár

A második katonai felmérés térképe (1819-1869)

(A közzétett térképek a Magyar Nemzeti Múzeum Sárospataki Rákóczi Múzeumának tulajdonai)

1.14.6.2. Régészeti terület, védett régészeti terület., régészeti érdekű terület

SÁROSPATAK - RÉGÉSZETI HATÁSTANULMÁNY

/1 Tárgy: Sárospatak bel- és külterületének régészeti vizsgálata

Sárospatak Város megbízásából a Hadas Építész Mérnöki és Művészeti Kft. végzi Sárospatak szerkezeti és szabályozási tervének (Településrendezési eszközök módosítása) készítését.

Ezért a 2001. évi LXIV. tv.66. § (2) bekezdés alapján a tervezési területre érvényes kulturális örökségvédelmi hatástanulmány szükséges, mely a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet 5. § (2) bekezdés értelmében az 1997. évi LXXVIII. tv. 9. § (3) bekezdése alapján a tervek kötelező alátámasztó munkarésze.

A Hadas Építész Kft (Székhelye: 3530 Miskolc, Rákóczi u. 15.) nevében eljáró Rudolf Mihály DLA építész, vezető tervező, ügyvezető a Régészeti Hatástanulmány elkészítésére Jósvainé dr. Dankó Katalin régészt kérte fel

/2., A tanulmány célja:

Egységes keretben kezelni és láttatni Sárospatak területére vonatkozó valamennyi régészeti jelentőséggel bíró információt (adattári, terepbejárási, topográfiai, stb.) a teljes tervezési területre. Ezek elemzése alapján lehetőség nyílik a megelőző kutatások körébe vont területek pontos lokalizációjára, az elvégzendő régészeti feladatok szakmai specifikációjára – a különböző besorolású lelőhelyek kiterjedésére is tekintettel – a leghatékonyabb elméleti feltárási sorrend megalkotására. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a jelen munkát az 1999. évi LXXVI. tv. alapján szerzői jogi védelem illeti meg.

/3.,Törvényi környezet

A kulturális örökség elemeivel, a régészeti emlékekkel a következő törvények, kormányrendeletek és miniszteri rendeletek foglalkoznak, amelyek ebben a tárgykörben jogokat és kötelességeket rögzítenek:

A. Törvények, törvényerejű rendeletek

2010. évi LXIX. törvény a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény módosításáról

2005. évi LXXXIX. törvény a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény módosításáról

2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről

2001. évi LXXX. törvény a jogellenesen kivitt kulturális javak visszaszolgáltatásáról

2001. évi XXVIII. törvény a lopott vagy jogellenesen külföldre vitt kulturális javak nemzetközi visszaadásáról szóló, Rómában, 1995. év június hó 24. napján aláírt UNIDROIT Egyezmény kihirdetéséről

1997. évi CXL. törvény (különösen a 38-49. §) a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről

1996. évi LIII. törvény a természet védelméről (különös tekintettel a földvárak és kunhalmok néven itt védett tájlelmként szereplő lelőhelyekre)

1985. évi 21. törvényerejű rendelet a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló, az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete Általános Konferenciájának ülésszakán Párizsban, 1972. november 16-án elfogadott Egyezmény kihirdetéséről

1979. évi 2. törvényerejű rendelet a kulturális javak jogtalan behozatalának, kivitelének és tulajdona jogtalan átruházásának megakadályozását és megelőzését szolgáló eszközökről szóló, az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének Közgyűlése által Párizsban az 1970. évi november hó 14. napján elfogadott Egyezmény kihirdetéséről

1957. évi 14. törvényerejű rendelet a kulturális javak fegyveres összeütközés esetén való védelme tárgyában Hágában, 1954. évi május hó 14. napján kelt nemzetközi Egyezmény, valamint az ahhoz csatolt jegyzőkönyv (a kulturális javak háború idején megszállott területéről való kivitelének tilalma tárgyában) kihirdetéséről

B. Kormányrendeletek

324/2010. (XII. 27.) Kormányrendelet a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalról, a kulturális örökségvédelmi szakigazgatási szervekről és eljárásukra vonatkozó általános szabályokról

191/2001. (X. 18.) Kormányrendelet az örökségvédelmi bírságról

190/2001. (X. 18.) Kormányrendelet a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal létrehozásáról

47/2001. (III. 27.) Kormányrendelet a muzeális intézményekben folytatható kutatásról

149/2000. (VIII. 31.) Kormányrendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között, 1992.január 16-án kelt, Vallettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről

161/1998.(IX.30.) Kormányrendelet a nemzeti kulturális örökség miniszterének feladat és hatásköréről

196/1996. (XII. 22.) Kormányrendelet a mentésben való részvétel szabályairól, a polgári védelmi szakhatósági jogkörrel és a miniszterek polgári védelmi feladatairól

C. Miniszteri rendeletek

5/2010. (VIII. 18.) NEFMI rendelet a régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól

21/2007 (III. 26.) OKM rendelet a régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályait tartalmazó 18/2001.(X.18.) NKÖM rendeletet módosításáról

10/2006. (V. 9.) NKÖM rendelet a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal eljárásaira vonatkozó szabályokról

4/2003. (II. 20.) NKÖM rendelet örökségvédelmi hatástanulmányról

17/2002. (VI. 21.) NKÖM rendelet kulturális örökség hatósági nyilvántartásáról

3/2002. (II. 15.) NKÖM rendelet a kulturális örökség védetté nyilvánításának részletes szabályairól

18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet a régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól

17/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet a kulturális javak kiviteli engedélyezésének részletes szabályairól

18/2000. (XII. 18.) NKÖM rendelet a kulturális szakértők működésének engedélyezéséről és a szakértői névjegyzékek vezetéséről

1/2000. (I. 14.) NKÖM rendelet a kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, követelményeiről és a képzés finanszírozásáról (módosította a **13/2000 (VII. 11.) NKÖM rendelet**)

20/1999. (XII. 26.) NKÖM rendelet a muzeális intézményekre vonatkozó szakfelügyelet rendjéről

5/1999. (III. 26.) NKÖM rendelet a közművelődési feladatellátás országos szakfelügyeletéről

15/1998. (III. 31.) MKM rendelet a helyi önkormányzatok könyvtári és közművelődési érdekeltségűvelő támogatásáról

D. Szankcionáló rendelkezések

BTK (az **1978. évi IV. törvény** a Büntető Törvénykönyvről) vonatkozó paragrafusai:

D. Szankcionáló rendelkezések

BTK (az **1978. évi IV. törvény** a Büntető Törvénykönyvről) vonatkozó paragrafusai:

159.§ - háborús fosztogatás

160.§ bűnös hadviselés

216.§ a műemlékek megrongálása (illetve 1997. évi LXXIII. tv 28. §.)

216/A. § a kulturális javak megrongálása

216/B. § visszaélés kulturális javakkal

312.§ csempészet és vámorgazdaság

316.§ lopás

317.§ sikkasztás

324.§ rongálás

325.§ jogtalan eltulajdonítás

326.§ orgazdaság.

218/1999. (XII. 28.) Kormányrendelet az egyes szabálysértésekről vonatkozó paragrafusai:

144.§ régészeti szabálysértés

145.§ kulturális javak engedély nélküli másolása

146.§ kulturális javakkal kapcsolatos kötelességek elmulasztása.

/4., Régészeti tevékenység:

A Beruházások előtt, régészeti érintettség esetén

A. Megelőző feltárások végrehajtásáról az 5/2010 (VIII.18) NEMFI rendelet 14-20. § rendelkezik

B. Nagyberuházások

A Vásárhelyi- terv továbbfejlesztésére a 2004.évi LXVII. tv. A mérvadó.

Speciális rendelkezések az 5/2010 (VIII.18.) NEMFI rendelet 21-25. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

Régészeti lelőhelyek esetében általában a 2001.évi LXIV. törv. és az 5/2010 (VIII. 18) NEMFI rendelet alapján kell eljárni.

Régészeti területeket 3 kategóriába lehet besorolni:

a. fokozottan vagy kiemelten védett régészeti lelőhelyek

b. nyilvántartott

c. régészeti érdekű területek

/5., Vizsgálat (Értékmérés)

A. Településtörténet, régészeti örökség

A település földrajzi fekvésénél fogva a paleolitikum óta lakott terület. A természeti környezet, a kőeszközök készítésre alkalmas vulkáni nyersanyagok, az obszidián, limno- és hidrokvarcit (amely ritka előfordulása miatt kereskedelmi áruvá is vált) és az élelmet adó víz és erdőség az ember megtelepedését kedvezően befolyásolta. A középsőkőkorból ismert legkorábbi lelet egy limnokvarcit penge, melyet 1898-ban Kiss Elek gimnáziumi tanár, Sárospatak-Sötét oldal déli lejtőjén talált.

Az újkőkor emberének telepnyomait a Bodrog folyó mindkét oldalán megtalálták. Patak Alsó határában a homokokon, a hegyvidéken, a felső határban Pogánykúton, Hosszúhegy-alján, Szarkakút-patak partján. A Szél-dombon, a Várnegyedben alföldi vonaldíszes kultúra és a bükkői kultúra emberei telepedtek le. A rézkor emberének megtelepedését a bodrogkeresztúri kultúra tárgyi emlékei bizonyítják, a várnegyed északkeleti külső árkanak átvágásakor kerültek elő, míg temetkezésükre az

Olaszbástya keleti területén feltárt sír szolgáltat adatokat. A bronzkori kultúra leletei telepekről és kincsleletekből ismertek, Sárospatak-Csepel Művek területéről 1983-ban 39 db-ból álló kincslelet (fegyverek, lószerszámok és lószerszám tartozékok) került elő.

A vaskorban a keleti eredetű népcsoportok, szkíták, kelták érték el területünket, temetkezési szokásaikról, a halotthamvasztás urnái a bizonyítékok. Sárospatak-Apróhomok szkíta, Bodroghalom-Medve-tanya, Nagyrozvágy kelta temetői, s Karcsáról előkerült hadi felszerelésük, kard, lándzsahegy, ékszerek által ismertek.

Az őskor hosszú időszaka a római csapatok hódításával zárult a Duna vonaláig. Ezzel egy időben Kelet-Magyarországon megindult a barbár népek bevándorlása. Szarmaták és germánok temetője Tiszakarád-Inasa lelőhelyről ismert. A hunok és avarok kevés leletanyaga arra utal, hogy lakatlan gyepűsávba esett területünk. Embergypékként, védővonalként szlávokat telepítettek maguk köré az avarok, ez a gyűrű mind a mai napig megvan. Szlávok hagyatécai nemcsak településnyomokból, hanem helynevekből ismertek (Karos-Tobajka).

Folyamatos megtelepedés területünkön a honfoglalás korától mutatható ki. Patak határából két lelőhelyről, Apróhomokról és Baksa-tanyáról ismert leletanyaguk, melyek a honfoglalók legelső csoportjának megtelepedését bizonyítják. A Bodrog bal partján a Bodrogtörzs biztosította a nagy állattartás kedvező feltételét. A Bodrogtörzst birtokló régi nemzetség a Baksa, nevét őrzi a honfoglalás kori temető. A honfoglalás kori temetőink mellett kialakultak az Árpád-kori falvak, pl. Sárospatak-Apróhomok, a település a későközépkorban is élt.

Területünket birtokcserével szerezte meg I. András király, mert vadászatra alkalmas volt, és mert felesége Anasztázia, a kijevi nagyfejedelem lánya félt a német császár támadásától, s szívesebben lakott itt, közel a hazájához. Patak fogalma nem egy település, hanem tágabb territórium volt, amely Sátorhalomtól-Hernád-Ronyva közötti vidék, Nagy-Erdő tartozott a pataki ispánsághoz.

A XI. század közepétől I. András a királyi birtokközpont, az erdőispánság központjává tette, megépítette a Szent Mihály titulusa kápolnát, és a capella regia szomszédságában a királyi udvarházat, a XIII. században, a piachely is itt alakult ki (szombat napi vására révén), s így ezek alkották a városmagot. A településmagtól 2-3 km-re szolgáltató falvak biztosították a királyi központ ellátását. Délre: Szőlöske, Halász, északra : Ardó (= erdő óvó).

A település írásos említése 1201-től megszorodik, a terület sűrűn benépesült, a XII. század végén olasz (vallón) hospesek telepedtek le, miként a szomszédos községek helyneveiben megmaradt: Olaszi, Olaszliszka, Tállya.

A latin telepesek bevándorlása a magyar városfejlődést felgyorsította (demográfiai fellendülés, kereskedelem, árutermelés, privilégiumok). A városfejlődés vonzotta a koldulórendek megtelepedését, a domonkosok a tatárjárás előtt (1234) a város déli kapujánál, a ferencesek a középkori település északi szélén építették fel 1261-ben templomukat, a település egyetlen, Piac utca szélén. Majd szomszédságukban a klarisszák (1385). A kolostort északról árok övezte.

A településünk nevének eredetére Anonymus 1200 körül írt Gesta-jában (14. fejezet) olvashatunk, a honfoglaló Ketel vitézről (török eredetű személynév) Ketelpatak, ez egyszerűsödött Potoka-Potok-Potak/Patok-Patak névalakra, amely sáros(szláv = ingoványos) jelzővel bővült. 1450 után alakul ki a Sárospatak névalak.

A település 1390-ig királyi, királynői tulajdon, így támogatásuk révén a város fejlődése töretlen. Zsigmond király eladományozta a várost Perényi Miklós szőrényi bánnak, főpohárnoknak, majd fiainak, s ettől fogva, hogy magánbirtokba került, földesúri oppidummá vált, s maradt a középkoron át. 1429-ben a Perényiek kihaltával ismét a királyé, civitas (szabad királyi város), de még ebben az évben eladományozza Pálóczi György esztergomi érseknek és fivéreinek, Máté nádornak és Imrének s közel 100 évig (1526-ig) Magyarország jelentős főúri családjának birtoka. A család két ága, az unokatestvérek állandóan harcoltak egymással, más-más erődtornyot emeltek a városban

Pálóczi László kúriája. A város északi, Héce nevű városrészén állt, melyet Mátyás király engedélyével vár módjára megerősített (1480-tól az oklevelekben castellum szerepel).

A felső-vár 1528-ig állt fenn, János és Ferdinánd harcaiban pusztult el.

Az alsó-vár, melyben Pálóczi Katalin lakott, a Bodrog hídjához közelében állhatott (1529).

A mezőváros településformája, telekosztása lényegében máig megőrződött. Egyetlen utcája a Nagy utca, Piac utca, észak-déli irányban húzódik a Bodrog folyó jobb partján, két oldalán ún. fésűs beépítési móddal épültek a lakóházak a szalagtelkeken, a ház rövid oldala az utcavonalon áll. A nemesek, a tehetősebb polgárok házai már kőből épültek, földszintesek, vagy emeletesek voltak, s alattuk a bor tárolására boltozatos, kőzetbe vájt pincék. A pincék részletformáikkal, egyszerű kőkeretes ajtóformákkal, dongaboltozatos, utcára merőleges águkkal, utcáról nyíló eredeti bejárattal, az egykori településszerkezetet őrzik (24 pince azonosítása megtörtént). A település fejlődése a párhuzamos utcák kialakulását, (Piac utca, Majorok köz) s azokat összekötő közök létrejöttét eredményezte, miként a hegyaljai mezővárosoknál is megfigyelhető.

A mezőváros népességének növekedése, fellendülése a középkori templom átépítését is szükségessé tette. A későgótikus csarnoktemplom kiépítése a Pálócziak kegyúri támogatásával valósult meg, 1492-ben, déli bejárata elé toronyszerű előcsarnokot emeltek, földszintjén íves bejárat nyílt a templomba, emeletét, melyet oratóriumként használtak csillagboltozat fedte. A XVIII. századi bővítésekkel módosult, a mai megjelenése a legutóbbi műemléki helyreállítás által létrehozott.

A városfejlődésre az egyetemekre került diákok száma is utal, mely egyben a jelentős iskolázás bizonyítéka. A városi plébánia iskola a XV. században a plébánia templomtól nyugatra épült, itt tanult Szalkai János, a későbbi főkancellár és esztergomi érsek, a Szalkai kódex ennek emléke.

Az iskola a várossal építésének útjába került, 1537-39-ben áttelepült a beginák egykori házába, a Piac utca északi végén, a klarissza telekkel szemközt, melyet egykor (1503) Pálóczi Imre özvegye, Rozgonyi Dorottya építtette. Ez a Szentlélekéről nevezett kápolna lett a Kollégium ősi fészke, melyet Trójának neveztek el.

De ez már az 1526-tól a mohácsi csatavesztéstől Patakot birtokló Perényi Péter városszerődjének emléke, aki egyben családi rezidenciát is épít. A nagyszabású építkezések a középkori egyutcás városszerkezetet teljesen átalakítják. Fallal, árokkal övezik, bástyákkal, sánccal erősítik, a középkori város templomtól délre húzódó magját, ez a külső vár, melynek délkeleti részén árokkal és fallal körülvett palotatorony (Vörös-torony) és rezidencia alkotja a belső várat.

Régészeti feltárása még nem zárult le, különösen a nyugati és északkeleti szakaszán, amely bástyáival I. Rákóczi György védelmi rendszer kiépítésének, korszerűsítésének emlékei.

Ezt a védelmi rendszert, melyet a Bretzenheim kastély- és kertépítések során feltöltöttek, nagyrészt az 1950-től megkezdett műemléki helyreállítás és az évtizedek során feltárták, s bemutatják.

A falakon kívüli terület az Felső- és Alsó Hostát falusias, gyéren benépesült Héce (északi) és Hustác (déli, a Bodrog alsó folyásánál), míg a Bodrog folyó bal partján Kispatak.

Héce a XV. században gyéren lakott, a Bábagödörtől északra. Észak-keleti részén a Pálóczi kúria állt. A XVII. században I. Rákóczi György ide telepítette a habánokat, közel az agyagkitermelő helyhez. Nevét valószínű a hőforrásról nyerte.

Hustác déli városrész, középkorban domonkos kolostor, templom, temető. XVI-XVII. században majorságok, kertek, 1700 k. görögkatolikus templom itt épül fel. XVIII. század déli határánál sváb telepeseket találunk, Józseffalva 1785-ben Hustác és Petrahó (= Bodroghalász) között közigazgatásilag önálló városrészként fekszik. A XIII. században olasz szőlőműveseket telepítettek,

majd az ágoston-rendé. XV. században a pálosoké, a XVI. század váruradalom része. 1895 neve Bodroghalász. 1912-ben csatolták Sárospatakhoz.

Kispatak (vagy Újpatak), a pápai tizedjegyzékben 1332-34-ben említik először. Majd 1429-es oklevélben szerepel, a Bodrog jobb parti rész, a Tótszer és Magyarszer a két népcsoport falurészeinek elkülönítésére a XVI. századtól szerepel, Perényi a Somogy megyei Babócsáról hozott jobbágyságot (horvátokat) ide telepíti. Önálló település, külön választott főbíróval. 1883-ban egyesül Sáros-Nagypatakkal.

Bodroghalással 1950-ben, Végardóval 1965-ben történt az egyesítés.

Irodalom:

- J. Dankó Katalin: Patak középkori településtörténete. Bölcsészdoktori disszertáció 1988. Kézirat
- Détszy Mihály: Sárospatak vára. Sárospatak, 2002. A Sárospataki Rákóczi Múzeum Füzetei 43.
- Szűcs Jenő: Sárospatak kezdetei és a pataki erdőuradalom. In: Történelmi Szemle 35. évf. (1993) p. 1-57.
- Valter Ilona: A Bodrogtörzs honfoglalás kori és középkori településtörténete. In: Agrártörténelmi Szemle XVII. évf. (1974) p. 1-55.

B. Település, táj, tájhasználat, földrajzi, természeti környezet

Településünk Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, hazánk északkeleti határvidékén, két eltérő jellegű tájegység, Az Alföld és a Tokaji hegység találkozásánál, a Bodrog folyó két partján, fontos történelmi, kereskedelmi útvonalon fekszik. Az Északi-középhegység északkeleti hegycsoportja, az Eperjes–Tokaji-hegység, általánosan a köztudatban Zemplén-hegység az elnevezése. A belső kárpáti vulkáni öv utolsó magyarországi darabja öt, egymással nagyjából párhuzamos, észak-déli irányú hegyvonulat miocén kori vulkánosság eredménye. Észak-déli elnyújtottsága (50 km,) kelet-nyugati kiterjedése cca. 30 km, magassági tagoltsága: Nagy-Milic 896 m, Nagy-Kopasz 514 m, eltérő klímát eredményez. A vulkanikuság eredményei a terebélyes lávatakarók, amelyek 350-400 km hosszan nyúlnak el a térségben. Ilyen lávatakaró elszigetelt roncsai alkotják pl. a Patakhoz közeli kis dombokat, sőt maga a pataki vár is ilyen lávatakaróra épült.

Területünkön húzódik a Magyar-középhegység és a Kárpátok flóraidékének határa, ezért védett természeti területek, a Zempléni Tájvédelmi Körzet, Bodrogtörzs őrzi megmaradásukat.

A hegység délkeleti lejtői, Sátorlajújhelytől Abaújszántóig a világhírű, nagyrészt a Világörökség (2002 óta) részét képező Tokaj-Hegyalja területe. Itt terem a tüzes tokaji bor, mely a vulkanikus eredetű trachitos és riolitos, málladékos talajjal, lösszel borított napfényes domboldalaknak, hagyományos termesztési és kezelési módoknak, köztbe vájt pince-érlelésnek köszönheti kiválóságát.

A Bodrog bal partja síkvidék, az Alföld északi peremterülete, a Bodrogtörzs, mélyebben fekvő részei a folyószabályozás előtt mocsaras, a homokdombok, -hátak nyújtottak szárazulatot, a megtelepedésre alkalmas területet. Apró bővizű erek (Tice, Karcsa, Törökér) és tavak tagolják. Dúsan termő növényzet miatt földművelésre és állattartásra is nagyon alkalmas terület volt. A Bodrogtörzs növényzetében nagy szerepe volt a Bodrogot és Tiszát kísérő galéria erdőknek.

A különböző gazdasági jellegű területek találkozása a kereskedelem élénkülését eredményezte.

Talaja ártéri, földművelésre rossz minőségű.

Irodalom:

- Karátson Dávid (szerk.): Magyarország földje. Kitekintéssel a Kárpát-medence egészére. Budapest, 2002.
- Tuba Zoltán (szerk.): Bodrogek köz tájmonográfiája. Gödöllő-Sárospatak, 2008.
- Zempléni-hegység földrajzi lexikona. Szerk. Frisnyák Sándor – Gál András – Horváth Gergely. Nyíregyháza-Szerencs 2009.

C. Ismert régészeti lelőhelyek

A hatástanulmány elkészítésekor a MNM, a MNM Rákóczi Múzeuma és a miskolci Herman Ottó Múzeum régészeti adattárait vizsgáltuk, a KÖH (Forster Gyula) Nyilvántartási Osztályának adatai ezeken alapulnak. A Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeiben őrzött régészeti leleteket, leltárkönyvet is áttekintettük.

Nyilvántartott régészeti lelőhelyek

Település	Földrajzi/utca név	Objektum kora	A dokumentálás leírása
<i>Belső vár</i>			
Sárospatak	Vár-Olaszbástya	XVI. sz. –XVIII.	1950-től Gerő László, majd 56-66 között Kovalovszky Júlia, 1968-tól Molnár Vera, Gömöri János 1968-70, Dankó Katalin 1970-től cca 4-5 m-es feltöltési réteget távolítottak el, s közben jelentős objektumokat tártak fel: sütőház, lőporház, kazamata bejárat és küszöb, rézkori sír, emésztőgödrök, híd pillér alapjai. A rétegek leletanyag alapján megállapítást nyert, hogy nincs Árpád-kor, a pusztulási rétegből reneszánsz építészeti faragványok, bokály csempetöredékek, kerámia és vastárgyak, ágyúgolyók kerültek elő.
Sárospatak	Vár-belső várak Hrsz:169	XVII. sz.	Molnár Vera, a bejárat előtti árok kibontása a támpillér feltárását, az alsó lőrész kibontását eredményezte. Dankó Katalin a belső várudvar XVII. sz-i szintjét meghatározta, csatorna maradványt kibontott.
Sárospatak	Vörös-torony Hrsz:169	XVI. sz.	Feld István – Dankó Katalin – Simon Zoltán, 1985 Falkutatás az építési periódusokat tisztázta, másodlagosan beépített gótikus faragványok terminus post Quemként keltezi a tornyot, a II/A szint védőfolyosó korát tisztáztuk

<i>Külső vár</i>			
Sárospatak	R. k. plébániatemplom Hrsz : 349/1	XIV-XVIII. sz.	Molnár Vera, 1964. MNM Adattár III.20/1965. A templom műemléki helyreállítását megelőző régészeti feltárás a templombelsőben mintegy 1,5 m-es szintsüllyesztést eredményezett, a középkori templom szintjéig. A templomépítési periódusai, alaprajzuk, átépítései tisztázódtak, feltárás során 23 kriptá és 102 sír kibontásra került. A templom körüli környezetrendezés során a déli előcsarnok, Stahremberg kapu küszöbjei kerültek elő.
Sárospatak	Rotunda	XI. sz. közepe	Molnár Vera, 1965. MNM Adattár XXIII. 393/1965. A r.k. plébániatemplom déli előterében körtemplom alapjait tárta fel, apszisban oltáralapozás, szemközt egykori bejárat. Terazzo padozata megújított. A korai, XI.sz.közepén I.András kir. Által épített kápolna, capella regia, közelében feltételezzük a királyi udvarház maradványát. A templom funkciót váltott, s a Szent Mihály titulusú rotunda temetőkápolnaként működött, még a XVII. sz-i vedután is látható.
Sárospatak	R. k. plébániatemplom Hrsz: 349/1		Molnár Vera, 1968. MNM Adattár V.64/1969. A templom leletanyaga közül kiemelkednek a sírkövek, és a kriptaleletek, viseleti darabok,stb.
Sárospatak	Harangtorony, temető, cinteremfal, ossarium, mészégetők Hrsz: 349/2	XIV-XVI. sz.	Gömöri János, 1968. RM Adattár 69.95 XIV. sz-i cinteremfal és bejáratai, a XV. sz-i harangtorony és ossárium, a korai sokszögzáródású szentély és a keleti városkapu maradványainak, középkori szint meghatározása, és a templom építéséhez kapcsolódó három meszes gödör kibontása.

Sárospatak	Városi plébánia iskola	XV. sz.	Gömöri János RM Adattár 70.35 A templom nyugati előterében alapincézett, osztatlan terű épület, két keskeny oldalán toldalék építménnyel és lejárattal, a városi plébánia iskola maradványával azonosított, melyben Szalkai László a későbbi esztergomi érsek írta jegyzeteit, melyek Szalkai kódex néven a korabeli tananyagot őrizték meg. (Mészáros István) Az épület az északi városfal építésének útjában volt, ezért az iskola az un. beginházban nyert elhelyezést, melyet megreformáltak, s a Kollégium ősi fészke lett. Az épület a templom építésénél, mint kőfaragóműhely működött, de rövidesen a várépítés sánca befedte.
Sárospatak	Ásatás a rotunda és a v. polg. isk. között		Gömöri János, 1970. MNM Adattár V.64/1969. A 3x1 m-es szelvény tisztázta, hogy a körtemplom körül nem volt temető, ez amellelt bizonyíték, hogy kápolna volt az Árpád-korban, melyben megkeresztelheték 1207-ben Erzsébetet.
Sárospatak	K-i városfal, Vizi kapu Hrsz: 352	XVI-XVII. sz.	J. Dankó Katalin, 1971-73,1980. RM Adattár 72-12 Városrendezés szanálta az un Retel utcai házakat, köztisztasági fürdőt, s a XVI-XVII. századi védelmi rendszert feltárára került: kapuvédnmű, bástyák, farkasverem, kövesút egy szakasza, külső falövek, I.R.György kori vízelvezető csatorna.
Sárospatak	Ény-i sarokbástya Ny-i városfal, Kruczik-gödör Hrsz: 364, 202 és 355	XVI-XVII. sz.	J. Dankó Katalin, 1981-82. RM Adattár 80-40 RM Adattár 80-2 Az I. Rákóczi György kori ún. Újbástya kazamata terének feltárása, szint, oldalág, lejárát, szellőzők, lőrések. A nyugati városfal kutatása, Perényi és Rákóczi kori bástyák alaprajzi tisztázása,

			az árokszint meghatározása, víznyelő, falszoros kibontása.
Sárospatak	Borostyán-konyha, fűtőház alapozás gödrei	Árpád-kori	S. Lovag Zsuzsa 1966. leletmentés MNM Adattár 21. 286/1966 Árpád-kori gödrök, újkori beásások kibontása, az építkezést megelőző alapozási árkokban.
Sárospatak	É-i kert épületmaradvány	XV-XVI. sz.	S. Lovag Zsuzsa, 1966. Leletmentés, a Nagy utca keleti oldalán, későgótikus ajtószemöldök-párkány kibontása
Sárospatak	É-i kert meszesgödör Településnyomok, gödrök	XIV-XV. sz.	Gömöri János, 1968. A Nagy utca keleti oldalán lévő üres telek. Paticsház maradványait figyelt meg Gömöri, gödrök kibontása.
Sárospatak	volt trinitárius templom Hrsz: 172/2	XVIII. sz.	J. Dankó Katalin, 2001. Műemléki helyreállítást megelőző kutatás a templom térben, szint meghatározás, mellékoltárok alapozásának feltárása, sírok kibontása. Alatta kk-i pince ajtó, betöltés kibontása, rekonstruálása. Kolostor-karzat átjáró kibontása.
Sárospatak	K-i városfal, Retel u. Kósa f. ház bőrfeldolgozó műhely Hrsz: 361	XVII. sz.	Ringer István, 2006."Vizi kapu előtti terület fejlesztési terve I. ütem" Pincszint alatt két objektum, 147 nm, bőrleletek alapján XVII. sz. csizmadiaműhely.
Sárospatak	K-i városfal szabadtéri színpad településnyomok	kk. és XVII-XVIII. sz.	Ringer István, 2007.II.ütem 800 nm. Házfolt, kemence XIII-XIV.sz.-i kerámiatöredékekkel, várfalhoz épített kőépület XVII-XVIII sz., köves út XVI. sz.
Sárospatak	Szent Erzsébet u.12. zeneiskola kemencék, (2) paticsház	kk. és kora újkori maradványok	Ringer István, 2007.épület alapozás során leletmentés, kk-i és korújkori rétegsorok, két kemence, kk-i pusztulási réteg paticsház omladékával.
Sárospatak	Várkert Ágyúöntő-ház	XVII sz.	Ringer István, 2006-12. A nyugati palotaszárny déli végével átellenben épült I. R. Gy. ágyúöntő műhelye, melynek alaprajzi tisztázása tervátsatások során megtörtént, feltárással került az olvasztó láng kemence, az öntőakna és a műhely,

			melyben a formákat készítették, illetve, az ágyúcsövet fúrták 1631-48 között. A Mányi István terve alapján bemutató pavilon készül.
Sárospatak	Szent Erzsébet Ház udvara városfal jezsuita iskola Hrsz: 353 és 354 Koordináták ÉD 837020 KNY 333521 Tengerszint feletti m: 115.350	XVI-XVIII. sz.	J. Dankó Katalin, 2011. A Ház környezetének, udvarának rendezése, kerítés és lift építése előtt megelőző régészeti feltárássra került sor, melynek eredményei: Kk-i ház pincéjének keleti része kibontásra került, eredeti szintig, XVI. sz-i falszoros- eddig ismeretlen belső falöv kibontása (É-D-, a keleti városfallal párhuzamos) , gerendával megerősített, XVIII. sz.-i jezsuita iskola osztálytermének alaprajzi feltárása, bemutatása az udvarszínt. XVII sz. végi pusztulási réteg vizsgálata.
<i>Külső város</i>			
Sárospatak	Kossuth u.38. Varroda éremlelet Hrsz: 423/1	XIV-XV. sz.	Gömöri János Leletmentés 1970.
Sárospatak	Gimnázium udvara Régi iskola szárnyak alapfalai Hrsz: 473 Régészeti azonosító: 36051	XVII-XVIII. sz.	J. Dankó Katalin, 1972. Az udvarrendezés szintsüllyesztéssel járt, ezt megelőzően a régi iskola alapfalait feltártuk, s a járószintre felvetítve bemutatásra kerültek, a Comenius-kor Nagy Auditorium, diákszállások, Bibliotéka, stb.
Sárospatak	Ispotály temető Görbe u.	XVII. sz.	Megay Géza MNM RM Adattár 62-3.
Sárospatak	Ispotály	XVII. sz.	Valter Ilona – Dankó Katalin, 1989. Az épületet tanári szolgálati lakás céljára kívánták helyreállítani, ezt megelőzően kutatást végeztünk, kertben és pincében is- az épület építési periódusait tisztáztuk. Ld: Vándorutak-Múzeumi Örökség Szerk: Viga Gyula Bp. 2003.
Sárospatak	Görbe u. Kolostor köz	kk. ferences	Gömöri, 1969. RM Adattár 69.93 Csatornázás közben árok ásásakor falakat vágtak át és faragványok kerültek a Rákóczi Múzeumba.

			J. Dankó, 1972. Leletmentő ásatás a kk. ferences templom, kolostor, attól délre épült klarisszák templomának feltárása.
Sárospatak	Kossuth u. 1-3.	kk. ferences	J. Dankó 1973-74. A középkori kolostorhoz is tartozó pincék, kerengő, ispotály temető maradványának feltárása.
Sárospatak	Héce – Habán-telep, Kövi S. u. 8.	XVII. sz. éremlelet 2550 gr.	J. Dankó, 1974. Vízvezeték cső fektetések két részletben került elő, a MNM-ba, mint a jutalom kifizetőjéhez kerül. Pusztulási réteg XVII. sz. vége, a telep elhagyása.
Sárospatak	Héce, Dobó F. u.28 habán kút	XVII. sz.	J. Dankó a habán-telek ny-i kiterjedése, a ház felújítása előtti kutatás.
Sárospatak	Habán-telep Kövi S. u. 8.	XVII. sz.	Ringer István, 2010-13, a terület a habán telep legmagasabb dombja, szomszédságában, pince, kút, itt tételezzük fel a nagyméretű kemencét. Geofizikai felmérése elkészült, 24 db 5x5 m-es szelvény teljesen még nem került kibontásra. Előkerült XVII. sz. épület alap, kerámiatöredékek, selejtek, gödrök, melyek a fazekasműhelyre utalnak.
Sárospatak	Szél-domb Pálóczi udvarház	XV-XVI. sz.	Sándorfy – Nováki felmérése MNM Adattár 86.2 Szél domb- Kolozsvári és Fazekassor által körülhatárolt terület, 3 pince azonosítása.
Sárospatak	Dobó Ferenc u. Pálóczi udvarház	XV-XVI. sz.	J. Dankó Katalin 1987 -89, 2010. A Vörös-tornyot megelőzően a Felső Hóstáton építette fel Pálóczi László az udvarházát, mely egytraktusú, alápincézett volt, bejárata nyugatról nyílt, s az országút felől fallal, kis bástyával erősítette meg-castellum lett, mely 1528-ban pusztult el. Maradványai visszatemetve.
Sárospatak	Hustác, Sallai ma Szent József u. Gör. kat. templomtól délkeletre csontok, falmaradványok		Szórvány. Közmű árok ásásakor falakat vágtak ás, s csontokat bolygattak. A területre lokalizáljuk a középkori domonkos kolostort, így a

			maradványok, a szomszédos ÁVG sportpályája régészeti érdekű terület.
Külterület			
<i>Alsó határ</i>			
Sárospatak- Alsóhatár		őskor	Csíkvári, 1940. p. 45
Sárospatak- Alsóhatár		késő bronzkor urna	Szakácsi J. 1887. Ltsz.1887. 9-10.
Sárospatak- Alsóhatár, Füzesér partján		újkőkor	Oláh I. ajándékozása 1928. Ltsz: 1928.1,1928.9
Sárospatak- Halászhomok		késő vaskor, urna	Fencsik Nikon ajándékozása Ltsz: 1904 6
Sárospatak- Végardó	Ardói vadkert Végardó-Somlyod, szőlőskert	XVII. sz.	Lorántffy Zsuzsanna kertjei között szerepel.
Sárospatak- Bodroghalász	37-es elkerülő		Ringer István 2005.ld.Melléklet
Sárospatak- Bodroghalász	raktárlelet Ördög aranyosa hegy	későbronzkor	Kállay I. vétel Ltsz1902.1-8-5.
Sárospatak- Bodroghalász		honfoglalás	Kertész I. ajándéka Ltsz1916. 1 aranygyűrű
Sárospatak- Bodroghalász		Árpád-kori település	J. Dankó, 1972. Kerámiatöredékek, szórvány
Sárospatak- Bodroghalász - Kengyel		Árpád-kori elpusztult falu	Valter, 1964.Terepbejárás
Sárospatak- Bodroghalász	Kutya-hegyi kőbánya piroxén andezit előfordulása		
Sárospatak – Csepel Művek	raktárlelet	bronzkor	Hellebrandt 1983-ban 39 db bronztárgy ld. 2005. Melléklet
Sárospatak- Apróhomok		honfoglalás	1903-ban veretek kerültek elő (Valter, 1974.)
Sárospatak- Apróhomok		szkíta urnatemető	Kemenczei T, 1968. ld. 2005.Melléklet
Sárospatak- Apróhomok	kk-i település	XV. sz.	Valter, 1974.
Sárospatak- Baksahomok		honfoglalás	1951: szablya, kengyel 1956: Bartha Antal 6 sírt, 1957: Kalicz Nándor 4 lovassírt tárt fel ld.2005.Melléklet
Sárospatak- Baksahomok		népvtároláskor	Ltsz: 1912.1 Agyagedény
Sárospatak-	Abaj pusztá	középkor	elpusztult Árpád-kori falu

Páterhomok			Valter, 1964.
Sárospatak-Páterhomok	Aba homok	XVIII. sz.	jezsuita birtok Valter, 1974.
Nagy-homok		kk-i Homoki	
Sirály-homok		kk-i település nyomai	Fenekbélyeges kerámia, kemencék 5-600 m-es körzetben
Vajdácaska határában	Ágócz		elpusztult falu Valter, 1964. 135.
<i>Felső határ</i> A pataki határ északi, a Bodrog jobb partján fekvő határrész összefoglaló neve.			
Sárospatak Pogánykút	Hercegkúttól Ny-ra		paleolit, neolit település emlékeit gyűjtötte Kiss Elek Májvörös jászpisz, kalcedon.
Sárospatak- Botkő			gejzirkúpja természetvédelem alatt áll, huszita vereség (1458, Rozgonyi Sebestyén) Kovamalomkőbánya XIX. sz.- tól
Sárospatak-Cinege bánya			félopál, kaolin előfordulása, kőbánya Király-hegytől délre Ún. Rakó bányák, házépítéshez használt építőkö
Sárospatak-Ciróka			a Megyer-hegytől Ny-ra a Kútpatka felé kaolintelepét a pataki fazekasok is bányászták
Sárospatak-Király- hegy			Erről nézte Mátyás-kir. Rozgonyi csatáját a huszitákkal. Hidrokvarcit gejzirkúp, kovamalomkő bánya.
Sárospatak-Király- hegy	Lorántffy borház		Balassa, 1991.
Sárospatak-Kácsárd		középkor	Takács Béla gy.
Sárospatak-Kácsárd		őskor	Takács B. Ltsz: 1961.4
Sárospatak	Hosszúhegy		Neolit
Sárospatak	Megyer-hegy m: 303 m. Malomkő tanösvény	kk.	malomkőbánya kaolin bánya. A tanösvény kezelője a Tokaji Természetvédelmi Egyesület
Sárospatak-Megyer- hegy		XV-XVII. sz.	kvarcitból faragott malomkő Tengerszem, vulkáni kúp, bányató kirándulóhely
Sárospatak-Megyer- hegy	Láczay Dániel borháza	XIX. sz.	
Sárospatak	Nyilazói-bánya	XV-XVII. sz.	Riolittufa bánya, faragványok Főként Perényi, Rákóczi Gy. építkezéseihez

Sárospatak	Darnó premontrei kolostor	kk.	J. Dankó Katalin, 1976. Szarka kút feletti erdőben Gömöri téglá, malter töredéket gyűjtött. Topográfiai meghatározása miatt leletmentést végeztünk, templom alapfala, téglasírok kerültek elő, bronz veretek, terrakotta szobortöredék, stb.
Sárospatak-Mandulás	Kőbánya		Kolerás temető az alsó sorompónál 1831.
Sárospatak-Mandulás-kert	Hercegekúti határ mentén	XVII. sz.	Loránffy-kertjei között szerepel
Sárospatak-Mandulás-kert			Kastélyhoz tartozott, az Alsó Hóstáton
Sárospatak-Mogyorós-kert		XVII. sz.	Kis-Patakon, sulymos tó van benne.
Sárospatak-Berek	Long erdő		Bodrog szabályozása előtt közvetlenül csatlakozott a Hécéhez. Innen ásták a fazekasok az agyagot, ma zártkert, üdülő övezet, kijelölt repülőtérral. Long erdő a Bodrog mindkét partját övező ártéri erdő, országos jelentőségű védett terület.
Sárospatak-Páncél-hegy	Mandulástól délre, Hercegekút határában		Kövy S. Páncél vármegye, Páncél, királyi tábla, kőbánya
Sárospatak-Potács völgy	Hotyka határában		Üvegputák részére égettek itt fát hamuvá.

Szemince 151 m magas domb Bodroghalásztól délnyugatra, k-i oldalán kőfejtő, déli és nyugati oldala szőlővel telepített. Egykori Szent Vince kolostorhoz tartozott, a IV. Béla által megtelepített domonkos kolostor, mint prédikáló, kolduló rend nem telepedhetett a városon kívüli területre!

Irodalom:

- Balassa Iván – Kováts Dániel: Sárospatak határának helynevei. Sárospatak, 1997. A Sárospataki Rákóczi Múzeum Füzetek 33.
- Balassa Iván: Sárospatak történeti helyrajza a XVI-XX. században. Miskolc-Sárospatak, 1994.
- J. Dankó Katalin – Patay Pál: Régészeti leletek a Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeiben. BAZ Megye Régészeti Emlékei 2. Miskolc, 2000.
- Gervers-Molnár Vera: A sárospataki r. k. plébániatemplom története az 1964-65. évek ásatásainak tükrében. Akadémia Kiadó, Budapest, 1972. In: Magyar Műemlékvédelem 1969-70 VI. p. 143-159.
Gömöri János: Beszámoló a sárospataki r. k. templom mellett 1968-ban végzett ásatásról. In: HOMÉ IX. évf. (1970) p. 109-128.

- Valter Ilona: A Bodroglak honfoglalaskori és k6z6pkori telep6l6st6rt6nete.
In: Agr6rt6rt6neti Szemle XVI. 6vf. (1974) 1-2. sz. p.1-55.
- Valter Ilona: R6g6szeti adatok a Bodroglak honfoglalaskori telep6l6st6rt6net6hez.
In: HOM6 IV. 6vf. (1964), p. 131-142.

D.,R6g6szeti kutat6sok 6sszefoglal6sa

Tervszer6 r6g6szeti felt6r6sok a XX. sz6zad k6z6p6t6l folytak, 6ltal6ban v6rosfejleszt6sekhez, m6eml6ki helyre6ll6t6sokhoz kapcsol6d6an. A leletanyag ezt megel6z6en gy6jt6sb6l, vagy sz6rv6nyk6nt ker6lt be a S6rospataki Reform6tus Koll6gium Tudom6nyos Gy6jtem6nyeibe. Az 6sat6sb6l sz6rmaz6 leletanyag a MNM-ba, a MNM R6k6czi M6zeum6ba, vagy a Megyei M6zeumba ker6lt.

/6., Hat6selemz6s, 6r6ks6gv6delmi aj6nl6sok a hat6scs6kkent6sre, kock6zatelemz6s

A., A ter6let jelenlegi 6llapota

A terv k6t ter6letet 6rint

1., sz. belter6let

2., sz. k6lter6let

B., V6ltoztat6si sz6nd6k ismertet6se: ter6let 6tsorol6s

C., Hat6selemz6s

- A ter6leten nincs nyilv6ntartott ill. 6jonnan beazonos6tott r6g6szeti lel6hely, ez6rt a v6ltoztat6si sz6nd6k kultur6lis 6r6ks6g 6rt6keire gyakorolt hat6s6t vizsg6lni nem kell.

- A ter6leten r6g6szeti lel6hely tal6lhat6, amely a megfigyel6sek alapj6n telep6l6smaradv6nyokat rejt. Amennyiben a r6g6szeti lel6hely ter6let6n 6p6tenek,ill. a talajr6teget 30 cm m6lys6get meghalad6an bolygatj6k, a kultur6lis 6r6ks6g elemei, a r6g6szeti jelens6gek megsemmis6ln6k.

D., R6g6szeti jelens6gek felt6rhat6s6g6nak, megmarad6s6nak, bemutatathat6s6g6nak vagy pusztul6s6nak lehet6s6gei.

-Ha a ter6leten nincs ismert 6s nyilv6ntartott r6g6szeti lel6hely, ez6rt ennek pusztul6sa sem t6rgyaland6. Amennyiben a k6s6bbiek sor6n azonban b6rmilyen r6g6szeti jelens6g, objektum, leletanyag el6ker6l a ter6leten, a tanulm6ny 4.c. pontj6nak 6r6nymutat6sai a m6rvad6k.

- R6g6szeti lel6hely tal6lhat6- el kell v6gezni a sz6ks6ges m6rt6k6 r6g6szeti felt6r6st. C6lszer6 el6sz6r pr6bafelt6r6st v6gezni, s ennek ismeret6ben megel6z6 r6g6szeti felt6r6st a ter6leten. Ennek finans6roz6sa arra h6r6l, akinek 6r6ke a beavatkoz6s.

A jelen hat6stanulm6ny a k6sz6t6s id6pontj6ban rendelkez6sre 6ll6 adatok alapj6n k6sz6lt. A tervez6si ter6leten id6k6zben el6ker6l6 lel6helyekr6l, a fentebb megnevezett lel6helyen nyilv6ntartott kiterjed6s6nek m6dosul6s6r6l a K6H (Forster Gyula K6zpont) Nyilv6ntart6si Irod6ja vezet k6zhiteles nyilv6ntart6st.

Javasolt a beruh6z6s el6tt a lel6helyekkel val6 6rintetts6gr6l id6ben 6jb6l meggy6z6dni.

/7., Összegzés

A régészeti jelentőségű területek közül a műemlékileg is védett történelmi városmag, az ún. Szentnegyed nyilvántartott, bármilyen beruházás folyna meg kell előznie régészeti feltárásnak! (lőportorony és környezete, nyugati várak, sánc, belső vár északi kert, kastélykert, stb területe.)

A belváros újkori lelőhelyeket rejthet, régészeti érdekű területnek határozható meg –ld. Végardói fejlesztések, Bodroghalász vagy a 37-es úthoz nyúló belterület.

A külterületen a helyi és országos védettségű és a világörökség területét képező Tokaj-Hegyalja vonatkozásában is számolni kell régészeti lelőhelyekkel is.

A fentebb meghatározott javaslatok alapján és a jogszabályok betartása mellett elfogadásra ajánljuk Sárospatak szerkezeti és szabályozási tervét.

Sárospatak, 2014. február 17.

Jósvainé dr. Dankó Katalin
régész

Megjegyzés: A tanulmány nem befejezett! További kutatások eredményei, leltárkönyvek értékelése is beépül a befejezés határidejére, április 7.-re.

1.14.6.2-B. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

KUTATÁSI MELLÉKLET

A 37. számú főút Sárospatak várost elkerülő szakaszának örökségvédelmi hatástanulmánya, 2005.

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Herman Ottó Múzeuma megbízásából 2005 augusztusában elkészítette a 37. számú főút Sárospatak várost elkerülő szakaszának építéséhez kapcsolódó örökségvédelmi hatástanulmányt. A hatástanulmány célja az volt, hogy összegezze az érintett területre, s környezetére vonatkozó és rendelkezésre álló ismereteket és tájékoztassa a Megbízót, továbbá a régészeti szakhatóságot (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, továbbiakban KÖH) arról, hogy a területen található-e régészeti lelőhely. Az örökségvédelmi hatástanulmány két ütemben készül. Ennek oka, hogy a KÖH által elfogadható és a 4/2003. (II. 20.) NKÖM rendeletnek megfelelő örökségvédelmi hatástanulmánynak tartalmaznia kell a régészeti helyszíni szemle eredményeit is. A helyszíni szemlét azonban nagyban befolyásolja a terület növényzeti fedettsége, így annak eredményes elvégzése kizárólag a mezőgazdasági növények betakarítását követő őszi periódusban lehetséges. Mivel jelenleg (2005 augusztusában) nagyrészt mezőgazdasági növényzettel fedett a kérdéses szakasz, ezért nem vizsgálhattuk meg a teljes terület felszíni régészeti jelenségeinek előfordulását. Így az első fázisban a 4/2003. NKÖM rendelet 4. § a-ab bekezdésében előírt adattári, szakirodalmi, térképi adatok ismertetését adjuk, emellett pedig a helyszíni szemle részbeni eredményeit is mellékeljük, ahol annak eredményes elvégzését a növényi fedettség nem akadályozta. A szemle teljes eredményeit ezt követően csatoljuk a jelen adatokhoz.

A kutatandó terület elhelyezkedése

A tervezett, Sárospatak várost délről elkerülő útszakasz kezdete a 37. számú főút xxx km szelvényénél indul déli irányba, a Szemince-hegy melletti kőbányánál elhaladva keresztezi a Sárospatakról Bodrogolaszi irányába vezető 3801. számú utat, s a régi vasúti híd mellett áthalad a Bodrog-folyón. Ezt követően a Csere-dűlőn áthaladva keresztezi a Sárospatakot Apróhomokkal összekötő 3803. számú utat, majd az Apró-homoki-dűlőn haladva keresztezi a Tízöles-úti-csatornát és a Sárospatakot Dorkóval összekötő 3811. számú utat, a Kis-Éri-dűlőn áthaladva pedig a Nagy-Füzes-ért. Végül a Páterhomoki-dűlő alján csatlakozik a Sárospatakot Cigánddal összekötő 3814. számú út jelenlegi tengelyébe. A tervezett elkerülő szakasz teljes hossza 9.200 m.

Az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítése során felhasznált források.

Áttekintettük a Herman Ottó Múzeum és az MNM Rákóczi Múzeuma (Sárospatak) Régészeti Adattárának, az éves kutatási jelentéseinek, továbbá a Régészeti Gyűjteményének az érintett területre vonatkozó adatait. Ezt követően megvizsgáltuk a területet érintő történeti térképes anyagot, valamint a légi felvételeket.

A Herman Ottó Múzeum Régészeti Adattári adatai

A Herman Ottó Múzeum Régészeti Adattárának áttekintése során a kutatandó területre és környezetére az alábbi bejegyzéseket találtuk:

Településnév	Földrajzi név/utcanév	Az objektum jellege	Az objektum kora	A dokumentum regestája
Sárospatak	Apróhomok	település	neolitikum	1955. 10. 31-én Kazacsay Ferencné Apróhomok községbe ment, amikor neolitikus tűzhelyre és edénytöredékekre bukkant. A lelőhely Apróhomok vasútállomástól 4-500 méterre a Sárospatakra vezető úttól DNy-ra lévő gyümölcsös volt. A terület facsemetékkal van beültetve.
Sárospatak	Baksahomok	temető	honfoglaláskor	Egy helyszínrajz, sírrajzok és sírleírások a Sárospatak-Baksahomok leletmentéséről. A lelőhely a Bodrog bal partján található homokbánya. Mire a múzeum értesült a leletekről, néhány sír elpusztult. 1957 őszén Kalicz Nándor 4 honfoglalás kori sírt tárt fel. Minden sírban megtalálták a halott harcos lovának koponyáját és lábcsonkjait. Az előkerült sírokban főleg fegyverek, szabályák, bronz karperec, zablatöredékek, nyílcsúcsok voltak mellékletként.

Sárospatak	Apróhomok-homokbánya	temető	szkítakor	Sárospatak-Apróhomok területén homokbányászás közben urnák kerültek elő. 1968. 05. 29-én Kemenczei Tibor a helyszínre ment. A homokbánya a Sárospatak-Apróhomok közti út bal oldalán fekszik. Ahol ez az út a töltéstől elkanyarodik, a Kossuth Tsz központi majorjával szemben egy tanya előtt dűlőút nyílik. Azon mintegy 300 métert haladva érjük el a homokbányát, egy kis akácerdő szélén. Valószínű, hogy a temető nagy része már évtizedekkel ezelőtt elpusztult a homokbányászaskor. A most előkerült szkíta korból származó urnák az utolsó sírok lehetnek.
Sárospatak	Dél-homokbánya	település	őskor	Jelentés a Sárospatak-Dél fedőnevű homokbánya területének megelőző régészeti állapotfelméréséről. A vizsgálandó terület Sárospataktól délre 5 km-re, Apróhomok település szélén található, a Bodrog K-i oldalán, attól 2 km-re. A tervezett bányaterületet É-on a Csingi-tanya, Vas-tanya, Hódi-tanya, D-en a Falka-tanya, Ny-on a Nagy-tanya határolja. A felszínt É-D-i irányban, 96-97 méteres magassági vonalakon húzódó lapos homokhátak, köztük 2-3 méterrel alacsonyabban található mélyedések tagolják. A helyszíni szemlét Pusztai Tamás és Fischl Klára 2000. 04. 09-én végezték el. A

				bejárás során a leendő bányaterület K-i felében őskori kerámiatöredékeket találtak. Az elhagyott homokgödrök egyikében egy őrlőkő kisméretű töredéke került elő.
--	--	--	--	--

A Herman Ottó Múzeum éves jelentéseinek adatai

Település Dűlőnév	Korszak	A lelőhely jellege	A kutatás éve Kutató
Sárospatak Baksahalom	honfoglaláskor	temető	1957. Kalicz Nándor
Sárospatak	késő bronzkor	szórvány	1983. Hellebrandt Magdolna

A Herman Ottó Múzeum Régészeti Gyűjteményének adatai

Település	Földrajzi név	Leltárkönyv	Leltári szám	Ásató, idő	Kutatás, ajándékozás éve
Sárospatak	Apróhomok	IX./2	73.13.1.	Kemenczei Tibor, 1968	1968
Sárospatak		XV./2	84.25.1.- 84.25.39.	gyűjtés, Hellebrandt Magdolna, 1983	1983

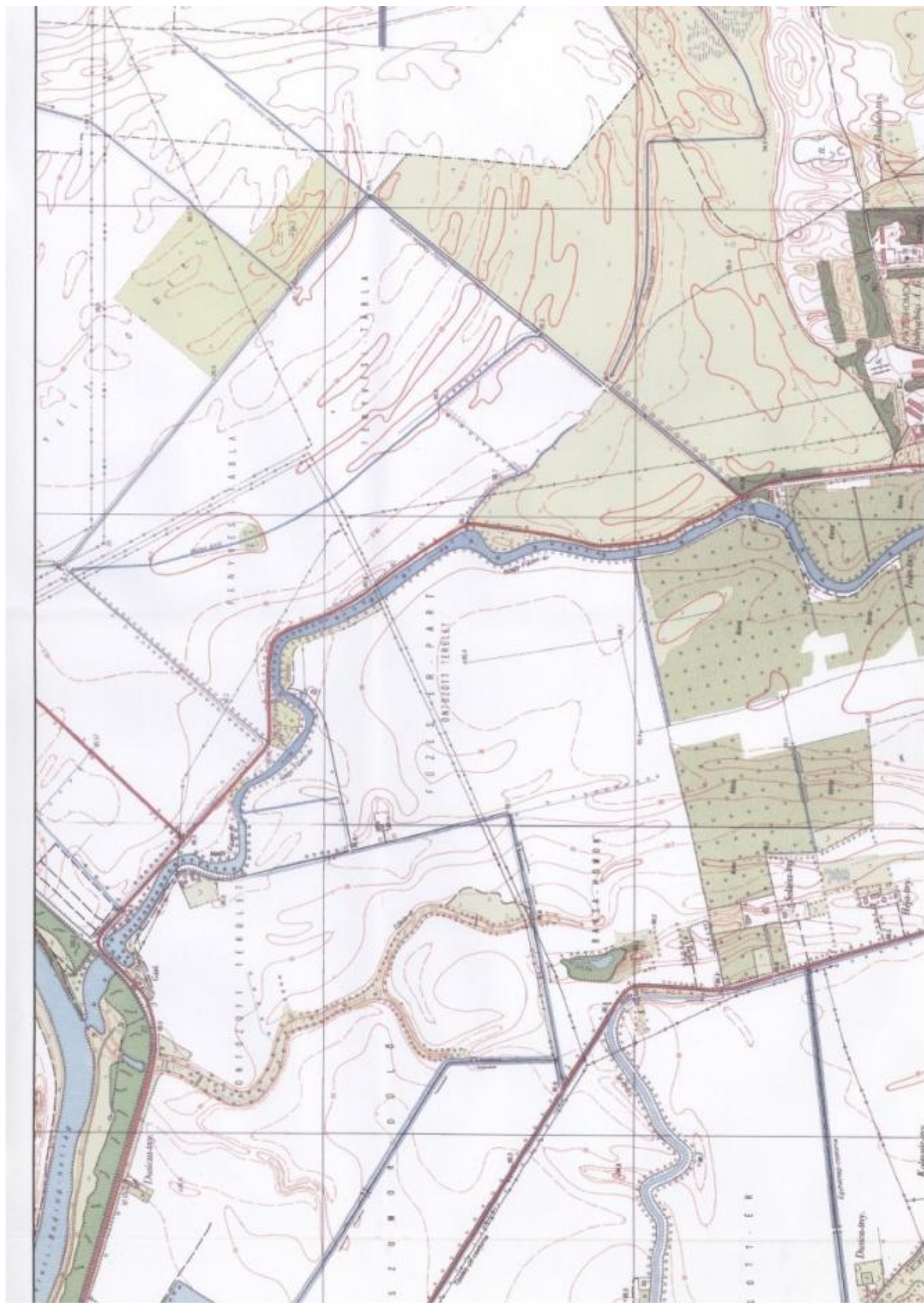
A kutatandó terület természetföldrajzi leírása

A vizsgált terület tájtagolódás szempontjából nézve a Nagyalföld Felső-Tisza síkságának bodrogi részének a Karcsamellékén fekszik, annak is a keleti részén. Vízföldrajzilag a vizsgált szakasz helyszínét a Bodrog folyó jelenlegi és régi, kanyargós medrei, illetve a régen beletorkolló patakok (Nagy-Füzes-ér, Tökés-ér, Kengyel-tó) alakítják. Ez kihat a talajföldrajzra is, hiszen a tervezett elkerülő útszakasz Bodrogtól délre eső részén háromfajta talajtípus is található. A mélyebben (96 méter tengerszintfeletti magasság alatt) fekvő részeken a folyók és patakok ártereiben, a romtalajok csoportjába tartozó nyers öntéstalaj található. Ezzel szemben a magasabban (96 méter tengerszintfeletti magasság felett) fekvő, ármentes területeken, a vízhatású talajok kategóriájába

sorolható öntés réti talaj található, amelyre több helyen futóhomok is lerakódott. A futóhomok által alkotott gerincek észak-déli irányúak, amelyek kisebb mélyedések tagolnak. A magasabban fekvő területek mindig is alkalmasak voltak a történelem folyamán az emberi megtelepedésre. A Bodrogtól északra fekvő területen az öntés réti talaj mellett a Szemince-hegyet kőzetét részben takaró agyagbemosódásos barna erdőtalaj is megtalálható. A hegy és környéke szintén alkalmas emberi megtelepedésre.

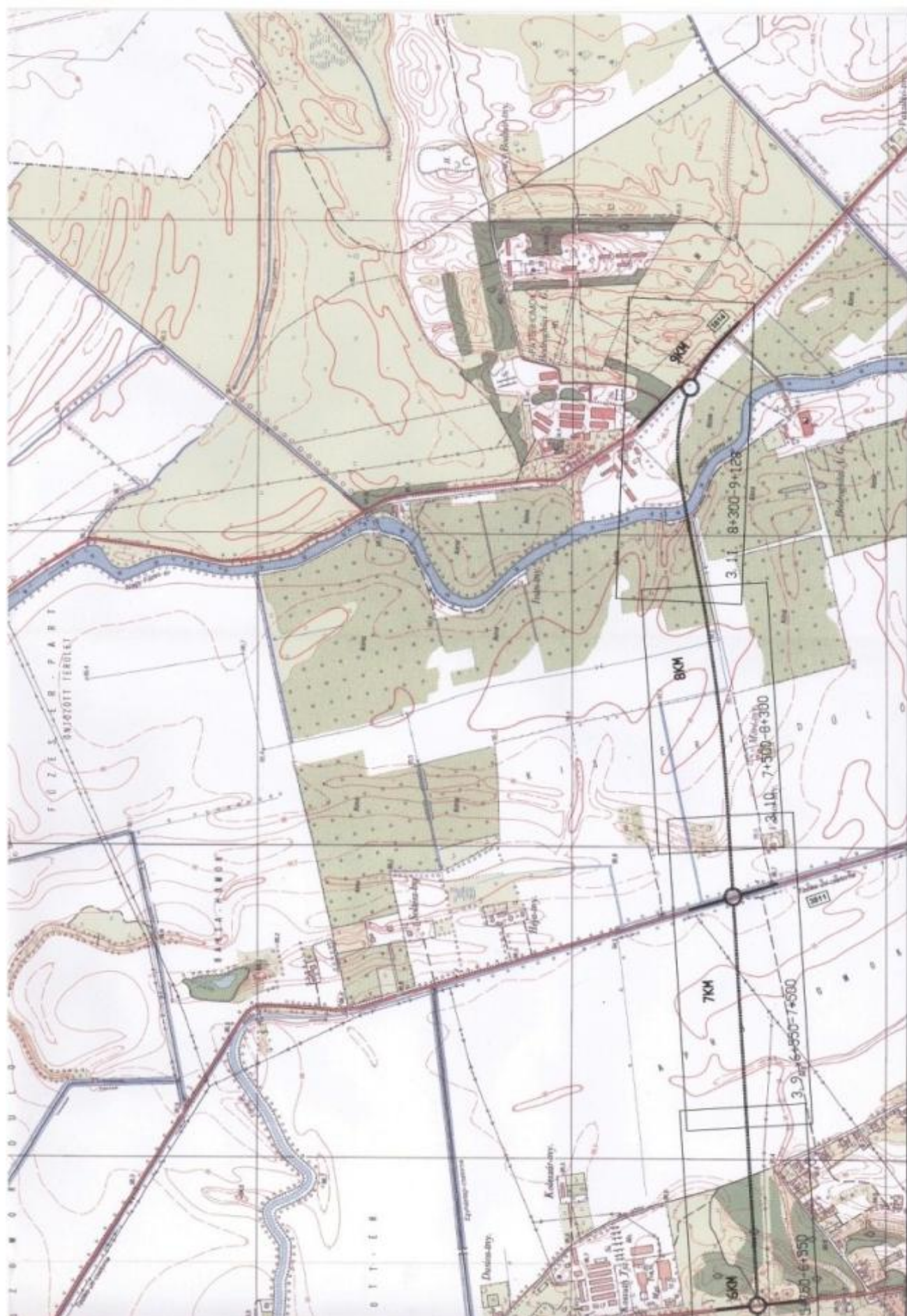

PENNY ÁRUHÁZ LÉTESÍTÉSÉHEZ

Sárospatak, 2008

A kutatandó terület elhelyezkedése

A tervezett beruházás Sárospatak északi belterületén (hrsz.: 1873 és 1875), a Wesselényi úton (1. kép), a 37. számú főút Sárospatak–makkoshotycai körforgalmától délkeletre, mintegy 400 méterre található, és összterülete 4.842 m².

Összegzés

Az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítése során a jelen kutatás a vizsgálandó területen nem határozott meg olyan régészeti lelőhelyet, amelyet a tervezett beruházás közvetlenül érintene.

Mivel azonban a tervezett beruházás az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítésekor nagyobb részben fedett volt, valamint a geomorfológiai adatok révén feltételezhető régészeti lelőhely előkerülése, így a régészeti örökség hatékony védelme érdekében a földmunkák kezdeti fázisa kizárólag folyamatos régészeti szakfelügyelet mellett folytatható. Ez alapján a földmunkák által megbolygatott területeken régészeti szakfelügyeletet kell tartani, amely során új, eddig nem ismert régészeti lelőhelyek kerülhetnek elő.

1. kép: A vizsgált terület helyrajzi számos térképe

2. kép: A vizsgált terület elhelyezkedése az I. katonai felmérésen

3. kép: A vizsgált terület elhelyezkedése a II. katonai felmérésen

4. kép: A vizsgált terület a FÖMI által készített légifelvételen

Sárospatak-Egészség ház

Sárospatak-Végárdó

2008.

A Borsod–Abaúj–Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság, mint Megbízott Sárospatak Város Polgármesteri Hivatala (3950 Sárospatak, Kossuth Lajos utca 44.), mint Megbízó megbízásából 2008 októberében elkészítette a Sárospatak Egészség ház bővítésére és a Herczeg Ferenc út nyomvonalának kereteire vonatkozó örökségvédelmi hatástanulmányát.

A két tervezett beruházás helye Sárospatak közigazgatási belterületén található, amelynek pontos helyét a Megbízó által megküldött helyrajzi számos térkép mutatja. Az egyik a Comenius, Táncsics Mihály, József Attila és Eötvös József utcák által határolt, kb. 7,8 hektár nagyságú terület (1. kép), amely az Egészség ház bővítésével kapcsolatos, míg a másik a Herczeg Ferenc, Szabó József, Virág utcák és a Harsányi Zsolt köz által határolt, kb. 5,4 hektár nagyságú terület (2. kép), amely a Herczeg Ferenc út nyomvonalának kereteire vonatkozik.

Az adattári, a szakirodalmi, térképészeti adatok, valamint a régészeti helyszíni szemle eredménye alapján régészeti jelenségek nem észlelhetők a Sárospatak közigazgatási belterületén található, a Comenius, Táncsics Mihály, József Attila és Eötvös József utcák által határolt (9. kép), illetve a Herczeg Ferenc, Szabó József, Virág utcák és a Harsányi Zsolt köz által határolt területeken (10. kép). Azonban az érintett területek fedettsége és kedvező geomorfológiai helyzetük miatt nem zárható ki teljesen újabb régészeti lelőhely előkerülése, ezért „A kulturális örökség védelméről” szóló 2001. évi LXIV. törvény értelmében a beruházás által érintett területeken, a beruházáshoz kapcsolódó földmunkákat, csak régészeti szakfelügyelet mellett lehet végezni.

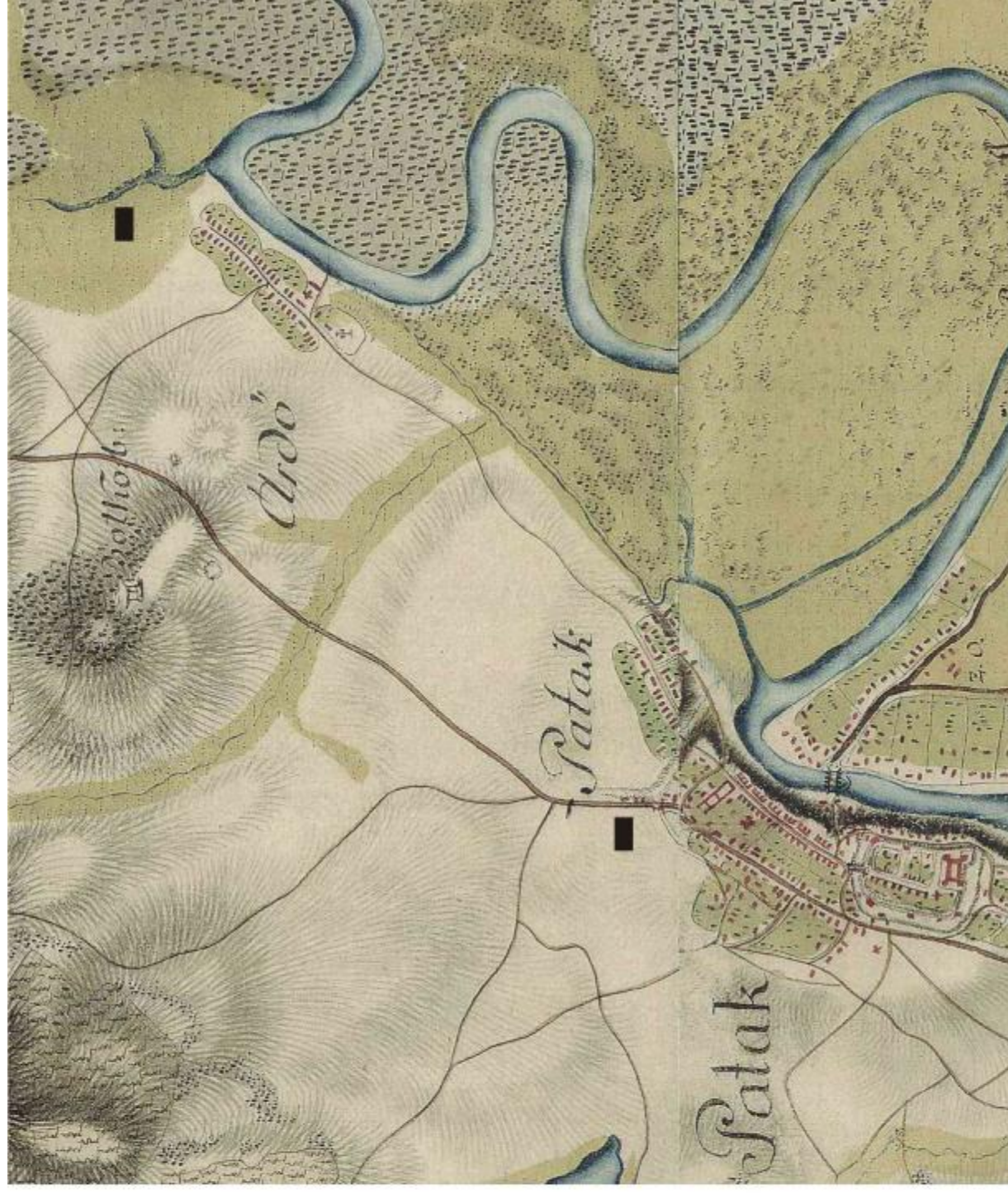
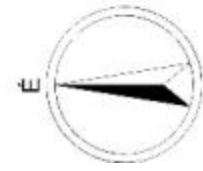
Mindezek alapján, valamint a KÖH Észak-Magyarországi Irodája vonatkozó előírásai/gyakorlata alapján azt javasoljuk, hogy a beruházás során érintett területeknél a humuszréteg eltávolítása előtt a Beruházó rendelje meg a régészeti szakfelügyeletet a területileg illetékes Borsod–Abaúj–Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóságától. A humuszolás során és a lehumuszolt felszín régész szakember által elvégzett szemléje egyértelműen eldönti, hogy van(nak)-e régészeti lelőhely(ek) a területeken, és szükséges-e bármilyen régészeti beavatkozás. Amennyiben nem, a kivitelezés nem igényel újabb régészeti felügyeletet.

Amennyiben a beruházás során új régészeti lelőhely kerülne napvilágra, úgy a beruházás által érintett rész(ek)e)t, a máltai konvenció útmutatásainak és a „A kulturális örökség védelméről” szóló 2001. évi LXIV. törvény értelmében – a KÖH Észak-Magyarországi Iroda által megadott mértékű, megfelelő védőterület meghagyásával – ki kell hagyni, vagy ha ez nem lehetséges, akkor a régészeti jelenségek által érintett területeken teljes körű megelőző feltárás végzése szükséges.

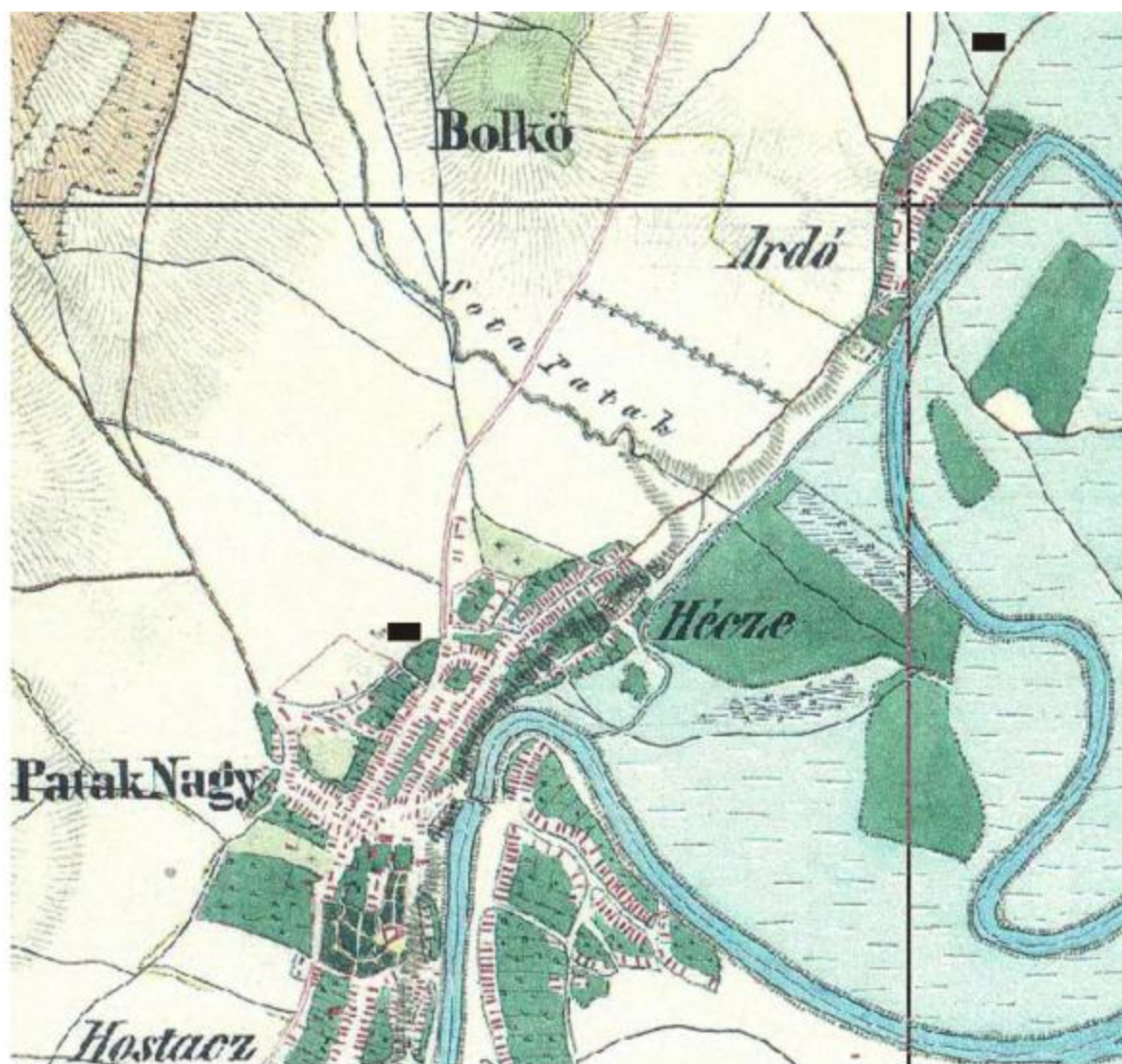
A megelőző feltárás szükségessége esetén – ha a beruházás bekerülési összege meghaladja a nettó 0,5 milliárd forintos értékhatárt – az oktatási és kulturális miniszter 21/2007. (III. 26.) OKM rendelete „A régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálójának anyagi elismerésének” részletes szabályairól szóló 18/2001 (X. 18.) mérvadó.

1. kép: A Comenius, a Táncsics Mihály, a József Attila és az Eötvös József utcák által határolt terület helyrajzi számos térképe

3. kép: A vizsgált területek az I. katonai felmérésen

4. kép: A vizsgált területek a II. katonai felmérésen

Sárospatak-Végardó fürdő fejlesztése
2009.

A kutatandó területek elhelyezkedése

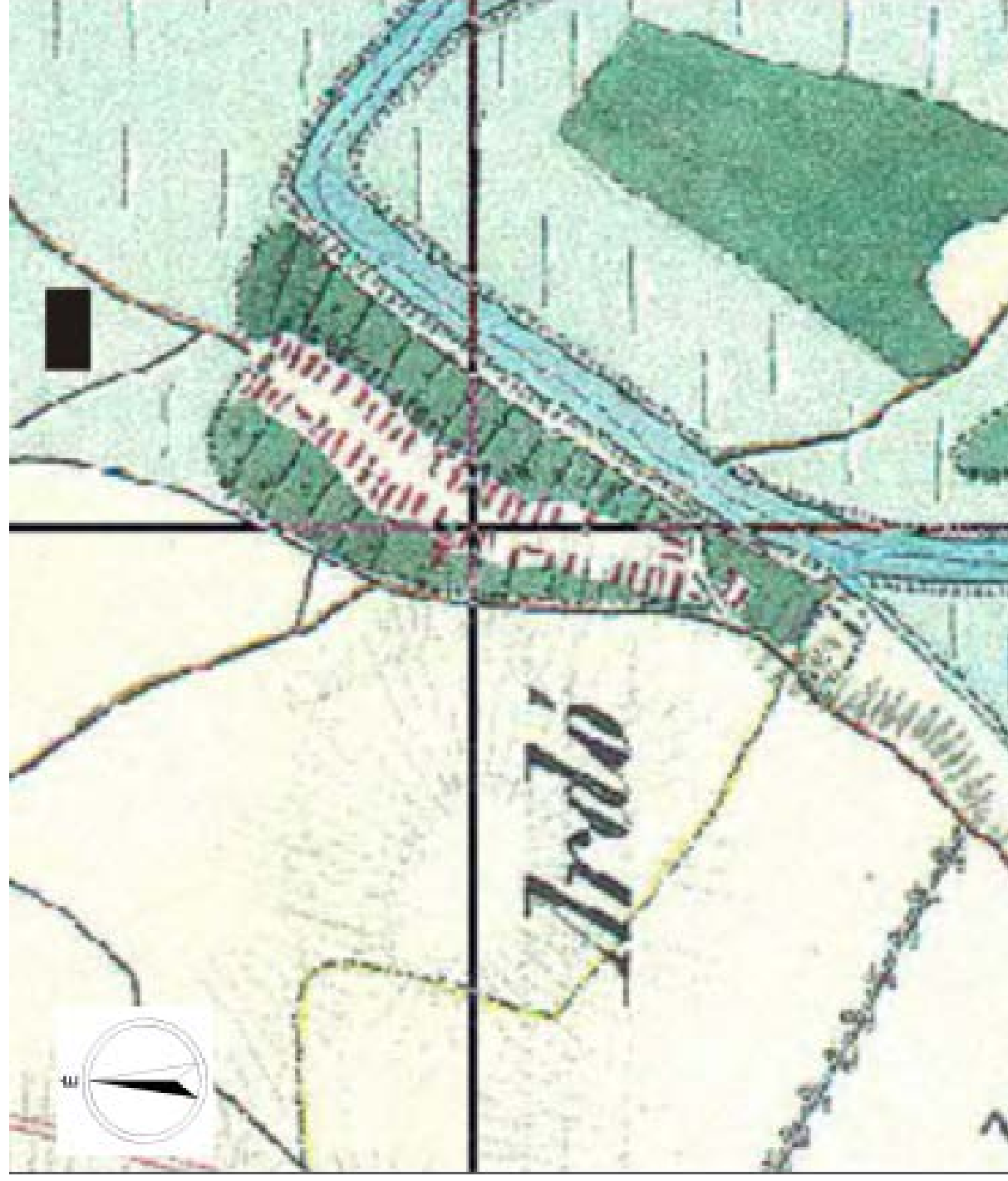
Az örökségvédelmi hatástanulmány elkészítése során megvizsgáltuk Sárospatak Város Végardó fürdő fejlesztésre szánt területét, a 1121; 1527; 1549; 1566-1567; 1584; 1628-1635; 1733-1735 hrsz-ú területeket, valamint ezek közvetlen környezetét.

ÖSSZEGZÉS

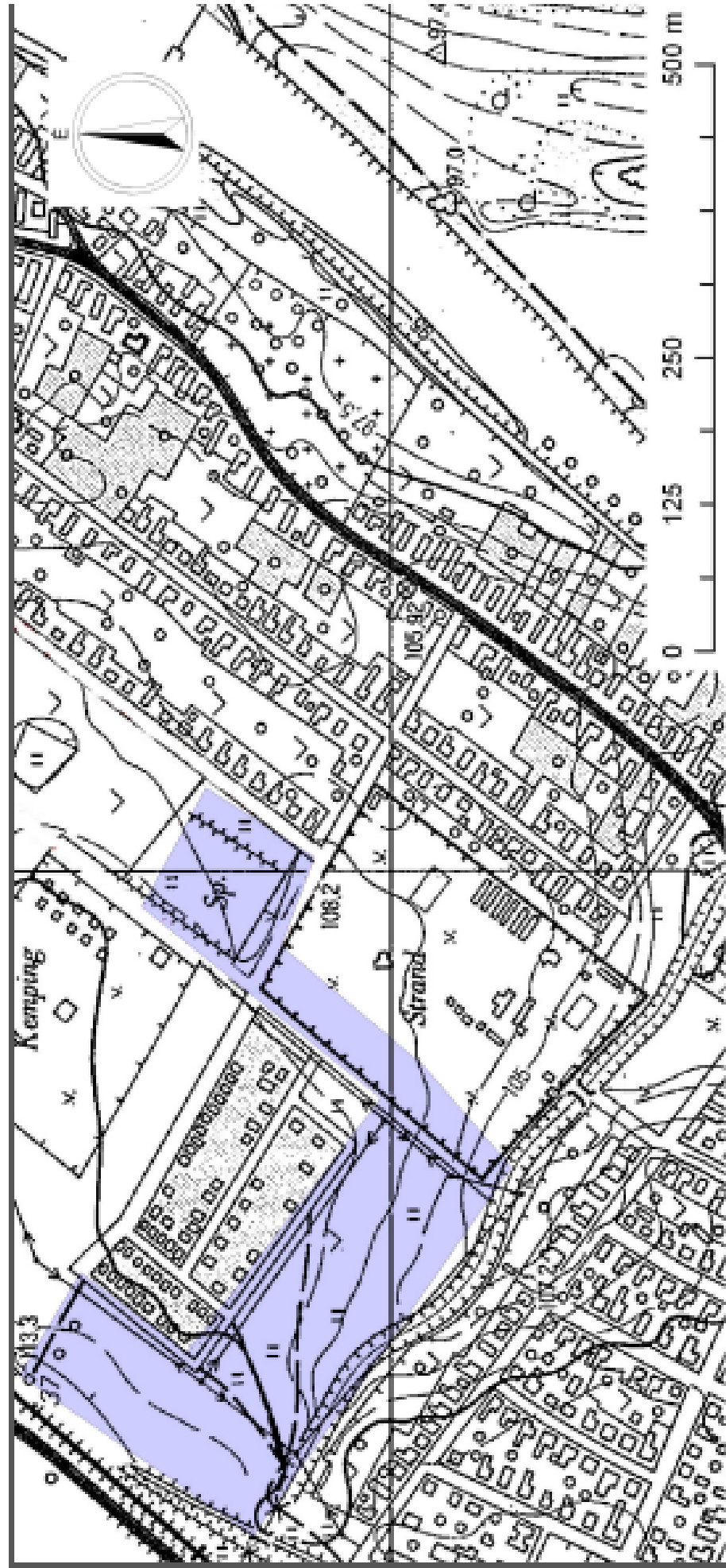
A fentiekben felsoroltuk Sárospatak Végardó fürdő fejlesztési területére vonatkozó jelenlegi régészeti ismereteinket az eddigi kutatási eredményeink alapján. A tervezett módosítások által meghatározott kutatási terület az alábbi módon érinti a régészeti érdekű területet.

A régészeti bejárás alapján a vizsgált terület geomorfológiailag régészeti érdekű terület, amely régészeti lelőhely meglétére utal. Ennek védelme érdekében, a terület egészén az elsődleges földmunkákat, tereprendezéseket csak régészeti megfigyelés mellett javasoljuk elvégezni.

A régészeti megfigyelésre a 2001. évi LXIV. törvény erre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

3. ábra: A kutatási terület a II. katonai felmérés georeferált térképlapjára vetítve

5. ábra: A módosítással érintett régészeti érdekű terület, ahol régészeti megfigyelésre van szükség

1.14.6.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Sárospatak városa – története, kultúr-, iskola-, egyháztörténete - nagy jelentőségű a kora középkortól (vagy talán a népvándorlás korától) kezdve, egészen napjainkig. Patak (terra Potok a Tolcsva pataktól a Sátorhegyig) egy észak-déli hadi útra felfűzött terület egység a kezdetektől, amibe keletről egy fontos csatlakozó vonal (-ra fűzött másik entitás: a Bodrogköz) torkollik. A „T” csomópont végig követhető a népvándorlástól. Annak keleti „szára” a gázlón (a későbbi fa, majd köhídon) kapcsolódik az észak-déli „talpához”, ami napjainkig egyre nyugatabbra tolódott. Ez a szár Bodrogolaszi felől Újhely felé vezetett mindig is, (a középkorban Via Magnának hívták) és a mai – Bodroghalásznál Illyés Gyula, Hustácnál Szent József; a Belvárosonál Szent Erzsébet és Kossuth, Hécénél Dobó utcákon, majd tovább Végárdó felé Borsi és Széchenyi István utcákon haladt. Ez a vonal az újkorban – a Perényiek várépítésének idején - nyugatabbra tolódott a mai Rákóczi utca – Kazinczy utca vonalára. A XIX. század végén megérkezett a vasútépítés még nyugatabbra tolva a közlekedési lineát. A XX. század '50-es éveiben megépítették a 37. számú főutat, ami a települések nagy részét kikerüli, így gyorsítja a közúti forgalmat, kevesebb problémát és balesetet okoz, azonban el is tereli utunkat és figyelmünket egyéb fontosságokról. Ez a méginkább nyugatra eső közlekedési út igazából hadászati célból épült: a tankok gyors felvonulása érdekében (Moszkva-Kijev irányából Budapest-Bécs felé). Napjainkban – most már a motorizáció gondjait megoldandó – ezt a lineát 2x2 pályára szeretné dúsítani minden térségben lakó és tevékenykedő természetes és jogi személy. Ennek a gondolkodásnak az alapja a józan pragmatizmus, példája pedig Felsőzsolcáig vezető (s onnan a tervek szerint Kassa felé tovább haladó) autópályára rácsatlakozó 37-es út Hernád folyóig húzódó már megépült 2x2 sávós autópálya. További nyugati irányba húzódást a hegyek tesznek lehetetlenné.

Ahogy a közlekedés, úgy a kultúra is a fent említett „T csomóponton” terjedt, azok ágainak területein szemlélhető. Tolcsva és Bodrogolaszi felől valaha érkezhettek Visegrád és Esztergom felől a magyar (s azon keresztül az itáliai és germán) középkori kultúra, észak felől – az abaúji központból – Kassáról a felvidéki (s azon keresztül a Krakkói) szellemi és lelki élet eszmény. A keleti ág kitüntetett szerepű, nemcsak a népvándorlás korában.

A Zemplén keleti szélénél fekvő Patak (Terra Potok; „az egész föld – tota terra”) I. András óta királyi erdőbirtok (lásd Végárdó helymegnevezés) és szálláshely volt. A terület a „Káros-Karcsa-Patak” nagy jelentőségek – kelet-nyugati 9-13. sz-i vonulat legnyugatibb pontja. Míg Karoson a IX. századi nagyfejedelmi sírleletek szemlélhetőek (s az ilyen minőségű jelenlét 30 évre tehető), addig Karcsán és Patakon rotundák épültek, s az így megszentelt helyek (eltérő módon) fejlődtek. A leghosszabb életű a „hármaskörből” Patak lett, egész egyszerűen azért, mert királyi erdőbirtokká vált, s mert közepe a Bodrog partján a gázlónál egy relatív magaspontra figyelőhely lehetett. A népvándorláskor Ketel vitéz nemzetségéé (melyből Koppány származott) lett, kik később a Kincstárral ezt a területet Komáromra és Somogyvárra cserélték. I. és II. András királyok tették naggyá a kezdeteknél.

I. András kijevei származású felesége kedvesebbnek gondolta Patakot Esztergomnál, térbelisége okán. Patak közvetlen királyi birtokká vált, plébánosa Esztergomhoz tartozott (Détszy kutatásai szerint különös, magas rangú plébánosai is voltak a településnek, mint pl. IV. (Kun) László tejtetvére, néhány esztergomi érsek testvére ill. unokaöccse).

II. András király és neje - meráni Gertrúd várandóssága idején - Leleszről Patakra érkeztek. Az itteni királyi központban született Árpádházi Szent Erzsébet a keresztény világ szeretett és nagy tiszteletű női szentje. Erzsébet a pataki rotundában lett megkeresztelve és életének első hónapjait minden bizonnyal az itteni korai castellumban tölthette. A királyi udvarház eltűnt (régészeti kutatás még nem kereste), a rotunda a 17. századig működött (talán keresztelőkápolnává vált), alapfalait az 1965-70-es ásatás megtalálta.

A királyi kápolna soha nem vált plébániatemplommá, azonban tőle északra az akkori domboldalon megépülhetett az első hosszahajós városi templom. Egyes történészek egy háromhajós bazilikális elrendezésű román kori templomot tételeznek a 13. sz.-ból, mások a 14. század közepi kora-gótikus plébániatemplomot tartják a megszentelt hely további dúsulásának. Ez a templom a rotundát is magában foglaló, mintegy 55 m átmérőjű cinteremfal közepére épült.

Már a középkorban iskola-várossá vált Patak. Az első plébániatemplomtól nyugatra a XX. sz. '60-as éveinek ásatásai megtalálták az iskola épületét. Az iskolakönyvek szerint a diákok nagy része Krakkóban és Padovában folytatta tanulmányait.

A kora középkori város északi szélén megtelepedtek a ferencesek, majd a klarisszák, déli oldalán pedig a domonkosok. (Később Darnón a premonstreiek, a város közepén pedig a trinitáriusok, majd a jezsuiták.) A Klarisszáktól északra megépül a város első ispotálya.

A középkori vár (terra Potok új helyén) Újhelyen épült – némely történész szerint román kori templom is. A Pálócziak azonban újra Patak központjához közel Hécén építkeztek a 15. sz. derekán. Castellumuk a Szél-dombon – jól védhető helyen – épült, majd az idők során megerősített falakkal és bástyákkal várrá alakult. A XVI. század első harmadában azonban megsemmisült.

A folyó jobb partján húzódó történelmi városmag a 15. századtól várfallal és száraz árokkal volt védett. Azt megelőzően temploma az ún. felvidéki orsós terek mintájára a tér közepén állt. (Erre utal - többek közt - a Béla király tér déli oldalán lévő sarki ház /hrsz. 378./ pinceszinti alaprajza – Kormos Gyula egri építész közlése.) A Pálócziak - Perényiek építkezése a várfal részévé tették az r.k. templomot, ezzel félbe vágva az „orsót”. A Perényiek már az új helvét hitet vallották, így a csarnoktemplom átalakításánál már az új liturgia szerinti centrális térben gondolkodtak. A templomot déli bejáratral, oratóriummal, középen Úr asztalával, északon a várfalon, nyugaton, délen és keleten pedig konzolosan elhelyezett karzattal látták el. Ekkor a cinterem falára campanile-szerű harangtorony épül.

A ferencesek – kik a Kárpát-medencében nagy számban a megújított hitet vallották, igehirdetésükkel protestánsokká váltak. Itt Patakon templomuk és territóriumuk a későbbi Collegium fundusává vált. A birtokos családok is az új hitet képviselték, így a Dobók, Lórántffyak és Rákócziak lettek donátorai a Református Nagykollégiumnak (Collegium), melynek kisugárzása Heidelbergig, Göttingáig és Genfig szemlélhető.

I. Rákóczi György – a későbbi erdélyi fejedelem – hadászati és reprezentációs központtá építi át székhelyét. Nagy jelentőségű ágyúöntő műhelyt létesít. A morvaországi csata után jelentős számú habán kézműves népséget hív meg udvarába – szabad vallásgyakorlás biztosításával. A Belvárostól északra a Kollégium és a Szél-domb között kerül kialakításra a „Habán-telep”. Lórántffy Zsuzsanna a Kollégiumot patronálja, s tudós tanárokat hív (mint pl. Johannes Amos Comenius – nagyapja Szögi János – a csehnek mondott magyar rektort).

A Wesselényi-Nádasdy összeesküvés után a protestánsokat kiűzik a városból. Stahremberg kapitány a vártemplomot löporraktárrá változtatja, a városkapukat befalaztatja, s a templomon üt új kapukat, ahol ellenőrzi a külső várba betérő forgalmat. Ezután a kincstár ide telepíti a jezsuitákat és ők kezdenek misézni a vártemplom többször átalakított hajóiban.

II. József őket is elűzi, s a templom újra plébániatemplommá válik. Ekkor az oratóriumot megmagasítják, barokkos fedéssel látják azt el, ezzel párhuzamosan a campanilét lebontják. A templomot újraboltozzák barokk stílusban, a nyugati oldalon nehézkes barokk orgonakarzat épül, s ide kerül egy új barokk orgona is. A főhajó szentélyébe a budai Karmelita templomból ideszerezik a

barokk főoltárt, az utca másik feléről – a Trinitárius templomból – pedig a Fekete Madonna főoltár és a Szent Anna mellékoltár kerül az új titulusú (Szeplőtelen fogantatás) plébániatemplomba.

A XVIII. - XIX. század fordulóján megépül – a korábbi fatemplom mellett – az új református templom barokk stílusban. Két évtized múlva tornya is épülhet. A Kollégium új épületei Vay József főgondnok intenciói szerint valószínűleg Kun János miskolci építőmester tervei alapján készült. Az ősi református temető művelése megszűnik, az új északkeletre húzódik. A felhagyott temető és az attól északra és nyugatra eső terület lesz a későbbi iskolakert, ahol a XX. század elején az angol és a humán internátusok megépülnek. Előbbit Schulek János, utóbbit Medgyaszay István tervezték.

A XIX. század végén és a XX. század elején ún. professzor-villák épülnek az iskolakerttől északra a Kazinczy utca két oldalán. Lechner Lajos és Varga László jegyzik a református tanítóképző iskola épületeinek 1913-as terveit. Az ONCSA internátust Rácz György építész tervezte 1939-ben.

A város belterületének telkenkénti vizsgálatát irodánk kilenc területegységre bontotta:

1. Óváros
2. Héce
3. Belváros
4. Dél-nyugat
5. Hustác (és Bodroghalász)
6. Kispatak
7. Végardó
8. Iparterület
9. Peremváros

A legtöbb műemlék természetesen az Óvárosban van, a Belváros, Héce és környéke, valamint Hustác már kevesebb műemlékkel dicsekedhet. Bodroghalász és Végardó református és görögkatolikus templomai (utóbbi görögkatolikus parókiája) jelentik ezen területegységeknél a kizárólagos műemléki védettséget. Kispatakon 1 népi lakóház műemlék. részletes kimunkálásukat lásd alább.

A településszerkezet elsődleges osztását a Bodrog folyó adja Nagypatak és Kispatak területre.

Nagypatak további nyolc egységre bontásánál a prioritást az ösiség adta.

Az Óváros a Bodrog és az újkori főutca közt terül el az Arad utcától északra, a Szemere utcától délre.

Héce területét a Szemere utca, Kazinczy utca, Határ utca és a Bodrog öleli.

A (-z újkori) Belvárost keletről a Rákóczi és Kazinczy utcák, nyugatról a vasút, délről az Erdélyi János utca határolja.

A Dél-nyugati terület egység jellemzően újkori és legújabb kori képződmény, kertvárosi területekkel, kockaházakkal és lakóteleppel. Keleti lehatárolása a Rákóczi utca – Illyés Gyula utca, északi lehatárolása az Erdélyi János utca, míg nyugati oldala a MÁV területe és a régi kisvasúti sín volt nyomvonala.

A Hustác-Bodroghalász terület észak-nyugaton szintén fogad egy kisebb lakótelepi zárványt a régi zsidó temető mellett, valamint itt van az árpád-vezér Gimnázium és a Medgyaszay Szakközépiskola is. A terület észak-keleti része az Arad utca és Bodrog folyó közt (a valamikori „Hóstác” = Hochstadt = „déli Hustác”). 1953-ban csatolták Sárospatakhoz Bodroghalászt, mely református népességű településnek közepe a templom, keleti oldala a Bodrog, nyugati lehatárolása a Bodrogolasziba vezető út, északi oldalon pedig a Hustáchoz tapad.

Végardó északról övezi a várost, annak is az általunk Hécének nevezett (és a Szél-domb köré szervezett) területegységét. A két terület közt a Határ utca beszédes név. Keletről a Bodrog, nyugatról a vasút és a 37-es út, északról pedig külterületi egységek övezik.

Az iparterület a vasút, a 37-es út és a 37-es útról bejövő Wesselényi Miklós utca határolja.

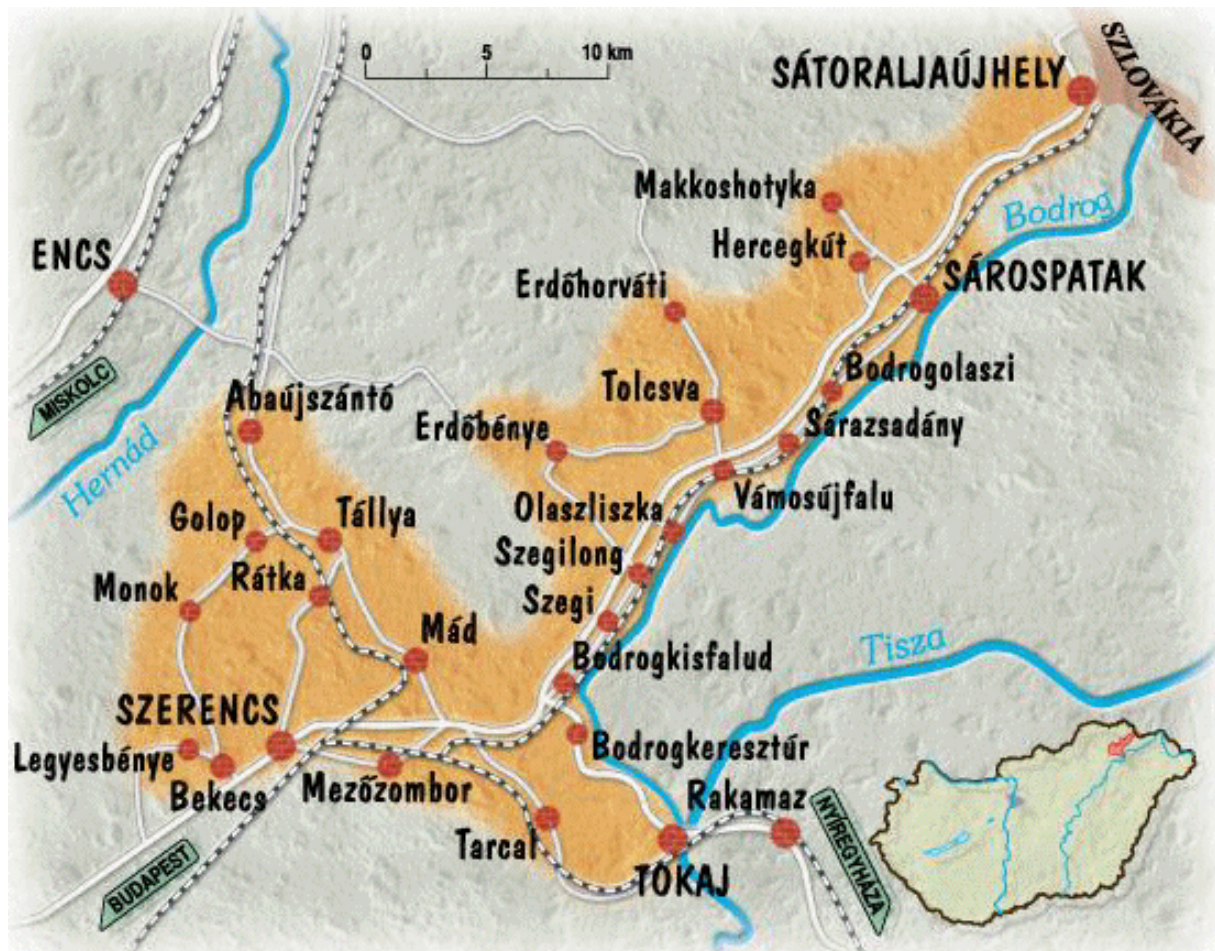
Peremvárosnak neveztük a Wesselényi utca másik oldalától dél-nyugatra fekvő területet, amit dél-keletről a vasút, északról pedig a 37-es út határol.

A területhasználat a fenti leírásból jól követhető: az Ó- és Belvárosban találhatóak a városi közigazgatási, oktatási, ellátási, szolgáltatási központi funkciók. Kispatakon, Végardón, Bodroghalászon, Hustácon, Dél-Nyugaton (a kertvárosi és lakótelepi részeken) valamint a Héce városrészben elsősorban lakófunkciók találhatóak. Az Iparterület szinte kizárólag gazdasági, kereskedelmi és ipari funkciókkal ellátott, míg a Peremvárosi résznél vegyesen ipari-gazdasági-kereskedelmi és lakó funkciók vegyesen találhatóak.

1.14.6.4. Világörökségi terület és világörökségi várományos terület

A Tokaj – Hegyalja világörökségi területhez jelenleg a Rákóczi pince tartozik, ami a külső vár területén elhelyezkedő 174. hrsz-ú telekről megközelíthető. A Rákóczi a pince a tájképi kert alatt húzódik, igen sok pinceággal, más-más magassági elrendezésben.

A Tokaj-Hegyalja világörökségi területnek javasolt szellemi-lelki központja lehetne Sárospatak (Az Óváros erre kiválóan alkalmas).

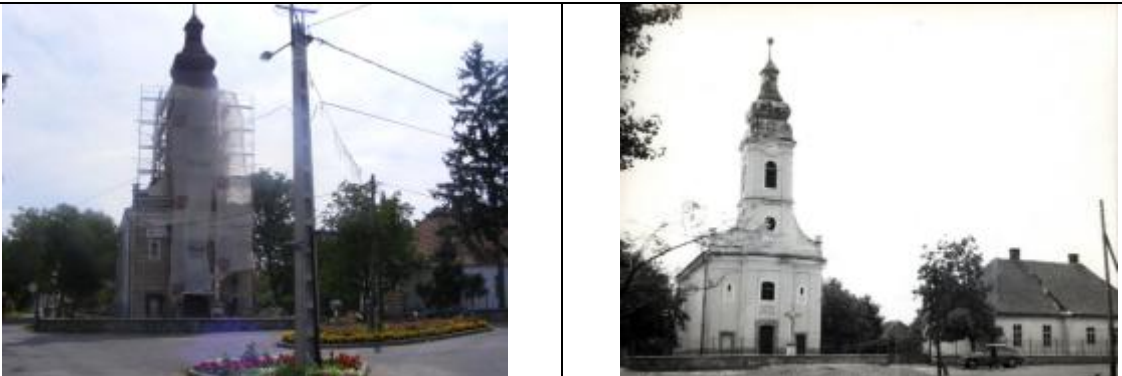

Fenti térkép ábrázolja a Tokaj Történelmi Borvidék és Kultúrtáj Világörökség és várományos területeit is tartalmazza.

1.14.6.5. Műemlék, műemlékegyüttes

TELKENKÉNTI MŰEMLÉK KIMUTATÁS

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1381	1245/1	Végardó, Széchenyi utca 8.	Görögkat. paplak
Leírás: Késő barokk, XIX. sz. eleje. Átépitve.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1380	1247	Végardó, Széchenyi utca 10.	Görögkat. templom
Leírás: Copf, 1800. körül.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1342	169	Szent Erzsébet utca	Vár
Vár részei: müemlék I. 1342 [18069] ún. Perényi szárny; I. 1342 [18071] olaszbástya; I. 1342 [18070] ún. Lórántffy-szárny; I. 1342 [18068] lakótorony; I. 1342 [3098] Rákóczi vár			
Leírás: Várkastély, ma Rákóczi-Múzeum. Lakótorony, ún. Vöröstorony, 15. sz. vége; átalakítva reneszánsz stílusban 1540 körül, legfelső szintje 1656-1657. Várkastély, késő reneszánsz, 1540-1542, 1563; kiépítve a 17. sz.-ban, átalakítva a 18. sz.-ban. A lakótorony körül olaszbástya, 16-17. sz. Kastélypark, Henri Cavet 1826. évi angolkert terve alapján 1826-ban telepítve. A kert körül a városfal K-i, Dny-i városfalszakasza és földsánc.			
Műemlék: I.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1347	172/2	Szent Erzsébet u. 30.	Múzeum
Leírás: Múzsák Múzeuma, volt (Borostyán) szálloda – átalakítás: Makovecz Imre, korábban trinitárius kolostor, kora barokk, 17. sz. közepe. Átalakítva kolostor céljára a 18. sz. első harmadában. Udvarától észak-nyugatra a szomszédos telken az egykori lőportorony, nemrég mosoda, 17. sz. telkének Ny-i határán a Ny-i városfal vonulat és földsánc, 17. sz.			
Műemlék: I.			
			

lőportorony (hrsz. 176)

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1346	177.	Szent Erzsébet u. 26.	Lakóház
Leírás: Kora barokk lakóház, 17. sz. –i eredetű. Átalakítva.			
Műemlék: III.			
		 	
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1345	178.	Szent Erzsébet u. 22-24.	Lakóházak

Leírás: a 24. sz. alatti lakóház, feltehetően 17. sz.-i eredetű, klasszicista, 1820 körül.

Műemlék: III.

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
9369	1790	Rákóczi u.2.	Tornacsarnok, kert

Leírás: 1910 körül épült.

Műemlék: III.

	
---	--

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1343	184	Szent Erzsébet tér 14.	múzeum, volt iskola
Leírás: Képtár, kora barokk épület - 17. sz., átalakítva 1833-ban.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1361	2	Szent József u. 2.	lakóház
Leírás: Lakóház, klasszicizáló, 1809.			
Műemlék: III.			
		 	

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1358	325	Rákóczi u. 24.	lakóház
Leírás: Lakóház, copf, 1780 körül.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1357	326	Rákóczi u. 22.	lakóház
Leírás: Lakóház, (ún. Zsarnay-ház) klasszicizáló, eklektikus, 1840 körül.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1360	331	Rákóczi u. 14.	lakóház
Leírás: Lakóház, klasszicista, 1830 körül.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1356	332	Rákóczi u. 12.	lakóház
Leírás: Lakóház, barokk eredetű. Mai alakjában eklektikus, 1850 körül.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1338	3366	Bodroghalász, Béke köz 2.	ref. templom

Leírás: Református templom, késő barokk, 1826. Átépitve 1872-ben. Berendezés: szószék, stallum, copf, 1800 körül (a régi fatemplomból áthozva).

Műemlék: III.

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1334	343	Comenius u. 3.	lakóház

Leírás: Lakóház, ún. Vay-ház, klasszicista, 1820 körül.

Műemlék: III.

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1355	345	Rákóczi u. 6.	napközi/zeneiskola

Leírás: Napközi otthon/zeneiskola, késő barokk, 19. sz. eleje.

Műemlék: III.

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1355	349/1	Szent Erzsébet tér	r.k. templom
Leírás: Római katolikus templom, gótikus, 14-16. sz. (I., II-, III,- gótikus templom. Először háromhajós bazilikális elrendezésű, szentélye a nyolcszög három oldalával záródott, majd a Perényiek idejében a helvét liturgiára átformára csarnoktemplommá vált, körben karzattal.) Barokk boltozata 1787-ből, nyugati tornya 1802-ből való. Berendezése: főoltár - barokk (a Budai Karmelita templomból) mellékoltárok (a Sárospataki Trinitárius templomból), padok - barokk; 18. sz.-i orgona 1794-ből, készítője Komornik János. 15-18. sz.-i sírkövek. A templom körül középkori körítő(cinterem)fal, körtemplom, rotunda alapfal, 11. sz., harangtorony (campanile) és iskola falmaradványai.			
Műemlék: I.			
			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1344	353	Szent Erzsébet tér 15.	r.k. plébánia
Leírás: R.k. plébániaház, volt jezsuita kolostor, gótikus eredetű résszel, késő reneszánsz és barokk átépítéssel. Mai alakja a 19. sz.-i eredetű átalakításokkal. Telkének keleti határán a keleti várfalvonulat. Déli oldalán kapu, majd gazdasági épület, amitől délre a Vízikapu található.			
Műemlék: III.			
			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1335	383	Szent Erzsébet tér 5.	városhalon lakóház
Leírás: Lakóház, mely a 17. sz.-i vár-/városfal maradványaira épült, udvara a szárazárok egy része feltöltve.			
Műemlék: I.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1335	384	Szent Erzsébet tér 3.	„Újbástya”
Leírás: Vár-/városfal maradványok, 16-17. sz.- várfal északkeleti sarokbástyájának át/visszaépült része. Utolsó rekonstrukció: 2006-ban, sajnos csonkán. Kazamata szintje az út alatt folytatódik.			
Műemlék: I.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1335	385	Szent Erzsébet tér	„száraz árok”
Leírás: Vár-/városfal maradványok – a 17. sz. – i várfal külső száraz árkanak egy része			
Műemlék: I.			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
10400	389	Szent Erzsébet tér 1.	Lakóház/boltok
Leírás: Lakóház/boltok, volt zsidó fürdő			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1364	396	Béla király tér 3.	Lakóház

Leírás: Lakóház, barokk, 18. sz.

Műemlék: III.

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1350	415	Kossuth Lajos u. 44.	Tanácsháza

Leírás: Tanácsháza, késő barokk, 18. sz. Átalakítva.

Műemlék: III.

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1350	416	Kossuth Lajos u. 44.	Tanácsháza

Leírás: Tanácsháza, késő barokk, 18. sz. Átalakítva.

Műemlék: III.

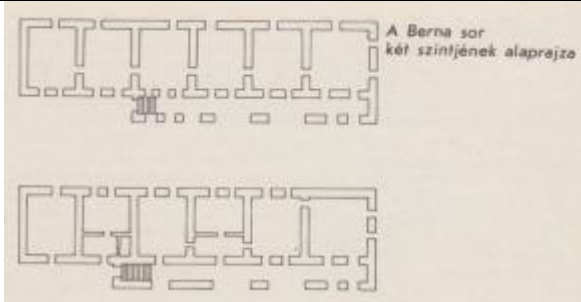
Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1359	420	Rákóczi u. 33.	lakóház
Leírás: Lakóház, klasszicista, 1820 körül.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
9027	4229	Gárdonyi u. 11.	népi lakóház
Leírás: Népi lakóház			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1348	436	Kossuth Lajos u. 26.	lakóház
Leírás: Lakóház, késő barokk, 1780 körül.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1352	455	Lórántffy Zs. u. 1.	ref. templom
Leírás: Református templom, barokk, 1776-1781., 19. sz.-i átalakításokkal.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1354	471	Rákóczi u. 1.	ref. főiskola tanári lakásai
Leírás: A Református Főiskola, avagy „Kollégium” ősi épületeinek egyik megmaradt tagja, ma tanári lakások.			
Műemlék: I.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1354	472	Rákóczi u. 1.	ref. főiskola múzeuma
Leírás: Református Főiskola udvarán a régi „Kollégium” épületének egyetlen megmaradt darabja, a Berna-sor, később az ún. küldöttségi szállás, ma egyháztörténeti és művészeti múzeum, 1773. Bővítve a 19. sz. elején.			
Műemlék: I.			
			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1354	473	Rákóczi u. 1.	ref. főiskola
Leírás: Református Főiskola - nagykollégium, gimnázium, diákotthon, ref. levéltár és könyvtár, klasszicista, 1806. Vay József főgondnok intenciói szerint valószínűleg Kun János miskolci építőmester készítette. A könyvtár az épület déli szárnyában létesült Pollack Mihály tervei alapján.			
Műemlék: I.			
		 	

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1337	490	Attila u. 11.	lakóház
Leírás: Lakóház, barokk polgárház, 1750 körül.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1336	493	Attila u. 3.	lakóház
Leírás: Lakóház, barokk, 18. sz. vége. (kökapuzata elpusztult!)			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1351	495	Kossuth u. 63.	lakóház
Leírás: Lakóház, 17. sz.-i eredetű, 19. sz. végi, eklektikus átépítéssel.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1366	531	Kossuth u.1.	kolostor romokon lakóház
Leírás: Klarissza apácák középkori kolostorának romjai, 18. század végén a rendet megszünt, később a kolostort már nem veszik birtokba, ma lakóház			
Műemlék: II.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1366	532	Kossuth u.1.	kolostor romokon lakóház
Leírás: Klarissza apácák középkori kolostorának romjai, 18. század végén a rendet megszünt, később a kolostort már nem veszik birtokba, ma lakóház			
Műemlék: II.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1363	6	Szent József u. 8.	görög katolikus templom

Leírás: Gör.kat. templom, copf, 18. sz. vége. Feltehetően a valamikori dominikánus kolostor telkén épült. A kolostor kőanyagát a Perényi építkezésekkor másodlagosan felhasználták. A ruténok első templom a mai templomtól nyugatra állhatott fatemplomként – lásd F. Römisch térképe 1785-ből.

Műemlék: III.

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
8645	65	Deák Ferenc u. 3. (5?)	Lakóház

Leírás: Népi lakóház

Műemlék: III.

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
8643	743	Ispotály köz 1. (Görbe u. 5.)	Lakóház
Leírás: Lakóház, egykori ispotály. 16. sz.-i eredetű. Átépitve.			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
9868	7630	Sp.- Megyerhegy	Borház-villa
Leírás: volt Láczy féle borház-villa, eklektikus 1870. Már csak a falai állnak a tengerszem felé vezető úton, növényzettel sűrűn benőve.			
Műemlék: III. <i>(Megjegyzés: a legfrissebb műemléki listán – adatközlő: Simon Zoltán - már nem szerepel)</i>			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
9373	767	Kazinczy u. 35.	Lakóház
Leírás: Lakóház, klasszicista eredetű, átépítve 1900 körül.			
Műemlék: III.			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1341	768	Kazinczy u. 33.	Lakóház
Leírás: Lakóház, késő barokk, 1780 körül.			
Műemlék: III.			
  			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1340	778/1	Kazinczy u. 23.	képtár
Leírás: Képtár, ún. Szinyei-ház, késő barokk, 18. sz. vége.			
Műemlék: III.			
 			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1367	780	Vörösmarty u. 2.	Lakóház

Leírás: Lakóház, ún. Rozgonyi-vár, eredetileg professzorlakás, késő barokk, 1780 körül.

Műemlék: III.

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
1339	815	Dobó Ferenc u. 19.	Lakóház

Leírás: Lakóház, késő barokk, 1802.

Műemlék: III.

			
Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
9368	898	Vörösmarty Mihály u. 3.	pinceépület
Leírás: Pince, copf, 18. sz. vége. (Megjegyzés: a legfrissebb műemléki listán – adatközlő: Simon Zoltán - már nem szerepel)			
Műemlék: III.			
			

Törzsszám	Helyrajzi szám	Cím	Funkció
4320	164, 168-178, 180-212, 3011, 347-361, 3609, 3610, 365, 367-391, 484-486		várfal maradványok
Leírás:			
Műemlék: I.			

1.14.6.6. Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

Történeti kert:

- iskolakert – hrsz. 1790
- várkert, tájképi kert – hrsz. 169.

Védett temető és temetkezési emlékhely Sárospatakon nincs nyilvántartva.

1.14.6.7. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet
Sárospatak Városához tartozó minden helyrajzi szám jelzője a „történeti táj”

Műemléki jelentőségű területek:

164	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
168	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
170	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
171	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
172/1	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
173	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
174	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
175	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
176	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
180	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
181/1	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
181/2	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

[illegible]

197	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
198	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
199	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
200	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
201	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
202	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
203	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
204	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
205/1	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
205/2	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
206	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
207	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
208	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

209	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
210	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
211	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
212	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
3011	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
347	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete; 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete; 1355 [18794] Zeneiskola ex-lege műemléki környezete; 1354 [18793] Ref. Főiskola ex- lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
348	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
349/2	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
350	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
351	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
352	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

354	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
355	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
356	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
357	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
358	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
359	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
360/1	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe
360/2	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe
360/3	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe
360/4	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe
3609	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
361	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
3610	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
365	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

367	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
368	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
369	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
370	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
371	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
372	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
373	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
374	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
375	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
376	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
377	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
378	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

379	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
380/1	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
380/2	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
381	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
382	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
386	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
387	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
388	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
390	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
391/1	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék
484	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete; 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegylajai történelmi borvidék

485	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
486	műemléki jelentőségű terület 4320 [3085] Sárospatak műemléki jelentőségű területe műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

Műemléki környezet:

1	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
140	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
141	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
142	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
150/4	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
163	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1738	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete; 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1769	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1770	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

1771	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1772	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1773	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1774	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1775	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1776/1	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1776/2	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1777	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1780	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út)
1782	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1783	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1784	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete; 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

1785	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete; 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1786	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1787	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1788	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1789	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1790	műemlék III. 9369 [18318] kert; III. 9369 [3105] Tornacsarnok épülete műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1791	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete; 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út)
1792	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1793	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1794	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1795	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1796	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

1797	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1798/2	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1800	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út)
1801	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
213	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
219	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (temető)
220/1	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
220/2	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
222	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
230/3	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út)
230/4	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út melletti leválasztás)
230/6	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
230/7	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út melletti leválasztás)

2387	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út)
243/3	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Jezsuiták)
245	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Bodrog Hotel)
2824	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
2825	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
2829	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
2830	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
2833/1	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
2834	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út - Sport utca)
2837/2	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
2852	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
289/2	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
289/6	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

289/7	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
291	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
292	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
293	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
294	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Comenius utca)
344	műemléki környezet 1355 [18794] Zeneiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
346	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete; 1355 [18794] Zeneiskola ex-lege műemléki környezete; 1354 [18793] Ref. Főiskola ex- lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1791	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete; 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Táncsics Mihály út)
1792	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1793	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1794	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1795	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

1796	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1797	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1798/2	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
1800	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (József Attila utca)
1801	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Autóbusz pályaudvar)
213	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
219	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (katolikus temető)
220/1	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
220/2	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
222	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
230/3	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Erdélyi János utca)
230/4	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út menti....)
230/6	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

230/7	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út menti...)
2387	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Martinovics utca)
2833/1	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
392	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
393	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út)
408	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út)
409	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (út)
41	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Szabó József utca)
43	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
44	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
466	műemléki környezet 1355 [18794] Zeneiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
467	műemléki környezet 1355 [18794] Zeneiskola ex-lege műemléki környezete; 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
468	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

469	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
470	műemléki környezet 1355 [18794] Zeneiskola ex-lege műemléki környezete; 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (kollégium köz)
474	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
475	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
476	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
478	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
492	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
494	műemléki környezet 4320 [19266] Sárospatak műemléki jelentőségű területe ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
516	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
519/1	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
519/2	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
520	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
521	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

522	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
523	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
524	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
528	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
529	műemléki környezet 1354 [18793] Ref. Főiskola ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
769	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
770/1	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
771	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
772	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
774	műemléki környezet 9369 [18796] Tornacsarnok épülete ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
777	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
778/2	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
779	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Habán utca)

784	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
785	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
816	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék (Vörösmarty utca)
899	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék
900	műemléki környezet 1340 [18795] Lakóház, ún. Szinyei-ház ex-lege műemléki környezete műemlék történeti táj 11575 [18739] Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék

Helyi védett épületek (hrsz.)	megnevezés
1784;1785;1786;1787	Lakóépületek (tanárlakások)
1790	Kollégium (Tompai Mihály u.)
1788, 1789	Kollégium (Kazinczy u.)
253	Tanítóképző Főiskola
257	Művelődés Háza
398	Posta
300	Polgármesteri hivatal
330	Lakóház (Rákóczi u.)
328	Lakóház (Rákóczi u.)
327	Lakóház (Rákóczi u.)
432	Lakóház (Kossuth u.)
392	irodaház
183	Óvoda
466	Lakóház (Rákóczi u.)
2833; 2837	Lakóház (Rákóczi u.)
375	Lakóház (Kossuth u.)

Javaslat épületek védetté nyilvánítására:

354	Szent Erzsébet Ház
346	Mudrány

1.14.6.8. Nemzeti és történelmi emlékhely

Nemzeti emlékhely Sárospatakon nincs nyilvántartva.

Történelmi emlékhely:

- Vár – hrsz. 169.

- Református Kollégium és Könyvtár – hrsz: 471, 472, 473

1.14.6.9. Helyi védelem

lásd.: 1.14.6.3 pont

2.5. A közlekedés (1.15.1-5 a 2014 február hónapban dokumentált építész írásos munkarész szerint)

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

1.15.1.1. Sárospatak fő közlekedési irányai a Bodrog-folyó jobb partjának észak-déli irányú Szerencs – Sátorajaujhely iránya illetve az erre merőleges keleti irány. Az észak-déli irányú 37. sz. országos közút nyomvonala a város nyugati oldalán szerencsés helyen – a lakott területeken kívül – vezet.

1.15.1.2. A keleti irány Cigánd felé - hálózati szerepe szerint mellékút – a Sárospatak-Cigánd-Kisvárdai összekötőút a Bodrog-közt kapcsolja be az országos vérkeringésbe. Az útvonal jelenleg a várost kelet-nyugati

irányban kettészelve, a történelmi városrészek hangulatát rontva kanyarog a belvároson keresztül.

1.15.1.3. A végardói városrész jellemzően üdülő forgalma elsősorban a nyári hónapokban Sátoraljaújhely irányából erős célforgalmat generál. A forgalom jelenleg a Szerencs-Sátoraljaújhely vasútvonalat szintben keresztezve, a 37-es főúthoz szintbeli gyorsításávval és kanyarodó sávval ellátott 3 ágú (útbecsatlakozás) csomóponttal kapcsolódik. A konfliktushelyzeteket a nagymértékű mellékút irányú forgalom miatt épített kanyarodó és gyorsító sávok csak részben orvosolták.

Javaslatok

Az 1.15.1.2. pontban vázolt helyzetet hivatott a tervezett déli elkerülőút megoldani, mely a külterületen haladva (új Bodrog-híddal) felfűzi a délről érkező utak forgalmát egészen a keleti kapuig.

Ennek az útnak a megépülésével a jellemző „T” irányú átmenő forgalom a külterületre helyeződik, lehetőséget adva az élhető város kialakítására.

Az 1.15.1.3. pont forgalmi helyzetének megoldására a Kazinczy F. utcának a volt kisvasút töltésének irányában való továbbvezetésével, vasút feletti felüljáró építésével az országos közúton létesítendő körforgalmú csomópont kialakítása javasolt.

1.15.2. Közúti közlekedés

1.15.2.1. A település átmenő forgalmának a „T” szára jutó része keleti irányból a Bodrog- folyón átkelve az Attila utcán és Kossuth Lajos utcán kettős ellenirányú 90 fokos ívet ír le, a csatlakozó területek forgalmát is figyelembe véve jelentős konfliktushelyzeteket teremtve ezáltal.

1.15.2.2. A Rákóczi út jelenleg észak – déli gyűjtőútként funkcionál, melynek szerepe a déli elkerülő út megépülésével is ártéríkelhető, ártérhelhető.

1.15.2.3. A Malomkögyár utca északi oldalának ipari létesítményei kiépítetlen csomópontban csatlakoznak az országos közúthálózathoz, a jelentős teherforgalom előbb-utóbb komolyabb gondokat okozhat, mely hátráltathatja az ide települt vállalkozások fejlődését.

Javaslatok

- A forgalmi helyzet finomítására javaslatunk a hídról az Attila utcán át egyenesen, majd kis hajlású bal ívvel bekötni a meglévő Rákóczi utcai csomópontba. A felszabadult volt útterületen parkolók kialakítása javasolt.
- Javasoljuk az észak-déli gyűjtőút funkció áthelyezését a József Attila utcára majd ennek folytatása északi irányban a vasút mellett a Kazinczy és Határ utcákig az itt kialakítandó körforgalmú csomópontig. Ezzel egyidejűleg a Rákóczi utca és Kazinczy utca forgalom-csillapított övezetként való kialakítását.
- Végül a Malomkögyár utca csomópontjának áthelyezésével és körforgalommá alakításával az országos közút mindkét oldalán lévő ipari övezetek bekapcsolhatók a főúthálózat forgalmába annak zavarása nélkül.

1.15.3. Községi közlekedés

1.15.3.1. közúti közlekedés – Sárospatakon kimondottan városi autóbuszjárat nem létezik. A községi közúti közlekedés a helyközi járatok használatával oldódik meg. A vasútállomás előtti téren található a Volán pályaudvar. Innen értelmezett az összes környékbeli településre használatos járat. Értelemszerűen a város különböző terület egységein a távolsági buszok megállnak.

1.15.3.2. kötöttpályás közlekedés – villamos illetve trolibusz járat Sárospatakon nem létezik. Kötöttpályás közlekedés kimondottan a MÁV, ami viszont helyközi viszonylatban értelmezhető. (A '80-as években megszűnt a kisvasút, ami a Bodrogközt kötötte össze a Hegyközzel és több megállóhelye volt Sárospatakon.)

1.15.3.3. vízi közlekedés – Vízibusz járatok indítását tervezi a város összefogva a MAHART-tal és egyéb turisztikai szervezettel. Nem kizárt a teljes tiszai személyhajózáshoz való csatlakozás, így üdvözlendő lenne egy Szeged-Szolnok-Tokaj-Sárospatak járat. A közeli térségben a Bodrog vízibusz járatát Tokaj-Sárospatak-Alsóberecki vonalon meg kívánják valósítani. Vízibusz kikötőt első tervünkön a meglévő kikötőhöz rajzoltunk a Bodrog bal partjára a hídfő déli oldalára. Ez a város döntéshozóinak nem igazán tetszett, mivel a turisták gyalogos mozgatása a hídon aggályosnak ítéltetett. A városvezetés kérte megvizsgálni a Bodrog jobb parti kikötőjének megvalósíthatóságát, a híd déli oldalán. Az ÉVIZIG-gel történt egyeztetésen hamar kiderült, hogy az

ott megvalósítható ugyan, de csak akkor, ha a másik bejegyzett kikötő felhagyásra kerül, mivel ugyanazon folyókilométer két oldalán ilyen szélességű élővíz folyásnál ez a dupla elrendezés nem támogatható. Utoljára felmerült az az elrendezés, amit irodánk 6 évvel ezelőtt javasolt (a várkörnyéki fejlesztések kapcsán): az Arad utca és a Bodrog folyó találkozásánál kialakított területen, ahol egy gyalogoshíd is indulna, csónak és sportkikötő is lenn és a közúti kapcsolat parkolókkal is megoldható.

1.15.3.4. légi közlekedés – A meglévő repülőtérnek bejegyzett Sárospatak-Bereg térségében a Belvároshoz közel holtággal körülhatárolva található füves kifutópálya. 1938-ban nyitották meg. Az érvényben levő megyetervben piktogram jelzi ennek a repülőtérnek a fejlesztetőségét. Tervünk a meglévő közúti kapcsolathoz parkolót rendel, a repülőtér fejlesztéshez építési helyet irányoz elő. A reptér jellemzően sport, mezőgazdaság és üzleti célokra használatos kisrepülőket tud fogadni.

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés – A teljes város területén évtizedek óta megoldott a kerékpáros és gyalogos közlekedés, viszont a gépjármű forgalom fejlődésével és intenzitásának növekedésével egyre nagyobb gondot kell fordítani a gyalogos és biciklis közlekedés biztonságára, a különböző hálózatok lehetőség szerinti elkülönítésére.

1.15.5. Parkolás – A lakó és intézményi parkolók részben megvannak, részben az új építések kapcsán az OTÉK szerinti kiépítésük kötelezettséget jelent. A városi vasútállomás kijárat oldalánál meglévő jól méretezett személygépkocsi várakozó parkoló jól méretezett. Vannak azonban lökésszerű dömping-parkolási igények is. Ilyenek a különböző iskolai évnitők, évszázadok, ilyenek a nagyrendezvények esetei (pl. Zemplén fesztivál, Vár napok) és ilyen az utolsó tíz év zarándokturizmusa is Árpád-házi Szent Erzsébet okán (Pünkösöd, Szent Erzsébet nap). Tervünk a fentiek miatt parkolókat irányoz elő: a Szent Erzsébet általános iskolánál, a Vártemplomtól északra a park mellett, a Kucik gödörtől északra a nyugati várfal mellett.

1. **Eötvös, Csokonai, Erdélyi és Szabó Gy. utcák csomópont kialakításához közlekedési tervezői vélemény**

A javaslat szerinti körforgalmú csomópont kialakításának lehetőségei:

1.1. Az Eötvös utca a 3814.sz. Országos közút átkelési szakasza és mint ilyen jellegű útra kötelezően vonatkozik az Útügyi Műszaki Előírások alkalmazása.

1.2. Az ÚT 2-1.201:2008 sz. Közutak tervezése (KTSZ) című Útügyi Műszaki Előírás 4.8.5. (Vasutak keresztezése) fejezetében az alábbiakat kell figyelembe venni: „A vasúti átjárók közelében közúti csomópontot nem, illetve csak meghatározott feltételekkel szabad létesíteni.” - A meghatározott feltételek között jelen helyzetre a csomópont torlódása miatt a vasúti jelzővel összhangban működő jelzőlámpás forgalomirányítás szükséges.

1.3. **Előző pontból adódóan a szabályozatlan körforgalom nem alkalmazható.**

Jelzőlámpás szabályozású csomópont kialakításának lehetőségei:

1.4. ÚT 2-1.201:2008 sz. Közutak tervezése (KTSZ) című Útügyi Műszaki Előírás 13. sz. tervezési útmutatója (Szintbeni közúti csomópontok tervezése és méretezése) alapján az Eötvös utca irányába méretezett csomóponti ág szükséges hossza (sávváltási, lassítási, felállási szakasz):

1. sávváltási szakasz: => 54,0 m
2. lassítási szakasz (4.9. táblázatból) => 10,0 m
3. felállási szakasz fázistervből számítandó de min. 20,0 m

teljes helyszükséglet minimum 84,0 m > helyszínrajzi távolság ~ 80 m

1.5. Számításokból adódóan, feszítetten megvalósítható lehet de csak a minimális értékekkel nézve a forgalomnagyságok és fázisterv hiányában. **A tapasztalatok szerint ez egy állandó probléma forrása lenne ezért nem javasolt.**

1.6. A jelzőlámpás forgalomirányítás ezen kívül csak abban az esetben valósítható meg – mivel a vasúttal összehangoltan szükséges – ha a periódusidő maximum 120 másodperc (ennyi ideig lehet zárva a sorompó)

2. Autóbusz pályaudvar áthelyezése

2.1. e-UT 03.07.24:2009. sz. Ütügyi Műszaki Előírás alkalmazása helyi közutak esetén (Csokonai utca) erősen javasolt.

2.2. Az autóbusz állomás áthelyezésével a vasútállomási előtér kettévágásra kerül, ezáltal sérül a hivatkozott műszaki előírás 7.2 pontjának utolsó bekezdése:

„Az állomás város felőli előtere a megközelítést szolgáló várakozó- és fogadóterület. Az állomási utak elsősorban az állomás célforgalmát elégítsék ki, az átmenő forgalomtól mentesíteni kell azokat.”

Ezért ez a változtatás nem javasolt

EMLÉKEZTETŐ

mely készült: 2014 február 20-án a MÁV Vagyonkezelő Zrt. hivatalos helyiségében Miskolcon tartott egyeztetésről.

jelen voltak: Dr. Gere István kirendeltség vezető – MÁV Vagyonkezelő Zrt.
Rudolf Mihály DLA építész, vezető tervező – Hadas Építész Kft
Szőke László település tervező

Tárgy: Sárospatak Város településrendezési terv módosításának egyeztetése

Az egyeztetés során a tervezők bemutatták a rendezési terv módosításának azon részeit melyek érintik a vasúti területeket, illetve hatással lehetnek a közösségi közlekedés alakulására.

MÁV képviselője közölte, hogy készséggel állnak az egyeztetésre de jelezte, hogy a MÁV csak kezelője az állami vagyonnak melynek tulajdonosi jogait az MNV Zrt. látja el, a döntések egy jelentős része is ott születik.

A vasúti pályatestet érintő legfontosabb módosítási javaslatok a település déli oldalán külön szintű csomópont kiépítése az elkerülő út számára. Az északi oldalon Végardó környezetében szintén külön szintű vasúti kereszteződés épülne az egykori kisvasúti nyomvonalon. E két javaslatot MÁV képviselője támogatta.

A település központjában meglévő szintbeli vasút kereszteződés és a vasútállomás környéki területen jelentős beavatkozásnak kell történnie amennyiben a város meg akarja valósítani a Rákóczi utca központi szakaszán a belváros tehermentesítését az átmenő forgalomtól így gépjárművek által korlátozottan igénybe vehető elsősorban gyalogos zóna alakulhatna ki a nemrég átadott Makovecz térhez kapcsolódóan. Ez az egyik első példa Sárospatakon a városi térré átépített egykori közlekedési területre.

Ez a beavatkozás megköveteli hogy a vasút területtől keletre új északi-déli forgalmi tengely alakuljon ki. Ennek a nyomvonalnak a keresése a tervezés egyik feladata.

Az alternatívák egyike az érintett szakaszon a József Attila utcán és annak meghosszabbításán keresztül meglévő nyomvonalakra tesz javaslatot.

A másik alternatíva az Eötvös József utcát a sorompó mellett keresztezve a jelenlegi Csokonai utcán és a szabályozási szélesség miatt a MÁV terület egy sávját igénybe véve haladna északra, majd a vasútállomás térségét elérve a meglévő buszpályaudvar területén térne vissza a másik alternatívával azonos további északi nyomvonal vezetésre.

Az első alternatíva a MÁV területét, és érdekeit nem sérti, ezért képviselőjük ezt nem is észrevételezte.

A második alternatíva a tömegközlekedés szempontjából megkérdőjelezhető, hiszen a buszpályaudvar kényyszerű kitelepítése miatt megszűnne a környezetünkben legpéldamutatóbban kialakított vasút, busz intermodális csomópontot. Ez sem a lakosság, sem az üzemeltetők számára kívánatos. A vasút területek közösségi – közlekedési célra való igénybevétele a MÁV általában nem zárkózik el, de a vasútállomás melletti északi és déli néhány száz méteres terület az üzemeltetés számára feltétlen fontos, értékes terület. Városi igény esetén MÁV kész egyeztetni az üzemeltetés változása során funkcióját veszített vasúti területek átengedéséről.

A vasútállomás és a buszpályaudvar kapcsán egyeztetők kölcsönösen felhívták a figyelmet a területen kialakult építészeti helyzet tisztázásának szükségességére. Arról van szó ugyanis, hogy a vasútállomás épülete a jogi telekhatárt átlépve részben önkormányzati területen áll ugyanakkor a buszpályaudvar hasonlóképpen a telekhatárt átlépve részben MÁV területen van. A három érintett fél egyeztetése szükséges e probléma feloldásához.

A MÁV képviselője tájékoztatta a tervezőket arról, hogy az ingatlanok felhasználására vonatkozó konkrét szándék esetén a felhasználási javaslatot a MÁV Zrt. illetékes szervezeti egységei véleményezik, és álláspontjuk a hasznosítás megvalósítása során nem mellőzhető. Ebben az egyeztetési folyamatban a MÁV Vagyonkezelő Zrt. koordinációs, egyeztető szerepet tölt be.

k.m.f.

Az emlékeztetőt összeállította: Szőke László

**2.6. A közműellátás (1.16.1-3 a 2014 február hónapban dokumentált építész
írásos munkarész szerint)**

1.16.1 Víziközművek

Vízellátás:

Sárospatak város vízellátása egy térségi rendszer része. A város a vezetékes ivóvizet Sátoraljaújhely felől kapja, innen kerül elosztásra a környező településekre, pl a Bodrogközbe.

A települések külön ipari vízhálózat nem került kiépítésre.

Sárospatak város vízfogyasztásának alakulása a 2012 évben 490.574 m³, míg a 2013 évben ~455.000 m³ (jelenleg összesítés alatt) volt.

Az ivóvízzel ellátott ingatlanok száma: 3770 db (~75%)

A települési ivóvíz hálózat adatai az alábbiakban ismertetjük:

<u>Ivóvíz gerincvezeték</u>								
Anyaga	Dimenziója	DN80	DN100	DN150	DN200	DN250	DN300	Összesen
	Acél cső (a)	90 fm	231 fm	89 fm	102 fm	612 fm	66 fm	1 190 fm (2%)
	Műanyag cső (KPE,KM-PVC)	1 987 fm	16 480 fm	2 678 fm	280 fm	1 727 fm	359 fm	23 511 fm (41%)
	Azbesztcement cső (ac)	6 214 fm	17 946 fm	4 821 fm	759 fm	526 fm	3 100 fm	33 366 fm (57%)
Ivóvíz gerincvezeték összesen:								<u>58 067 fm</u>

A fenti táblázatból egyértelműen kitűnik a vízellátó rendszer gyengesége, a korszerűtlen, egészségre káros és öreg azbesztcement gerincvezeték hálózat. A település vízhálózatának több mint a fele a korszerűtlen azbesztcement anyagú. Súlyosbítja a helyzetet, hogy a települést (és az egész régiót) ellátó regionális vezeték is a korszerűtlen csőfajtából van kialakítva.

Az elkövetkezendő évek egyik legfőbb fejlesztési feladata az ivóvízzel kapcsolatosan, hogy az elavult csőrendszer kicserélése kerüljön, azaz a települési vízhálózaton belül az azbesztcement anyagú gerincvezetékek arányát minél jobban vissza kell szorítani. A rekonstrukció során minimum DN100-as gerincvezeték kiépítése javasolt. A rekonstrukcióval egyszerre nő a rendszer üzembiztonsága és csökkenthető a hálózati veszteség.

Az alábbi utcák nem rendelkeznek vezetékes ivóvízzel:

Belváros : Martinovics utca (4 ingatlan),

Kispaták városrészben: Nyíri I. utca, Búzavirág utca, Pipacs utca, Hortobágyi utca, Szabó E. utca;

Déli városrész: Kinizsi P, Hunyadi, Benczur Gy. utcák a Körösi Csoma S. utcától D-re eső szakaszai, Pécsi Sándor utca.

A település másik fontos feladata a még ivóvízzel nem rendelkező utcákban a vízhálózat kiépítése.

Az ivóvíz vezeték védőtávolsága 1-1 m minden irányban. ami védőcsővel vagy egyéb védelemmel csökkenthető.

Szennyvíz csatorna:

Sárospatak város önálló szennyvíz gyűjtő és rendszerrel rendelkezik, ami egy regionális rendszer része. A településen lévő II. fokozatú (nincs foszfor eltávolítás) szennyvíz tisztító telepen kerül megtisztításra a települési szennyvízzel együtt a régió szennyvize is.

A települési szennyvízelvezető hálózat adatai az alábbiakban ismertetjük:

Szennyvízelvezetéssel nem rendelkező utcák:

Belváros: Vörösmaty utca, Bezerédi utca, Ispotály köz, Kövi S. utca, Szuhai utca, Kolopzsvári utca, Fazekas M. sor, Habán utca, Szondi Gy. utca, Szondi Gy. utca, Thököly utca, Szent József utca eleje (68sz-ig), Perényi utca, Pósházi utca, Szántó K. utca vége, Honvéd utca, Mátyás kir. Utca, Egressy utca, Jókai utca, Kisfaludy utca, Zója utca.

Csapadékvíz elvezetés

Sárospatak városa a BODROG folyó vízgyűjtőjén fekszi. A város felszíni és csapadék vizeit az elválasztott rendszerű csapadékvíz hálózattal és jelentős nyílt árok rendszerrel vezetik a befogadóba (Bodrog folyó).

A Bodrog folyó É-D irányban húzódó nagy vízfolyás, amely az állandó és időszakos vízfolyásokkal, árokrendszerrel és a kiépített zárt csapadékvíz hálózattal összegyűjtött vizek befogadója.

A vízi-közművek terén a legtöbb probléma Sárospatakon is (mint általában a Magyarországi településekre jellemzően) a csapadékvíz elvezetése okozza. A nem megfelelő csapadékvíz elvezetés a városi ingatlanok vagyonszükségét is veszélyezteti.

A burkolt felületek arányának utóbbi időben történt növekedése megnövelte az elvezetendő csapadékvíz mennyiségét. A burkolatok miatt a csapadék lefolyási és gyülekezési idő lerövidült, aminek eredményeként a nagyobb záporok vagy gyors hóolvadás esetén a vízelvezető rendszer terhelése jelentősen megnövekszik. A korábban kiépített vízelvezető rendszer elvezetési kapacitása nem követte a megnövekedett terhelés állította igényeket, ezáltal a rendszer egyre gyakrabban túlterhelté válik. A helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a globális felmelegedés hatására egyre gyakoribbak a szélsőségesen nagy záporok. Általános probléma, hogy a felszíni vízelvezető rendszert (zárt és nyílt) kellő szinten tartó karbantartások is elmaradtak, vagy nem elégségesek voltak. Az előző három tényező együttese (nagyobb elvezetendő vízmennyiség, intenzívebb csapadék, karbantartás hiányosságai) egyre gyakrabban vezetnek a rendszer túlterheléséhez, ami elöntéseket okoz.

A város belterületén a beépítésre szánt területein, az új fejlesztési területen valamint a még csapadékvíz elvezetéssel nem rendelkező területein a csapadékvíz elvezetésére már csak zárt csapadékvíz csatorna létesítése javasolható. A jelenleg belterületen lévő szikkasztós földmedrű nyílt árkos felszíni vízelvezetés rendszere az útburkolat kiépítéséig, illetve az útburkolat soron következő rekonstrukciójáig tartható fenn. Az útépítés csatolt beruházásaként kell a vízelvezetést megoldani. A sűrű beépítettségű belvárosi részen csak a zárt csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése elfogadható. A kertvárosi részekben a burkolt nyílt vízelvezető árok is megoldás lehet. Az új vízelvezető rendszer kialakításánál valamint a rekonstrukciók során kialakítandó vízelvezető rendszerénél az alábbi felsorolt főbb szempontokat kell figyelembe venni: megfelelő vízszállító képesség és zavarmentes bevezetés a befogadóig.

A Suta és Herceggúti patakok megfelelő és folyamatos karbantartásának biztosítása védett a szükséges parti sávot (10m) szabadon kell hagyni.

A megfelelő vízszállító képességű és karbantartott vízelvezetési rendszer kialakításával az extrém csapadékok által okozott káresemények elkerülhetők.

1.16.2 Energia

1.16.2.1 energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás)

Sárospatak település villamosenergia-ellátásának főelosztó hálózati háttere megfelelő üzembiztonságú, tekintettel a Károlyfalva 120kV-os állomás közelségére, de ez magával hozza azt az adottságot, hogy a település közigazgatási területét 120kV-os távvezeték hálózat is érinti. A főelosztó hálózatról táplált károlyfalvi transzformátorállomások szekunder oldali feszültség szintje középfeszültség: 20kV, névleges teljesítménye 80MVA. Az induló 20kV-os középfeszültségű hálózat szerelési módja légvezetékes, a városi belterületen részben légvezetékes, részben földkábeles. Jellemzően azokon a szakaszokon légvezetékes a hálózat, ahol a létesítések hosszú távon sem tervezték a terület beépítését, illetve az építéskor ez a szerelési mód a kor műszaki elvárásának megfelelt. Most ezeknek a területeknek a beépítések városképi, élet-, vagyon- és üzembiztonsági, valamint terület kihasználhatósági szempontok alapján valósulhat meg, illetve kerülhet fejlesztési tervcsomagba a szigeteletlen légvezeték földkábeles kiváltása. Ipari zónák kijelölésének, új ipari park létesítésének a villamos energia ellátás akadálya nem lehet, középfeszültségű szinten a szolgáltatás alapjaiban rendelkezésre áll.

A fentiekből adódóan a település közigazgatási területén 120kV-os nagyfeszültségű, valamint 20kV-os középfeszültségű szabadvezetékes hálózati rendszerek találhatók. Ezek biztonsági övezetét, illetve az új építészeti létesítésekre vonatkozó korlátozásokat jogszabályok határozzák meg az alábbiak szerint:

A biztonsági övezet terjedelme a vezeték mindkét oldalán a szélső nyugalomban lévő áramvezetőktől vízszintesen és nyomvonalukra merőlegesen mért biztonsági távolságokra állított függőleges síkokkal van határolva, ahol ez az érték 120kV névleges feszültség szint esetén 18m, 20kV névleges feszültség szint esetén 5m, illetve belterületen a fokozott biztonságra vonatkozó szerelési előírások megtartása esetén 2,5m. A 120kV-os nagyfeszültségű, valamint a 20kV-os középfeszültségű, és itt nem tárgyalandó egyéb feszültség szintű szabadvezetékes és földkábeles hálózatok biztonsági övezeteire a 2/2013.(I.22.) NGM rendelet, a környezeteik beépítésére az MSZ 151-1:2000 Erősáramú szabadvezeték; 1kV-nál nagyobb névleges feszültségű szabadvezetékek létesítési előírásai című szabvány, valamint 1kV feszültség szintig további műszaki előírást megfogalmazó szabványlapok vonatkoznak.

Általános étvényű előírások:

- szabadvezeték A és B tűzveszélyességi osztályba sorolt épületet oszlop magasságánál kisebb távolságra ne közelítsen meg a szabadvezeték kilendült áramvezetőjének figyelembe vételével;
- szabadvezeték A és B tűzveszélyességi osztályba sorolt épületet ne keresztezz;
- egyedül álló épület keresztezését kerülni kell;
- szabadvezetéket a keresztező oszlopközben fokozott biztonsággal kell létesíteni;
- épületet keresztező nagyfeszültségű szabadvezeték oszlopaival az épülettől legalább 8m távolságot kell tartani, a pontos távolságot egyedileg, méretezéssel kell meghatározni.

A város belső, lakó- és intézményi területén a középfeszültségű hálózat már földkábeles, de szintén 20kV-os feszültség szintű. Tipikus hálózatképe íves vagy gyűrűs sugaras üzemmódban. A közép/kisfeszültségű transzformátorállomások a fővezetékre behurkolással csatlakoznak. A nagyobb fogyasztókat a rendszer felfűzi, az egy fogyasztóhelyes lakóingatlanok pedig sugaras csatlakozó vezetékkel kapnak közterületi elosztószekrényből.

A fejlesztések során az elosztó hálózati transzformátorállomások városképbe illeszkedő, esetenként egyedi építészeti megoldású, vagy térszint alá süllyesztett objektumok legyenek, a szekunderoldali kisfeszültségű áramkörök pedig minden esetben földkábelesek. Figyelmet kell fordítani az elosztó hálózat berendezéseire is: a közterületi villamos elosztó szekrényekre.

A település jelentős részén a kisfeszültségű elosztó hálózat szabadvezetékes. Itt is törekedni kell a földkábeles hálózat kiterjesztésére mind városképi, mind üzembiztonsági, mind biztonságtechnikai szempontból.

A település közvilágításának műszaki állapota azt mutatja, hogy a hazai gyakorlatnak és lehetőségeknek megfelelően felújítása folyamatos, az aktuális műszaki trendeknek megfelelő. Jelenleg a lámpatest állomány döntően nagynyomású nátriumlámpa és kompaktfénycső fényforrásokkal üzemel, a napirenden lévő korszerűsítés pedig LED fényforrással történik.

A közvilágítás korszerűsítésének egyik eszköze a rendszer aktív elemének cseréje magas fényhasznosítású fényforrásokat üzemeltető kiváló hatásfokú lámpatestekre, a másik eszköz pedig

a mindenkori tényleges igénynek és funkciónak megfelelő látási komfortot biztosító szabályozott világítás kialakítása. Akkor és ott világítsunk amikor és ahol szükséges.

A műemlékileg védett terület határán belül a kiemelő és díszvilágítás, valamint a közvilágítás aktív és passzív elemei - úgy nappal, mint éjszaka - feleljenek meg a városképi elvárásoknak.

A gépjármű- és gyalogosközlekedés területein túl, - a jövőben egyre több helyen megjelenő, - az előbbiektől külön futó kerékpárutak megvilágítására is gondot kell fordítani.

1.16.2.2 megújuló energiaforrások alkalmazása

Megújuló energiák közül, a villamos szakág vonatkozásában megkülönböztetett figyelmet érdemel a napelem nyújtotta lehetőség. Telepítése, alkalmazása eddig nem jellemző a településen.

A napelemes rendszer lehetővé teszi az áramszolgáltatóval történő szerződéskötést villamos energia visszatáplálására. A kiválasztott rendszernek minden esetben az előírt engedélyekkel és előzetes áramszolgáltatói elfogadó nyilatkozattal kell rendelkeznie. Ezek birtokában telepítés előtt le kell folytatni a telepítési eljárást. Az adott földrajzi és éghajlati viszonyok mellett 1kWp csúcsteljesítményű napelem egységtől évi átlagos ~1.200kWh energiahozam várható, amit természetesen az időjárás, a napsütéses órák száma, annak intenzitása nagymértékben meghatároz. A műemlékileg védett terület határán belül telepítése nem javasolt városképi szempontból.

1.16.2.3 az önkormányzati intézmények energiahatékonysága

A önkormányzati intézmények műszaki állapota épületvillamossági, villamos energetikai szempontból vizsgálva vegyes: a korszerű, új létesítmények mellett megtalálhatók azok is, melyekben az utóbbi években, de talán 25-30 éve korszerűsítés nem történt. Ennek megfelelően a berendezés, - beleértve először is a világítást - elavult, sem energetikai, sem ergonómiai, sem biztonságtechnikai szempontból nem felel meg a kor követelményeinek, a jogszabályi előírásoknak.

Energiahatékonysági szempontból a villamos fogyasztók közül a világítási rendszer a legjelentősebb. A felújításra váró létesítmények általános világítása jellemzően fénycsöves, kompaktfénycsöves és izzós lámpatestekkel üzemel. A lámpatestek optikai rendszere - refraktor és reflektor - rossz hatásfokú, anyagában elöregedett, nem teljesíti a helyiségek megvilágítására vonatkozó káprázási követelményeket sem. A fénycsöves lámpatestekben a mágneses előtétek nagy teljesítményfelvételűek és a fénycsövek a hálózati frekvenciából adódóan villognak, helyenként zavaróan zugnak, a világítási komfort nem megfelelő. A takarékos üzemeltetés lehetősége nem biztosított. Azokban a felújítás előtt álló létesítményekben, ahol a megvilágítási szint eléri a megkívánt értéket, ott ennek az ára a szükségesnél másfélszer – kétszer magasabb beépített teljesítmény.

A világításkorszerűsítés egyik eszköze a rendszer aktív elemének cseréje magas fényhasznosítású fényforrásokat üzemeltető kiváló hatásfokú lámpatestekre, a másik eszköz pedig a mindenkori tényleges igénynek és funkciónak megfelelő látási komfortot biztosító szabályozott világítás kialakítása. Akkor és ott világítsunk amikor és ahol szükséges.

A felújítás során energiatakarékos fényforrások és korszerű világítási berendezések alkalmazásával jelentős, akár 50%-os beépített teljesítmény megtakarítás érhető el úgy, hogy közben az előírásoknak is megfelelünk.

1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

Vizsgálat :

Sárospatak város és külterületeinek domináns vezetékes távközlési szolgáltatója a Magyar Telekom Nyrt. Vizsgálatunk ezen szolgáltató tulajdonában és üzemeltetésében lévő hálózatra terjed ki.

Sárospatak város és a hozzá tartozó külterületi településrészek távközlési ellátását az alábbi jellemzőkkel rendelkező Távközlési főközpont biztosítja:

Főközpont típusa: Siemens EWSD DLU

számkapacitása: 4266 analóg előfizető

736 ISDN előfizető

Hálózat :

1. Optikai hálózat:

A főközpont a Miskolc-Szerencs-Sárospatak optikai gerinchálózaton keresztül csatlakozik az országos és nemzetközi hálózathoz.

A város belterületén a nagysebességű adatátviteli igényeket is helyi optikai hálózat biztosítja. (pld: Comenius Főiskola)

2. Föld alatti hálózat :

2/a Alépítmény hálózat:

A főközpont környezetében, és a város belterületén az optikai hálózat, és a helyi hálózat törzskábele föld alatti, PVC-T csöves alépítményben haladnak, megszakító létesítményekhez (akna, betonszekrény) csatlakozva.

2/b Rézvezetőjű hálózat

Törzskábel hálózat :

A főközpontból kiinduló törzskábel hálózat tápterületekre osztva, nagyelosztókban, a családi házas területek határain oszlopelosztókban végződnek, mely kifejtési pontokról van kiépítve az intézmények és a lakossági előfizetői igényeket kiszolgáló elosztó hálózat.

3/a Elosztó hálózat:

A város belterületén az elosztó hálózat jelentős része a föld alatti alépítmény hálózatban halad a végponti kifejtési pontokig.

A város külső területein, közvetlenül földbe fektetve haladnak a kábelek, a föld feletti hálózatként tovább haladó, oszlopsoron épített Ql típusú önhordó légkábel hálózat kiinduló pontjáig.

3 / előfizetői hálózat :

Az előfizetői hálózat a város külső területein oszlopsoron, Ql önhordó légkábel hálózaton halad. Az előfizetői leágazások az önhordó légkábel elágazási pontjaitól (légkábel búrák) az előfizetői csatlakozási pontig 1x2-es bronz huzalpárral, vagy Ql 1x4 légkábelrel épültek.

Sárospatak külterületi térségei:

1. Optikai hálózaton csatlakozó területek:

Makkoshotyka, Hercegkút, Bodrogolaszi, Bodroghalász, Tiszakarád

2. A további külterületi települések rész érő kábellel (DM tip. Qv tip.)

csatlakoznak a főközponti hálózathoz.

Sárospatak kistérség alábbi települései nem tartoznak távközlési hálózat szempontjából

Sárospatak főközpont ellátási területéhez:

1. Nagyhuta, Kovácsvágás, Vágáshuta – Sátorajaujhely központ ellátási területe.

2. Komlóska - Tolcsva központ ellátási területe.

Program javaslat:

A város fejlesztésre kijelölt területein a távközlési igényt jelezni célszerű a

Magyar Telekom Nyrt felé.

A távközlési igényt a Magyar Telekom Nyrt. saját költségén, saját beruházásban elégíti ki.

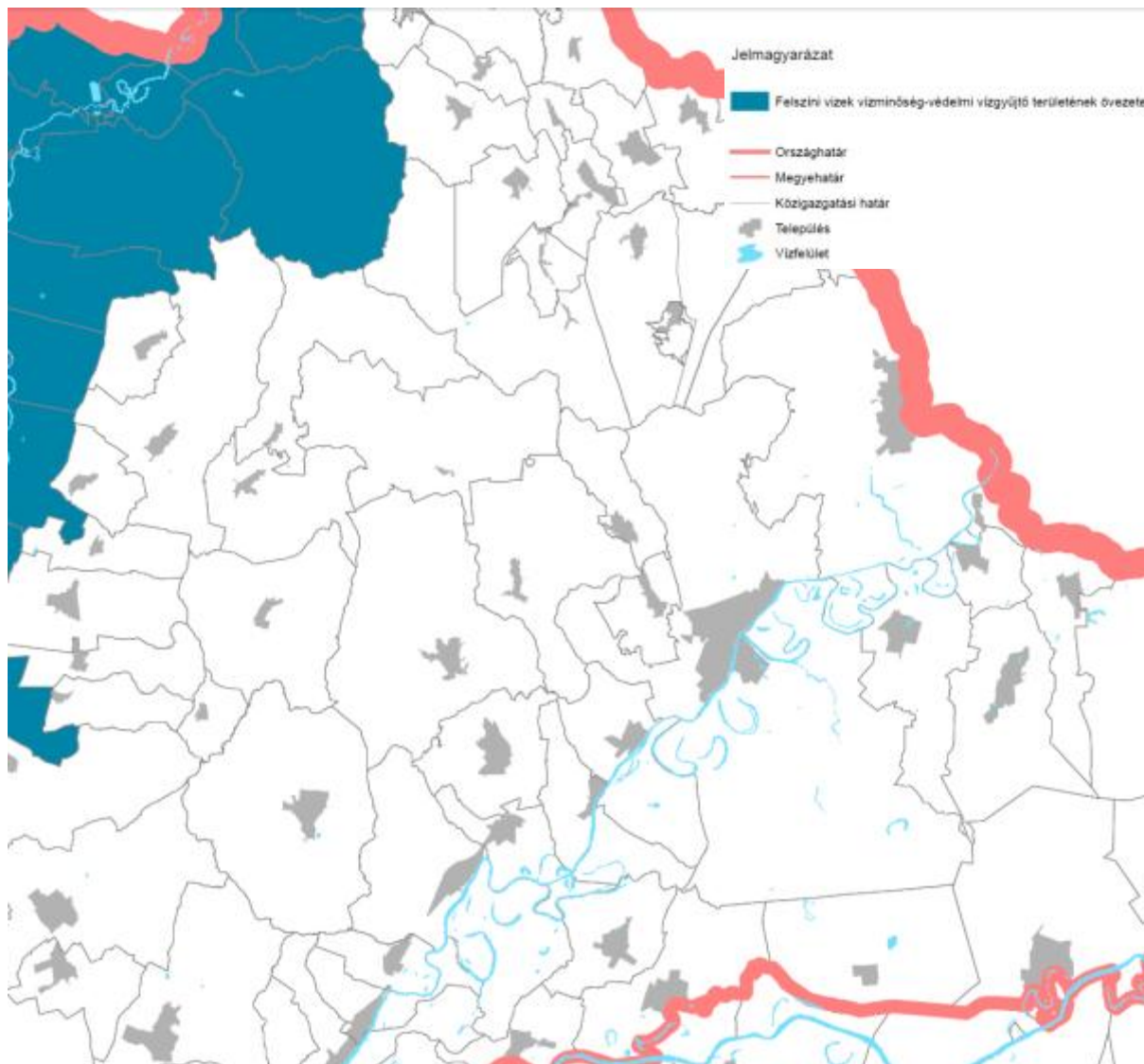
A bontásra / szanálásra kijelölt területen lévő, az üzemeltetést gátló építés esetén a kiváltás költsége építtetőt / megrendelőt terheli.

2.7. A környezetvédelem: (1.17. pont a 2014 február hónapban dokumentált építész írásos munkarész szerint)

1.17.1. Talaj

lásd.: 1.12. pont

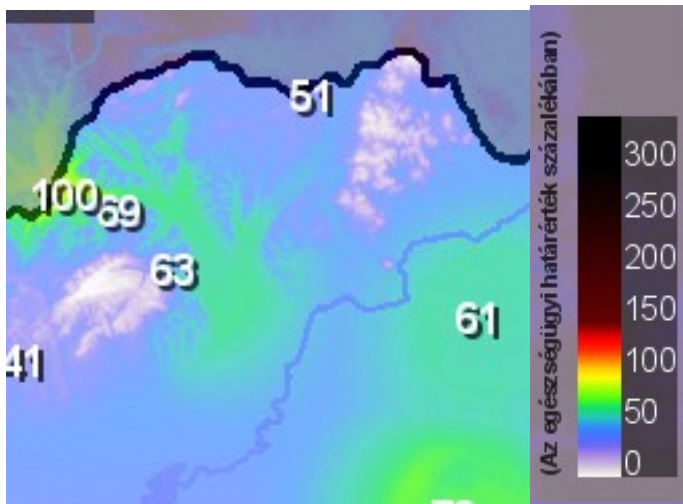
1.17.2. Felszíni és felszín alatti vizek

Az Országos Településrendezési Terv ábrázolása szerint Sárospatak térségében a felszín alatti vizek nem jelentősek.

A város a Bodrog partjára települt és a felszíni vizek életében nagy jelentőséggel bírnak. A Suta és a Hercegkúti patak között a település életének egy részében nagy élet folyt. A folyam szabályozások jelentős változást hoztak, melynek emlékeit őrzik az egykori medrek, a tiszalöki duzzasztógát eltüntette a vár alatti gyönyörű homokos partot. Mára feliszaposodott terület lett.

1.17.3. levegőtisztaság és védelme

Sárospatak és környéke levegőminősége a fenti térkép szerint értelmezhető. Ezen a területen a légszennyezés minimális.

A város légszennyezettségéről immissziós mérési adatokkal az elmúlt évekre visszamenőleg nem rendelkezünk.

Az immissziót városunkban két tényező befolyásolja:

- a) háttérszennyezettség
- b) légszennyező anyag kibocsátások

A háttérszennyezettség hatására vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésünkre, de elmondható, hogy a megyében nincs olyan mérőállomás, amellyel a méréseket végre lehetne hajtani.

A városban működő intézmények, vállalkozások által kibocsátott légszennyező anyagokról az éves bevallások, illetve az esetenkénti mérési eredmények alapján kapunk információkat.

A közlekedésből származó szennyezések közül a kipufogó gáz okozta légszennyezés a domináns, kisebb jelentőségű a felkavart porból adódó légszennyezés, illetve az üzemanyag veszteségek okozta légszennyezés, főleg a megnövekedett tehergépjármű forgalom miatt.

Az elkerülő út megépítése érdekében a B-A-Z Megyei Állami Közútkezelő Kht. elkészítette az engedélyezési terveket, szorgalmaznunk kell a mielőbbi megvalósulását.

1.17.4. zaj- és rezgésterhelés

A két jelentősebb ipari övezetbe települt üzemek zajvédelmi szempontból gyakorlatilag problémamentesek. A lakóövezetbe ékelődött telephelyek esetenként a jelenleginél nagyobb zajterhelést idézhetnek elő. A lakossági panaszbejelentés nem számottevő, bár az elmúlt időszakban a volt „CSEPEL” területén működő egyik cég miatt érkezett hivatalunkhoz panasz, amely elsősorban a Nyíri utca lakóinak nyugalma zavarta.

A várost a 37. számú főközlekedési út elkerüli, ezért a 37. számú úton történő közlekedésből származó zajterhelés nem zavarja a város lakosságát, viszont a város zajvédelmi szempontból kedvezőtlen adottságú, mert a Bodrog-köz irányába áramló közúti forgalom a városon keresztül, a Bodrog-hídon bonyolódik le.

A mérési eredmények alátámasztják, hogy az elkerülő út megépítésére zaj- és rezgésvédelmi szempontból is szükség van.

1.17.5. sugárzás védelem

A település esetében nem szignifikáns.

1.17.6. hulladékkezelés

Városunkban több évtizede van szervezett települési hulladékgyűjtés, melyet korábban az önkormányzat Kommunális Szervezete végzett, 2003. évtől a szilárd kommunális hulladék gyűjtését, szállítását, ártalmatlanítását a Zempléni Z.H.K. Hulladékkezelési Közzolgáltató Kft. – mint kötelező közzolgáltatást – végzi.

Az Abaúj-Zempléni Szilárdhulladék Gazdálkodási Önkormányzati Társulás kötött Közzolgáltatási Szerződést a Zempléni Z.H.K. Kft.-vel 2013. január 1-jétől kezdődően, mely közzolgáltatási szerződés szabályozza az önkormányzat, a lakosok és a szolgáltató jogait és kötelezettségeit.

A központi jogi szabályozás következtében a közzolgáltató Z.H.K. Kft.-ből kiválással történt szétválással 2 Kft. alakul, melyből az egyik lesz a Zempléni Z.H.K. Nonprofit Kft, mely Kft. fogja végezni a közzolgáltatást várhatóan 2014. február 1-jétől.

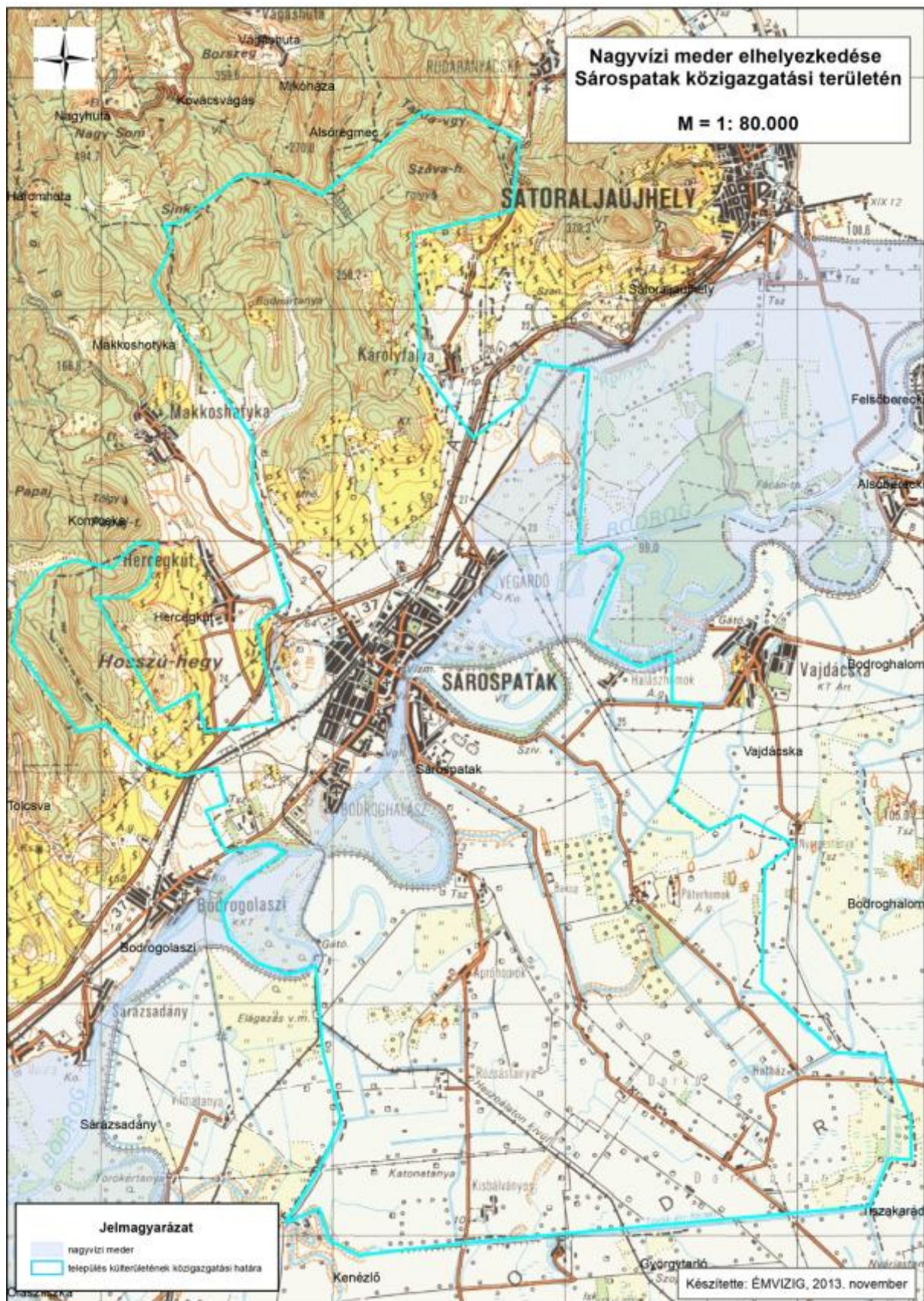
A korábbi műszaki védelemmel nem rendelkezik cinegei hulladéklerakó-telep megtele, 2002. év végével bezárásra került. Az új hulladéklerakó Bodrogkeresztúron, a Führer-bánya területén található, környezetvédelmi engedéllyel rendelkezik, műszaki védelemmel ellátott. A bezárt cinegei hulladéklerakó telep rekultivációjának a kivitelezése az ősszel megkezdődött, várhatóan 2014. nyarára befejeződik.

Az Abaúj-Zempléni Szilárdhulladék Gazdálkodási Önkormányzati Társulás pályázott műszaki fejlesztésre, mely két fordulós pályázat, jelenleg a második forduló elbírálásra vár. A pályázat tartalmaz egy hulladékudvar, valamint közel 20 db. szelektív hulladékgyűjtő sziget kialakítását.

1.17.7. vizuális környezetterhelés

A településen eltekintve a 37-es út környezetétől nem jellemző.

1.17.8. árvízvédelem

A Bodrog jobb partján a hídtól északra és délre eső területek melyek az egykori Kis utcától a szennyvíztelepig terjednek, az árvízvédelmi gát kiépítése nem történt meg.

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Környezetvédelmi konfliktusok nem jellemzőek a település életében, azonban a szennyvíztisztító környékén élők számára a technológiai problémák miatt érzékelhető szaghatások problémát okoznak.

2.8. A védőterületek és védősávok (meghatározva a más jogszabállyal érvényesülő elemeket is.)

A HÉSZ 2. számú melléklete 2.1.4.3 pontja szerint)

2.1.4.3. Védőterületek, védősávok

I. rendű közlekedési terület

II. rendű közlekedési terület

csökkentett forgalmú/ sétáló utca díszburkolattal

vasutat keresztező közl. terület

vízgazdálkodási terület

jelentősebb zöldfelület

parkosított vízgazdálkodási terület

vasúti terület

erdő

2.9. Korlátozások (meghatározva a más jogszabállyal érvényesülő elemeket is.)

A HÉSZ 2. számú melléklete 2.1.4.1-6 pontja szerint.

2.1.4.1. Művi értékvédelmi elemek, örökségvédelmi elemek

műemléki környezet határa

műemléki jelentőségű terület határa

történeti emlékely határa

történeti kert határa

helyi jelentőségű védett érték

helyi védelemre javasolt érték

helyi védelemre javasolt terület határa

világörökség

2.1.4.2. Táj- és természetvédelmi elemek

nagyvizi meder –árvízvédelmi építési tilalom területe

natura 2000 terület határa és területe

helyi jelentőségű természetvédelmi terület

helyi védelemre javasolt természetvédelmi terület

kötelező fásítás

jelentősebb zöldfelület

parkosított vízgazdálkodási terület

erdő

2.1.4.3. Védőterületek, védősávok

I. rendű közlekedési terület

II. rendű közlekedési terület

csökkentett forgalmú/ sétáló utca díszburkolattal

vasutat keresztező közl. terület

*vízgazdálkodási terület
jelentősebb zöldfelület
parkosított vízgazdálkodási terület
vasúti terület
erdő*

2.1.4.4. Korlátozások

*építési hely
műemlék telke
bányatelek
telek be nem építhető része
kiemelt régészeti terület*

2.1.5. Javasolt szabályozási elemek javasolt telekhatár

2.1.6. Tájékoztató elemek

*sporthajó kikötő (kajak, kenu)
hajóállomás
repülőtér
vasútállomás
autóbusz pályaudvar*